

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Τα χαρακτηριστικά της εφηβείας

•

Τελετή τιμητικών διακρίσεων

•

Ευεργέτες
Σταύρος Χρ. Λαναράς
και Κ. Φλέβας

•

Το Κάλι

•

Φυλλοδιαγνωστική

•

Αρπελουργικά νέα

•

Εμπορία ροδακίνων - Μαρκετιγκ

•

Ίδρυση και θεμελίωση της πόλης ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Τιμητικό μετάλλιο που έλαβε η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» για την προσφορά της, από το Δήμο Νάουσας.

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον
τῶν συνδρομητῶν τῆς

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς
τοῦ ἐτους 1989

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

- 1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
- 2) ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΥ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΟΥΝ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Βασ. Φιλίππου 21. Ώρες λειτουργίας απογεύματα Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη.

"ΝΙΑΟΥΣΤΑ,"

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1990
Έτος ΙΔ' Τόμος Ζ' - Τεύχος 53

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Οδυσσεύς Ντινόπουλος, Ελένη Μήτσιαλα Ζεγκίνη
Λευκή Σαμαρά

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Βασ. Φιλίππου 21 - 592 00 ΝΑΟΥΣΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος 60-331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Τιμητικό μετάλλιο που έλαβε η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» από το Δήμο
Νάουσας για την προσφορά της σε θέματα ιστορικού, εθνι-
κού, λαογραφικού, δένδροκομικού περιεχομένου κλπ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Τυπογραφείο Αντώνη Μαυρογένη

Αντωνίου Καμάρα 3 Τηλ. 260-140

Θεσσαλονίκη.

Περιεχόμενα

Ιστορικά - Λαογραφικά

Εθνικά - Γλωσσολογικά - Αφιέρωμα

ΤΟΥΣΙΜΗΣ Γ. Ο Ναουσαίος γιατρός στο Μπροσάβ της Ρουμανίας Κ. Φλέβας	σελ. 136
ΓΚΟΥΤΑΣ ΑΧ. Σχετικά με την κτίση και θεμελίωση της Νάουσας	139
ΤΑΣΙΩΝΑΣ ΑΝΤ. Σταύρος Λαναράς του Χρ. Ο ευερ- γέτης της Νάουσας	141
ΤΣΙΤΣΗΣ ΑΝΑΣ. Οι υποτροφίες των «Μακεδονικών Κλωστηρίων»	144
ΣΠΑΡΤΗΣ ΝΙΚ. Παροιμίες που λέγονται στη Νιάου- στα	145

Λογοτεχνικά - Παιδαγωγικά

Επιστημονικά

ΣΑΜΑΡΑ ΛΕΥΚΗ. Η θέση της γυναίκας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας μέσα από το δημοτικό τρα- γούδι	148
ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΘΩΜΑΣ. Το επιτάφιο ποίημα του αρ- χιούτου Βεροίας Σαμουήλ του Ρόδιου	150
ΜΑΥΡΙΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ. Τα χαρακτηριστικά της εφη- βείας	152
ΓΚΟΥΤΑΡΑΣ ΑΡΓ. Το φαινόμενο του θερμοκηπίου	156

Πολιτιστικά - Τιμητικές διακρίσεις

Εκδόσεις - Εκθέσεις

ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ Μ. Προβλήματα διοργάνωσης των διε- θνών φολκλορικών συναντήσεων στην Ελλάδα	157
ΧΙΟΝΙΔΗΣ Γ. Δύο αξιόλογες εκδόσεις για την ιστο- ρία κλπ. της Δυτικής Μακεδονίας	159
ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ Γ. Αναζητήσεις	161
ΤΖΙΟΥΡΤΖΙΑΣ ΔΗΜ. Η ΑΧΕΠΑ και Μακεδονία μια ε- πιτυχημένη έκθεση στην Αυστραλία	162
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. Τελετή τιμητικών διακρί- σεων	163

Γεωργικά - Δένδροκομικά -

Αμπελουργικά

Διάφορα - Δραστηριότητες Συλλόγων

ΓΚΟΥΤΑΡΑΣ ΑΡΓ. Εμπορία Ροδακινών - Μάρκετιγκ	170
ΣΙΜΩΝΗΣ ΑΣΤ. Το Κάλι	171
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔ. Παραγωγή μήλων - Τζόναγκολντ	175
Φυλλοδιαγνωστική	179
ΤΣΙΟΥΚΑΣ ΑΛΕΚΟΣ. Γαϊδουροπαράσεις	179
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Π. Αμπελουργικά νέα - Δεξίωση	181

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Εύχεται στους συνεργάτες

και τους αναγνώστες

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

ΚΑΙ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ 1991

Αγαπητέ φίλε,

— Σήμερα θα έχεις την ευκαιρία να μάθεις πώς και
πότε κτίστηκε και θεμελιώθηκε η Νάουσα. Θα πληροφορη-
θείς ποιοι οι λόγοι ώθησαν τον στρατηγό Γαζή Εβρενός,
στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, να επιλέξει την τοποθεσία
αυτή, για να κτίσει μία νέα πόλη, όπου βρίσκεται και η
σημερινή πόλη. Θα ενημερωθείς, πώς η νεότερη πόλη α-
πέκτησε ειδικά προνόμια τα οποία διατήρησε ως την ε-
πανάσταση του 1822.

• • •

— Κάτι που ενδιαφέρει όλους. Τα προβλήματα των
νέων. Τα προβλήματα της εφηβικής ηλικίας και πώς αν-
τιμετωπίζονται. Ένα θέμα που πρέπει να απασχολεί όλους.
Πολιτεία, Κοινωνία, Σχολείο, Οικογένεια. Ας προσεγγί-
σουμε το θέμα, ας το διερευνήσουμε και ας το αντιμετω-
πίσουμε σωστά. Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» φιλοξενεί σχετικό άρθρο.
Έτσι ο αναγνώστης θα βρει απάντηση στα παραπάνω ε-
ρωτήματα.

• • •

Σήμερα παρουσιάζουμε δύο ευεργέτες. Τον Στ. Χ.
Λαναρά και τον Κ. Φλέβα. Για την προσφορά του πρώτου
η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ασχολήθηκε και κατά το παρελθόν. Είναι
γνωστή άλλωστε η συμβολή του, στη δημιουργία του πρώ-
του συστηματικού σπρωγού, στη θεμελίωση και ανάπτυξη
της βιομηχανίας στον τόπο μας. Ειδικό ενδιαφέρον έδειξε
για τη σπουδάζουσα νεολαία της πόλης. Γι' αυτό θέσπισε
και τις υποτροφίες. Συνεργάτες του περιοδικού, μας πλη-
ροφορούν για την προσωπικότητα και την προσφορά του
(χορήγηση υποτροφιών, ανέγερση νοσοκομείου κλπ.).

Για τον γιατρό Κ. Φλέβα, σήμερα μαθαίνουμε ότι υ-
πάρξε ένας αξιόλογος Ναουσαίος ευεργέτης. Σήμερα βλέ-
πει το φως της δημοσιότητας, η προσφορά του στην πατρί-
δα. Γι' αυτόν, μας μιλάει, συνεργάτης του περιοδικού. Έ-
τσι μαθαίνουμε ότι διέθεσε σημαντικά χρηματικά ποσά για
τις εκπαιδευτικές ανάγκες του νεοσύστατου ελληνικού κρά-
τους, μετά την επανάσταση του 1821.

• • •

— Η δευτεροβάθμια ομοσπονδία Δυτικομακεδόνων
σωματείων Θεσσαλονίκης, με τα 60 πρωτοβάθμια σωμα-
τεία της, έχει μία πλούσια δράση. Οι δύο αξιόλογες εκδό-
σεις της Ομοσπονδίας είναι αρκετά διαφωτιστικές και πει-
στικές για την προσφορά της. Συνεργάτης του περιοδικού,
μας ενημερώνει σχετικά.

• • •

— Στις 28 - 12 - 1990, για πρώτη φορά στην ιστο-
ρία της πόλης, ο Δήμος Νάουσας τίμησε πρόσωπα και «φο-
ρείς» για την προσφορά τους στην πόλη, που έχει σχέση
με την παράδοση του τόπου, και βοήθησαν ουσιαστικά στην
οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης.
Λεπτομέρειες και σχετικό ρεπορτάζ στις σελίδες του πε-
ριοδικού.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ετήσια συνδρομή Ιδιωτών	1.200
Δημοί - Κοινότητες - Συνομοί	2.500
Εξωτερικού δολλάρια	25

Ο Ναουσαίος γιατρός στο Μπρασόβ της Ρουμανίας Κ. Φλέβας

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

Πάνω στη στροφή του 18ου προς τον 19ον αιώνα, ανάμεσα στους Έλληνες της διασποράς που διαπρέπουν στις παραδουνάβιες Ηγεμονίες, διαβιούν και μερικοί Ναουσαίοι.

Ένας από αυτούς είναι και ο εγκατεστημένος στο Μπρασόβ της σημερινής Ρουμανίας Κ. Φλέβας, ο οποίος εξασκεί το ιατρικό επάγγελμα.

Αξίζει να ασχοληθούμε ιδιαίτερα με την συγκεκριμένη περίπτωση του Ναουσαίου γιατρού Κ. Φλέβα, διότι είναι πολύ χαρακτηριστική. Αποτελεί αφ'

Του Γ. Τουσίμν

ενός σαφές δείγμα της κοινωνικής στάθμης των παρεπιδημούντων στις Ηγεμονίες Ναουσαίων, και αφ' ετέρου δείγμα της αυξημένης φιλογένειας και φιλοπατρίας που διακρίνει τους συμπατριώτες μας ακόμα και όταν διαβιούν μακριά από την πατρίδα και εκεί στα ξένα εκμετρούν το ζείν.

Δυστυχώς μέχρι σήμερα μοναδική πηγή για μία στοιχειοθέτηση της προσωπικότητας του Φλέβα παραμένει η διαθήκη του. Το πρωτότυπο της σώζεται στο Βουκουρέστι, Αρχεία του Κράτους, Τμήμα Ελληνικά δοκουμέντα, Νο 680—681 και από εκεί προμηθευθήκαμε μία πλήρη και πιστή μετάφρασή της για να προβούμε στην βιογράφησή του.

Για τον λόγον αυτόν οι σποραδικές πληροφορίες που μας παρέχουν οι Ρουμάνοι ιστορικοί A. D. LIMONA και NICOLA VATAMANU, καθώς και ο ημέτερος καθηγητής Θανάσης Καραθανάσης,¹ για να αναφέρουμε τους κυριότερους, αντλούνται από αυτή τη μοναδική αρχειακή πηγή.

Ευτυχώς, όμως, η μοναδική αυτή πηγή παρέχει επαρκή στοιχεία για την βιογράφησή του και για μία πρώτη γνωριμία με την προσωπικότητά του.

Έχοντας σαν χρονολογικά δεδομένα την χρονολογία της διαθήκης του (1825)² και το έτος θανάτου του (1829)³, αδιάστα μπορούμε να θέσουμε, κατά προσέγγιση δέβαια το έτος γεννήσεώς του στις αρχές του δεύτερου ήμισυ του 18ου αιώνα.

Αναμφισβήτητη γενέτειρά του είναι η Νάουσα. Αυτό, όπως και η επαγγελματική του ιδιότητα, του γιατρού, δεβαιώνονται από τον ίδιον στην διαθήκη του όπου αναφέρει «εγώ ο Κ. Φλέβας, ο ιατρός, ο εκ Ναούσης...».

Άλλο ενδιαφέρον στοιχείον που αντλείται από το κείμενο της διαθήκης είναι το εξής: Σε νεαρή ηλικία,

άγνωστο αν μαζί ή χωρίς την οικογένειά του, δρίσκεται μακριά από την πατρίδα του Νάουσα. Πιθανοί στο τουρκοκρατούμενο ακόμη Μεσολόγγι, όπου παρακολουθεί τα «εγκύκλια γράμματα».

Δύσκολα δέβαια μπορούμε να προσδιορίσουμε τις συνθήκες είτε τους λόγους κάτω από την πίεση των οποίων δρέθηκε μακριά από την Νάουσα. Χωρίς να αποκλείσουμε την πιθανότητα μεταδόσεώς του στο Μεσολόγγι αποκλειστικά για να φοιτήσει στην ακμάζουσα εκεί Σχολή του Παν. Παλαμά,⁴ μπορούμε να υποθέσουμε και οικογενειακή μετανάστευση είτε για εμπορικούς λόγους, πράγμα σύνηθες και χαρακτηριστικό των Ναουσαίων, είτε λόγω της γνωστής κυρίως από τα Αρχεία του Τουρκικού Ιεροδικείου Βεροίας κατά την εποχή εκείνη παντελούς ανυπαρξίας Δημόσιας Ασφάλειας στην περιοχή Ναούσης.⁵

Αφού παρακολούθησε στο Μεσολόγγι τα εγκύκλια μαθήματα, ακολούθησε την ιατρική επιστήμη. Όσον αφορά τον τόπον των σπουδών του κατά πάσαν πιθανότητα είναι οι ιταλικές ιατρικές σχολές που ως γνωστόν υπήρξαν η ALMA MATER, η τροφός Σχολή, της πλειονότητας των συγχρόνων του ιατρών.

Τέλος, από την διαθήκη πληροφορούμεθα ότι δρίσκεται εγκατεστημένος στο Μπρασόβ της Ρουμανίας, όπου διαβιούν και άλλοι επώνυμοι Ναουσαίοι, και εκεί εξασκεί το επάγγελμα του γιατρού.

Το 1825, αισθανόμενος ότι εγγίζει η ώρα για να αποδώσει το κοινό ανθρώπινο χρέος, συνέταξε την διαθήκη του, από την οποία διαπιστώνεται, όπως θα δούμε παρακάτω, πόσο ωφέλιμος επιθυμούσε να αποδεί στην πατρίδα και στο Γένος.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε πώς έγινε γνωστή η διαθήκη του. Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας, πιεζόμενος απ' ότα ισχυρότατα οικονομικά μέσα, προκειμένου να ανορθώσει την παιδεία του αναγεννώμενου έθνους, αποφάσισε να ενεργοποιήσει τυχόν σχολάζουσες, λόγω των περιστάσεων κληροδοσίες Ελλήνων του εξωτερικού, κυρίως δέβαια Ελλήνων της Ρωσίας και των Ηγεμονιών. Στο σχετικό ερώτημα του Καποδίστρια ο επί της Εκπαιδεύσεως Γραμματεύς Χρυσόγελος, κατόπιν ερεύνης, απήντησε ότι υπάρχουν τρία ανενεργά κληροδοτήματα: Του Βαρβάκη, της Αδελφότητας των Ζωσιμαίων αυταδέλφων και του ιατρού Κ. Φλέβα στο Μπρασόβ⁶.

Η πληροφορία αυτή έκανε τον Καποδίστρια να πραγματώσει αμέσως την ενεργοποίησή των μέσω της Ρωσικής Κυβερνήσεως. Πράγματι, η Ρωσική Κυβέρνηση έδωσε αμέσως εντολή στον Γενικό Πρόξενό

της στο Βουκουρέστι να ζητήσει από τον επίτροπο του κληροδοτήματος τόσο την διαθήκη όσο και τις χρεωστικές ομολογίες μαζί με τα χρήματα που εν τω μεταξύ είχαν σχηματισθεί από τους τόκους.

Έτσι, λοιπόν, έγινε γνωστή η σχολάζουσα μέχρι τότε κληροδοσία του γιατρού Κ. Φλέβα, η οποία, όπως θα δούμε, εσκόπευε να συμβάλει σημαντικά στην εκπαιδευτική ανόρθωση του Νεοελληνισμού.

Ο καθηγητής Θανάσης Καραθανάσης στο σύγγραμά του «Ο Ελληνισμός της Τρανσυλβανίας» σ. 155 αναφέρει σχετικά: «Η διαθήκη του Κ. Φλέβα, συνταγμένη σε μία από τις κρίσιμότερες στιγμές της νεοελληνικής ιστορίας, παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον».

Πράγματι παρουσιάζει ενδιαφέρον διότι, σύμφωνα με την επιθυμία του διαθέτη το σύνολο της σημαντικής χρηματικής του περιουσίας, συμποσούμενον σε 173.306 γρόσια συνιστά κληροδοτήμα για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους.

Από το περιεχόμενο της διαθήκης προκύπτει ότι ακριβώς εις αυτόν τον σκοπόν εστόχευε ο Κ. Φλέβας σε όλη την διάρκεια της ζωής του. Διότι, αποκλείοντας τους συγγενείς του από τα κληρονομικά δικαιώματα με τα εξής κατηγορηματικά λόγια «οὐκ ἐκ συγγενείας, οὐδὲ ἐξ οἰκιακῆς τινὸς βοθηείας ορμώμενος, ταύτην ἐποιήσαμην τὴν περιουσίαν», αναφέρει: «αὐτοδελτος ἐκ τοῦ γένους, φυγὰς ἐκ τῆς πατρίδος, ξένος ἐν ξένοις διάγων, πολλῆς μετασχὼν θλίψεως, πάσης ἡδονῆς τοῦ βίου ἐμαυτὸν ἀποστερήσας, εἰς ἓν ἐκ μετῴθητος ἐβλεπον σκοπὸν, ὅπως ὠφέλιμος κ' ἀγῶ τοῖς ὁμογενέσιν ἔσομαι».

Συγκεκριμένα, λοιπόν, κληροδοτεῖ 173.306 γρόσια Τουρκίας πρώτον στα σχολεῖα του Μεσολογγίου, διότι, γράφει ο ίδιος, «εἰς τὴν κατὰ Μεσολόγγιον Σχολὴν τὰ πρῶτα λαβὼν σπέρματα τῆς Παιδείας, ἐκεῖ δίκαιον ἔστι καὶ ἀποδοῦναι τὰ χαριστήρια».

Επιτρόπους της διαθήκης ορίζει ἤδη ἐπιλεκτά μέλη της Ελληνικής Κοινότητας του Μπρασόβ. Εκτελεστάς δε «τὸν ἐν ἰατροῖς ἐξοχώτατον καὶ ρωσικῶν αὐλικῶν σύμβουλον ἱατρὸν Κ. Καρακάση, ἐκ Σιατίστης» και τον διαμένοντα στο Μπρασόβ συγγενή του Ναουσαῖο Νάνο Χριστοδ. Περδίκας.

Αναφορικά με την ενεργοποίηση του κληροδοτήματος, εντέλλεται ὅπως: «ὁ ἐκτελεστής Κ. Καρακάσης, εἰρήνης γενομένης καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἀποκαταστάσεων» εξαργυρώσει ὅλα τα ὁμόλογα που αντιπροσωπεύονται με χρυσὰ φλουριά Αυστρίας και τα αποστέλλει στο Μεσολόγγι. Παραγγέλει δε εις τους ἐκεῖ «ἐφόρους καὶ οἰκονόμους» των Σχολείων να ασφαλίσουν τα κεφάλαια επενδύνοντάς τα σε κτήματα επικερδῆ, τα οποία θα ἀποφέρουν πόρους.»

Ένα ἄλλο ποσὸν 13.133 γρόσια, διαθέτει για

να επιχορηγούνται πτωχοὶ και ἄποροι μαθητές. Προπαντὸς δέ, δηλώνει, να προτιμῶνται νέοι οἱ υποῖοι προέρχονται ἀπὸ τὴν Νάουσα, «τὴν ἐμὴ πατρίδα, ἢ τὴν ἄλλην Μακεδονία». Συγκεκριμένα το ποσὸν αὐτὸ διαθέτει για σπουδές στα Πανεπιστήμια της Ευρώπης ἐξὶ φιλομαθῶν νέων, οἱ οἱοῖ «ὥς ἂν πρῶιμότερον εἰς Μεσολόγγιον ἐπανελθόντες, τὰς διδασκαλίας καθέδρας εἰς αὐτὴν κατὰσχωσιν», οὕτως ὥστε, «ἐκ τῆς σοφῆς Εὐρώπης εἰς τὸ ἡμέτερον Ἔθνος τὰς Μουσας ἀνακαλέσθαι». Δηλαδή επιθυμοῦσε ὅπως διδάσκουν στο Μεσολόγγι διδάσκαλοι με ευρωπαϊκὴ πανεπιστημιακὴ παιδεία.

Ἄλλη επιθυμία του εἶναι ὅπως ενισχύονται ἀπὸ το κληροδοτήμα τριάντα περίπου νέοι, οἱ οἱοῖ ασχολοῦνται με «τὰ γραμματικά, τὴν φιλοσοφία και «τὰς ὑψηλότερας τῶν ἐπιστημῶν» με 250 γρόσια ετησίως οἱ σπουδασταὶ «τῶν γραμματικῶν», με 350 γρόσια οἱ σπουδασταὶ τῆς φιλοσοφίας και με 450 γρόσια οἱ σπουδασταὶ των «ὑψηλότερων ἐπιστημῶν».

Πιθανὸν ἔχοντας ὑπόψη τὴν ολοσχερὴ ἐρήμωση και καταστροφὴ τῆς γενετήριάς του Νάουσας, δεν κληροδοτεῖ τίποτα στα σχολεῖα τῆς. Διαθέτει, ὅμως, ὅπως εἶδαμε, ἓνα σημαντικό ποσὸν για τις σπουδές νεαρῶν Ναουσαίων, τους οἱοῖους φαντάζεται, κατὰ πάσαν πιθανότητα, να συρρέουν στο Μεσολόγγι ἀπὸ τὴν διασπορά.

Επίσης προνοεῖ και για κάποιον ἀνεψιὸν του, ονόματι Θεοδόσιο, ο οἱοῖς, ὅπως θα δούμε παρακάτω, μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Ναούσης, κατέφυγε με τὴν μητέρα του πλησίον του. Γι' αὐτὸν ορίζει ἓνα ποσὸν για να σπουδάσει σε ευρωπαϊκὰ πανεπιστήμια.

Ὅλα τα ἱατρικά του διδλία (Γαληνὸ, Ἱπποκράτη, διδλία βοτανικῆς) ἀφίνει στον γιατρὸ Κ. Καρακάση, τα δε ἱστορικά στον συμπατριώτη του Νάνο Περδίκας.

Τέλος, σε κάποιον διδάσκαλο τῆς Θεσσαλονίκης Ἰωάννη Μαλλίδη, ἀφίνει χίλια γρόσια, τα οἱοῖα, σε περίπτωση θανάτου, δεόν ὅπως διατεθοῦν σε ἓνα ἀπὸ τα σχολεῖα τῆς Θεσσαλονίκης.

Απὸ ἐλληνικὴ ἀρχεῖακὴ πλευρὰ μοναδικὸ πρωτότυπο ἀρχεῖακὸ δοκουμέντο που επιβεβαιώνει και πληροφορεῖ για τὴν κληροδοσία του Κ. Φλέβα, ἔχουμε μία ἀνέκδοτη ἀναφορὰ προς τὸν Ὁθωνα τῆς ἀνεψιάς του Αἰκατερίνης Φλέβα.⁷

Η ατυχὴς αὐτὴ Ναουσαῖα, διασωθεῖσα κατὰ τὴν σφαγὴ τῆς Νάουσας, κατέφυγε μαζί με τὸν υἱὸν τῆς Θεοδόσιο, στον θεῖο του Κ. Φλέβα στὴν Τρανσυλβανία, ὅπου και ἔτυχε πατρικῆς προστασίας. Σύμφωνα με ἐντολὴ του θεῖου τῆς, ο ἐπίτροπος ὠφείλε να παρέχει στὴν Αἰκατερίνη «διὰ βίου τὸν πρὸς τροφήν ἀναγκαῖο» καθὼς και «τὰ ἐξοδα πρὸς σπουδὴν του υἱοῦ τῆς».

Δυστυχώς, όμως, μετά την παράδοση του κληροδοτήματος στο Ρωσικό Προξενείο και την μεταφορά του στην Ελλάδα, αναγκάστηκε η Αικατερίνη να μεταβεί στο Ναύπλιο και «να προστρέξει εις τούς πόδας του Θρόνου». Επειδή, όμως, «τά πράγματα ήταν τεταραγμένα», δεν μπόρεσε να λάβει ούτε ένα οβολό. Και κινδυνεύουσα «να πεθάνει από την πείνα», έστειλε προς τον Όθωνα την υπόψη επιστολή. (Η επιστολή θα δημοσιευθεί σε προσεχές άρθρο).

Η ιστορική αξία της αναφοράς αυτής είναι σημαντική. Διότι, εκτός του ότι επιβεβαιώνει επακριβώς το ιστορικό της διαθήκης, καθώς και τις φιλογενείς και φιλόμουσες διαθέσεις του κληροδότη, επιπλέον αποτελεί πρόκληση για την τοπική ιστοριογραφία. Ανακινεί, δηλαδή, το ζήτημα της μοίρας των θυμάτων που έπεζαν της καταστροφής της πόλεως και διασκορπίστηκαν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Εάν δε συγκεντρώσουμε και μελετήσουμε τις αναφορές αυτών προς την Ελληνική Κυβέρνηση, που διασώζονται σε διάφορα αρχεία και αφορούν οικονομική ενίσχυση, αναγνώριση υπηρεσιών και θυσιών των, επιστροφή στην πατρίδα, εξαγορά συγγενών αιχμαλώτων κλπ., πολλά μπορούμε να πληροφορηθούμε για τον επίλογο της τραγικής εκείνης σελίδας της Ναουσαϊκής ιστορίας.

Την πατριωτική σημασία του κληροδοτήματος Κ. Φλέβα υπογραμμίζει και το ακόλουθο πικρόχυλο σχόλιο του Ρουμάνου ιστορικού NICOLAE VATAMANU, σχετικά με τις διαθέσεις του κληροδότη: «Παρόμοιες πατριωτικές σκέψεις, γράφει ο VATAMANU, αλλά ελληνικές, συναντώνται και αλλού κρυμμένες στις κρυφές πανουργίες των «κιβωτίων με τα ιατρικά βιβλία». Οι ιατροφιλόσοφοι που ερχόταν σε μας, με μόνη τους περιουσία το δίπλωμα, ζούσαν και παντρεύονταν εδώ, έκαναν περιουσίες, αποκτούσαν τιμές, αλλά όσα τους επερίσσευαν δεν έμεναν εδώ, στον ωραίο θλαχικό λαό μέσα στον οποίον ζούσαν, αλλά στους δυστυχισμένους από την μακρινή πατρίδα τους».⁸

Ύστερα από τα παραπάνω, ασφαλώς δικαιολογημένα μπορεί να θεωρηθεί ο Κ. Φλέβας πρόδρομος της μεγάλης χορείας των Ναουσαίων ευεργετών που έχει να επιδείξει η Νάουσα κατά τους δύο τελευταίους αιώνες.

Πηγές - Βιβλιογραφία

1. A.D. LIMONA, Κατάλογος των Ελληνικών Χειρογράφων των Αρχείων της πόλεως Μπρασόβ. Βουκουρέστι, 1958 αρ. έγγρ. 2290—2291 και 2294—2295.
VATAMANU NICOLAE: DOHTORE SI PATIMA-SI Βουκουρέστι 1974 σ. 118—119.
Καραθανάσης Θανάσης: Ο Ελληνισμός της Τρανσυλβανίας Θεσσαλονίκη 1989 σ. 155—156.
- Οι ελάχιστες πληροφορίες που αναφέρει για τον Κ. Φλέβα ο Έκτωρ Σαραφίδης στην εργασία του «Έλληνες ιατροί εν Ρουμανία» Πραγματεΐαι Ακαδημίας Αθηνών, τόμος 12ος 1940, είναι καθ' ολοκληρίαν εσφαλμένα. Γράφει: Ο Κ. Φλέβας ο εκ Ναούσης(;) ειργάζετο (1817—1926(;) ως ιδιωτικός γιατρός.
2. Η συγκεκριμένη ημερομηνία που φέρει η διαθήκη είναι 1825 Μαΐου 12 εν Βρασσοδώ.
3. Το έτος θανάτου διαπιστώνεται από το δισβιδαστικό έγγραφο της διαθήκης.
4. Ακριβώς κατά την εποχή της εφηβείας του Κ. Φλέβα ακμάζει στο Μεσολόγγι η περίφημη Σχολή του Παναγιώτη Παλαμά, ο οποίος την διήρθε από το 1760 έως το 1821.
5. Η πρόσφατη εργασία του Στέργιου Αποστόλου «Αρματολισμός και λησταντασία 1627—1812» βασισμένη στο αρχειακό υλικό των τουρκικών Ιεροδικείων Βέροιας — Νάουσας παρουσιάζει αρκετά διαφωτιστικά την Δημόσια Ασφάλεια της περιοχής κατά την εποχή που μας ενδιαφέρει.
6. Η σχετική αλληλογραφία βρίσκεται και αποτελεί μικρή ενότητα στο Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών 1829)88,1
7. ΥΠ. ΕΞ. 1833)88,1
8. VATAMANU NICOLAE: DOHTORI SI PATIMA-SI, Βουκουρέστι 1974 σ. 118.
9. Υπάρχει η γραπτή μαρτυρία ότι μεταξύ των δέκα πρώτων Γυμνασίων του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους που ιδρύθηκαν επί Αντιβασιλείας συμπεριλαμβάνεται και το Γυμνάσιον του Μεσολογγίου. Αν τα «τεταραγμένα πράγματα» επέτρεψαν να εκτελεσθεί η επιθυμία του κληροδότη, είναι βέβαιη η πιθανότητα ότι στην προτεραιότητα αυτή του Μεσολογγίου συνετέλεσε και η προικοδότησή του από τον Κ. Φλέβα.

Σχετικά με την κτίση και θεμελίωση της Νιάουστας

Για την ίδρυση και θεμελίωση της πόλης Νιάουστας, στην σημερινή θέση και τοποθεσία, δεν έχουμε σίγουρο χρονολογικό σημείο. Ο ιστορικός μας Ε. Στουγιαννάκης στην «Ιστορία της πόλεως Ναούσης» - που βασίζεται στο σχέδιό της του Δ. Πλαταρίδη - γράφει σχετικά ότι:

**Του
Αχιλλέα Φ. Γκούτα
Επίτιμου Δικηγόρου**

«άγνωστον τυγχάνει το έτος του οικισμού της νυν πόλεως Ναούσης» και πιθανολογεί ότι η πόλη μας θεμελιώθηκε τον 14ον αιώνα από τον στρατηγό του σουλτάνου Μουράτ, τον Γαζή Εδρενός. Σε συνέχεια περιγράφει έναν «περίεργον» τρόπον κτίσεως της Ναούσης, με βάση προφορικές παραδόσεις για το πως ο Εδρενός «καταγοητεύθηκε» από την ομορφιά της τοποθεσίας, πως ξεγέλασε τους ημιαγρίους κατοίκους της Παλιονιάουστας να κατέβουν και το πως πήρε το «χάτι σερίφ» για την νομιμότητα ίδρυσης της πόλης και α.

Μια άλλη παράδοση φέρνει ιδρυτή της Νιάουστας τον Σιέχ Λεάη, που είχε μια σκήτη στο Κιόσκι.

Η προφορική παράδοση είναι, βέβαια, σεβαστή γιατί περιέχει έναν πυρήνα, έστω και σπέρμα, κάποιου ιστορικού γεγονότος, αλλά αντικειμενικά δεν είναι Ιστορία. Και χρειάζεται η έρευνα, η διασταύρωση και τεκμηρίωση των πληροφοριών με έγγραφα και άλλα μνημεία, για να αποκαταστήσουμε τα γεγονότα σε μίαν ιστορική περίοδο.

Σωστή η πληροφορία ότι ο Γαζή Εδρενός ίδρυσε την πόλη μας και ότι φρόντισε για τα προνόμιά της. Ο Εδρενός, την εποχή του σουλτάνου Μουράτ Α' (1360 - 1389 μ.Χ.) διοικούσε την τουρκική στρατιά του Λιγαίου, με εντολή να καταλάβει

τη Μακεδονία και την πρωτεύουσά της τη Θεσσαλονίκη. Πολεμώντας Βουλγάρους και Σέρβους, που είχαν εισχωρήσει στην περιοχή, κατέλαβε τη Θράκη και τη Μακεδονία. Κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Θεσσαλονίκης, στα 1385 - 86, οι Τούρκοι κυριεύουν την Βέροια και προεκλινόντας πέρα από τη Νάουσα έφτασαν στα 1389 στην περιοχή της Έδεσσας. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα μεταξύ 1386 και 1389 κυριεύεται και η περιοχή της Νάουσας και ιδρύεται η νέα πόλη από τον Γαζή Εδρενός².

Ανατρέχοντας την ιστορία της Μακεδονίας των ΙΓ', ΙΔ' και ΙΕ αιώνων, παρατηρούμε το φαινόμενο της μαζικής μετακίνησης ελληνικών πληθυσμών προς τον ορεινό ελλαδικό χώρο και το εξωτερικό. Πρόκειται για μετατοπίσεις ολόκληρων οικισμών προς τα βουνά, ώστε όπως χαρακτηριστικά γράφει ο καθηγητής Απ. Βακαλόπουλος «η πεδιάδα γίνεται συνήθως η κατοικήσιμη γή των Τούρκων και το βουνό των Ελλήνων». Η φυγή αυτή των ελληνικών πληθυσμών συνδέεται με τα πολεμικά γεγονότα (την φράγκικη και κυρίως την τουρκική επιδρομή και κατάκτηση) και με τις οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές αλλαγές από τον ΙΑ' αιώνα στο βυζαντινό χώρο. Οι πρώτοι έποικοι του ορεινού ελλαδικού χώρου, μέσα σε αντίξοες συνθήκες, έστησαν τις πρώτες κοινότητες τους, από τις οποίες ορισμένες εξελίχθηκαν αργότερα σε αξιόλογους οικονομικούς παράγοντες. Οι περισσότεροι νέοι ορεινοί οικισμοί είχαν από τις πρώτες τους αρχές, πυρήνες των γεωργοκτηνοτροφικών και βιοτεχνικών επαγγελμάτων.

Οι παραπάνω μετατοπίσεις στην περιοχή της Κεντρικής και Δυτικής

Μακεδονίας συμπίπτουν με την προέλαση του Γαζή Εδρενός και την εγκατάσταση Γιουρούκων Τούρκων στις μικρές εύφορες πεδιάδες. Οι Έλληνες κάτοικοι αφήνουν τα πεδινά και καταφεύγουν στα βουνά, όπου εγκαθίστανται στις πλαγιές και σε κάποια οροπέδια. Φαίνεται πως οι κάτοικοι της παλιάς Νιάουστας, οικισμού στις χαμηλότερες πλαγιές του Βερμίου, μπροστά στην προέλαση της τουρκικής στρατιάς σκορπίστηκαν και βρήκαν καταφύγιο στα γύρω δάση, όπου μαζεύτηκαν σε πρόχειρο οικισμό, ζώντας κάτω από άθλιες συνθήκες, στην Παλιονιάουσα³. Τότε, σύμφωνα με σχετική παράδοση προφορική, ο Σιέχ Λεάη, που είχε σκήτη στο σημερινό Κιόσκι και σχέσεις με τον Όσιο Θεοφάνη, λυπήθηκε τους κατοίκους αυτού του οικισμού, τους προσελκύει προς τα κάτω και πείθει τον μαθητή του Εδρενός να βοηθήσει για το κτίσιμο της Νιάουστας.

Ο Γαζή Εδρενός πέτυχε από το Σουλτάνο Μαχμούτ Α' την έκδοση ενός Χάτι Σερίφ (αυτοκρατορικό διάταγμα) για την ίδρυση της νέας πόλης της Νιάουστας, που χορηγούσε ιδιαίτερα και εξαιρετικά προνόμια. Κάτω από την προστασία της Βασιλομήτορας (Βαλιντέ Χανούμ) η νέα πόλη απέκτησε ένα είδος δημοκρατικής αυτονομίας. Εκτός από τον Ιεροδυσκότη (Καδής) και τον αντιπρόσωπό του Κισλάρ Αγά, που λέγονταν Βοεβόδας, κανένας Τούρκος δεν μπορούσε να κατοικήσει σ' αυτήν, όπως και κανένας επισκόπτης Οθωμανός δεν επιτρέπονταν να εισέλθει στην πόλη έφιππος. Ένας πρόκριτος που εκλέγονταν από το λαό και τον ονομάζαν 'Αρχοντα, διοικούσε την πολιτεία με συμβουλευτικό σώμα άλλων πρόκριτων της επιλογής του, με δική του φρουρά πολυάριθμη⁴.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ιδρυτής της σημερινής Νάουσας ήταν, με την προτροπή του Σιέχ Λεάχ, ο Γαζή Εδρενός και χρονολογία της κτίσης 1386-1389. Αποτομικές και πληροφορίες για τα αίτια αυτής της τόσο τιμητικής διάκρισης στο κτίσιμο μιας καινούριας οικιστικής και μάλιστα σε περίοδο νικηφόρων πολέμων και κατακτήσεων από τους Τούρκους, δεν υπάρχουν. Ποιά τα αίτια και τα ελατήρια που οδήγησαν τον Γαζή Εδρενός στις ενέργειές του είναι άγνωστα. Είναι περίεργη η συμπεριφορά αυτού του σκληρού πολεμιστή, του εξισλαμισθέντος βυζαντινού άρχοντα, του «εξωμότη», να φροντίζει με τόσο ζήλο για την ίδρυση μιας αυτονομώμενης ελληνικής πόλης, με αμιγή χριστιανικό πληθυσμό με μόνο δυό Οθωμανούς υπαλλήλους, που δεν είχε ούτε τζαμί (είναι γνωστό πως το τζαμί κτίστηκε μετά την Επανάσταση του 1822, όταν εγκαταστάθηκαν στη Νάουσα, για τιμωρία, 100 τούρκοι οικογένειες).

Πολλά θυλούνται για την προσωπικότητα του Γαζή Εδρενός και τον γιό του Αλή και γι' αυτούς μιλούσαν με ευλάβεια και θαυμασμό οι μουσουλμάνοι της Κεντρικής Μακεδονίας. Οι ιστορικοί τον φέρνουν σαν Βυζαντινό Άρχοντα, που υπηρέτησε τον Ορχάν, από την κατάληψη της Προύσας και έγινε σπαδός του Ισλάμ. Σε συνέχεια επί Σουλτάνου Μουράτ Α' ο Εδρενός έγινε διοικητής της στρατιάς του Αιγαίου και κυρίευσε την Μακεδονία μέχρι και τη Θεσσαλία. Με το θάνατο του Μουράτ Α'. Το 1389 ανεβαίνει στο θρόνο ο Βαγιαζίτ Α' που βασιλεύει μέχρι το 1402, με μητέρα ελληνίδα και γυναίκα την ορθόδοξη Μαρία Δέσποινα, κόρη του Σέρβου βασιλιά Λαζάρου⁷.

Ο Σουλτάνος Μουράτ Α' δέχτηκε όλα τα αιτήματα του Γαζή Εδρενός για τη θεμελίωση της Νιάουσας. Και δεν ήταν λίγα. Το σπουδαιότερο είναι ότι χάρισε μια

σχετική αυτονομία και πλήρη αυτοδιοίκηση στην πόλη του, που την έδωσε κάτω από την προστασία της Βαλιντέ Χανούμ.

Πολλές εξηγήσεις και εικασίες υπάρχουν για την στάση αυτή και συμπεριφορά του Εδρενός στο κτίσιμο της νέας πόλης. Χωρίς να παραμεριστεί η μεγάλη επιρροή του Σιέχ Λεάχ, καθηγητή και παιδαγωγού των παιδιών του, που διακρίνονταν για ευσέβεια και καλοσύνη, μπορεί να υποστηριχτεί και μια άλλη εικασία. Ίσως αυτός ο εξισλαμισθείς βυζαντινός άρχοντας, παρά το μίσος του για τους άλλους Βυζαντινούς, μέσα στις αγριότητες του πολέμου να είχε κρατήσει στα μύχια της ψυχής του κάτι το ελληνικό. Ο Σουλτάνος Μουράτ βράβευσε τον νικηφόρο στρατηγό του, του πέναεψε τον τίτλο του Γαζή, του έδωσε τιμάρια και ότι ζήτησε για τη νέα πόλη της Νιάουσας. Ο Εδρενός ζήτησε και την προστασία της βασιλομήτορος (Βαλιντέ Χανούμ)⁸ γιατί γνώριζε πως ήταν Ελληνίδα, κόρη του Ιωάννη Καντακουζηνού. Άλλωστε ο Εδρενός επέζησε του Μουράτ Α' και υπηρέτησε τον νέο Σουλτάνο Βαγιαζίτ, που είχαν ελληνίδα μητέρα και ορθόδοξη σύζυγο. Είναι επίσης γνωστό πως ο ίδιος ο Γαζή Εδρενός όταν πέθανε ο ίδιος ο Γαζή Εδρενός όταν πέθανε ο Σιέχ Λεάχ διάταξε να μεταφέρουν το σκήνωμά του από τη Νάουσα στα Γιαννιτσά, για να το θάψουν στο εκεί τζαμί, αφού στη νεόκτιστη Νιάουσα δεν υπήρχαν Οθωμανοί και τζαμιά. Μόνον υποχρέωσε τους Νουσαίους να καίνε συνεχώς λυχνάρι και δυό κεριά στον παλιό «τεκέ» του Σιέχ.

Η οικογένεια Εδρενός δε χάθηκε και οι απόγονοι του Γαζή συνέχισαν να ζούν από τους καρπούς και τα εισοδήματα των κτημάτων που είχαν δώσει στον πολέμαρχο πρόγονό τους, σαν τιμάρια. Τελευταίος γνωστός, ένας Εδρενός Μπέης είχαν έλθει στην Ελλάδα το 1924, για συλλογή στοιχείων της περιουσίας της

οικογενείας Εδρενός, ώστε να περιληφθεί στον Πίνακα αποζημιώσεων στην ανταλλαγή.

Τελειώνουμε με ένα απόσπασμα από το βιβλίο περιηγήσεων του Τούρκου περιηγητή Εδλιγιά Τσελεμπή (1611-1682), τρεις αιώνες μετά τη θεμελίωση της Νιάουσας:

«Είναι μία κωμόπολη με χίλια σπίτια, γράφει ο πρώτος αυτός περιηγητής, με αγορά, παζάρι, ανθοκήπους, αμπέλια και κήπους, μια κωμόπολη απίστων με πολύ ευχάριστο κλίμα, κτήρια, νέους και νέες. Επειδή αποτελεί δακούφι του Γαζή Εδρενός, την κυβερνά ο επίτροπος του δακουφίου (μουτεβελί). Οι ραγιάδες του είναι μοναδικοί Έλληνες (ρουμ), άπιστοι»⁹.

Η Νιάουσα, που είχε κτίσει ο Γαζή Εδρενός, εξακολουθούσε και μετά τρεις αιώνες και μέχρι την Επανάσταση του 1822 να είναι μία αυτόνομη αυτοδιοικούμενη ελληνική πόλη.

Σημειώσεις — Παραπομπές

1. Ε. Στουγιαννάκη «Ιστορία της Πόλεως Ναούσης» έκδ. Β, 37
2. Απ. Βακαλοπούλου «Ιστορία της Μακεδονίας» σ.σ. 39-40
3. Απ. Βακαλοπούλου «Ιστορία του Ν. Ελληνισμού» τ. Β σ. 74. Η. Νικολοπούλου «Δομές και Θεσμοί στην Τουρκοκρατία» σ. 89-98
4. Απ. Βακαλοπούλου «Ιστορία της Μακεδονίας» σ.σ. 42 και 108
5. Ε. Στουγιαννάκη «Ιστορία» σ. 48
6. Δ. Κιτσίκη «Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας» έκδ. ΕΣΤΙΑ 1989 σ.σ. 55, 56 και 80 - Εγκυκλ. Λεξικό ΗΛΙΟΥ 1στη λέξη ΕΒΡΕΝΟΣ - Εγκυκλ. ΠΑΠΥΡΟΣ - ΛΑΡΟΥΣ στην ίδια λέξη.
7. Ιδία με τα παραπάνω σπο 6
8. Βασιλief «Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας» έκδ. Μπεργαδής 1955 σ. 772
9. «Η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία κατά τον Εδλιγιά Τσελεμπή», μεταφρ. και σχ. Β. Δημητριάδη έκδ. Ε.Μ.Σ. σ. 248.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡ. ΛΑΝΑΡΑΣ

Ο ευεργέτης της Νάουσας

Α΄

Η προσφορά του Σταύρου Χρ. Λαναρά στη Νάουσα υπήρξε πολύπλευρη και πλούσια. Η προσφορά του, έχει εκτιμηθεί και αναγνωρισθεί. (Βλέπε και σχετικά άρθρα) 1) Οδ. Π. Ντινόπουλου «Τα 50 χρόνια της δεντροκομίας 1927—1977» τεύχος 1ον 1977 σελ. 15 και 2) Κων. Χατζηγηρηγοριάδη «Το νοσοκομείο μας και η μικρή ιστορία του» τεύχος 4ον 1978 σελ. 108.

— Ο Λαναράς καθιέρωσε από το 1960 τις υποτροφίες για τους αριστούχους απόφοιτους του Γυμνασίου Νάουσας. Από το 1960 μέχρι σήμερα (1990) πήραν συνολικά 34 υποτροφίες. Η υποτροφία καθορίστηκε αρχικά 2.000 δρχ. μηνιαίως και από το 1988 το ποσό ανήλθε στις 10.000 δρχ. και για διάρκεια 9 μηνών.

Ο Σύλλογος Αποφοίτων «Αναστάσιος Μιχαήλ ο λόγιος», για τις χορηγήσεις των υποτροφιών, τίμησε τον Στ. Χ. Λαναρά. Οργάνωσε την 30—1—1972 ειδική τελετή, όπου μίλησε ο πρόεδρος του συλλόγου αποφοίτων Αντώνιος Τασιδάκης. Την ίδια μέρα έγινε η εντοίχιση της αναμνηστικής πλάκας στο Λάππειο Γυμνάσιο.

Δημοσιεύουμε στη συνέχεια ως έχει την ομιλία του Αντωνίου Τασιδάκη.

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Β΄

**Ο Σταύρος Χρ. Λαναράς
και η μεγάλη
προσφορά του
(Ομιλία 30—1—1972)**

— Τα ρωμαλέα και πολύκλαδα δένδρα έχουν θαθείας ρίζες. Αυτά όχι μόνον τα συγκρατούν και τα καθαίζουν απρόσβλητα από τους ανέ-

μους και τας θυέλλας, αλλά και τα εξασφαλίζουν ωραίους και ευχύμους καρπούς.

— Ρωμαλέα, εύκαρπος και πολύκαρπος μορφή ο Σ τ α υ ρ ο ς Λ α ν α ρ ά ς είχε θαθείας ρίζας. Ρίζας που είχαν διαποτισθή από ελληνικά ιδεώδη, και δι' αυτό απέδωκαν πλουσιωτάτους καρπούς.

— Αυτάς τας ρίζας του ανδρός μελετώντες θα εννοήσωμεν βαθύτερον πού ώφειλεν το υπέροχον μεγαλείον του.

— Η Νάουσα κτισμένη 329 μέτρα ψηλότερα από τη θάλασσα, στα βορειοδυτικά της Μακεδονίας και εις τους πρόποδας του γραφικωτέρου και ρομαντικωτέρου όρους Βερμίου, κατέχει εξεχουσάν θέσιν.

— Η θέσις αυτή έδινε μεγάλη σπουδαιότητα στην πόλιν και την έκανε ένα από τα κυριώτερα διοικητικά και εμπορικά κέντρα, με μεγάλο κύκλον εργασιών εντός και εκτός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Διά τόν λόγον αυτόν πολλοί επωφθαλμιούσαν την Νάουσαν ως και ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων.

— Η πόλις καταστρέφεται αλλά αργότερα ξαναχτίζεται μεγαλοπρεπεστέρα και γίνεται πάλιν κέντρο εμπορικόν. Η ανεπτυγμένη βιοτεχνία της, τὰ δὲ υπέροχα σηρικά υφάσματα εκ τών κουκουλιών καί τὰ περίφημα κρασιά της, κατέκλυζαν τίς αγορές. Τέτοια φήμην είχαν αποκτήσιν τὰ κρασιά, ώστε έλεγον: «Κρασί σαν τής Νιάουστας τό φέρουν» τς το μανδηλί».

— Σ' αυτήν την ξακουσμένη πόλιν γεννήθηκε τό 1979 ο Σταύρος Λαναράς από αρχοντική γεννιά. Η οικογένειά του είχε στην κατοχή της πλούσια κτήματα καί ωρισμένα αργαλειά. Μά δεν ήσαν μόνον αυτά. Πολυτιμότερα αγαθά ήσαν ότι ούτος ήτο γόνος πατριαρχικής οι-

κογενείας της Ναούσης.

— Χριστόδουλος λεγόταν ο σύζυγος, Αικατερίνη η γυναίκα του. Ο Χριστόδουλος ήτο βιοτέχνης, δηλαδή διατηρούσε μικρή βιοτεχνία.

— Ο Χριστόδουλος και η Αικατερίνη απέκτησαν πέντε αγόρια: Σταύρο, Θεόδωρο, Θωμά, Περικλή, Κωνσταντίνο καί ένα κορίτσι, τήν Φήμη.

— Αυτά όλα αποδεικνύουν μέσα εις ποίαν ατμόσφαιραν ανέπνεε ο Σταύρος καί πόσην ώθησιν τού έχάρισε τό άμεσον οικογενειακόν του περιβάλλον εις την διαμόρφωσιν τής μεγάλης του προσωπικότητας.

— Μεγίστην σημασίαν έχουν αι ρίζαι διά τό δένδρον καί την ποιότητα τών καρπών, πού θα αποδώσιν. Έάν οί γονείς θέλουν νά ίδουν τὰ παιδιά των κοσμημένα με τής άρετής τό πολύτιμον καί τής πραγματικής άξίας τὰ γνωρίσματα, είναι ανάγκη νά έννοήσουν ότι μόνον, όταν εις αυτά δώσουν την καρδίαν των, θά τό κατορθώσουν.

— Είς τοιούτον οικογενειακόν περιβάλλον άνετράφη ό Σταύρος. Όλοι καί όλα μέσα εις τό πατρικόν του σπίτι απέθεσαν εις την ευγενή καί εύπλαστον καρδίαν του την σφραγίδα των. Πατέρας, μητέρα, άδελφοί, παραδόσεις οίκογενειακά. Όλοι καί όλα τού ώμιλούσαν διά την αλήθειαν καί την πίστιν καί την ζωήν την χριστιανικήν. Έξυμώθη κυριολεκτικώς με αυτά. Καί όλοι οί παράγοντες αυτοί συνηργάσθησαν διά νά δημιουργήσουν τό υπέροχον κόσμημα, τόν Σταύρον.

— Όταν τελείωσαν οί σπουδές στην Νάουσα, άνοιχτηκαν μπρός του νέοι όρίζοντες. Πήγε στό Μοναστήριον (ή Βιτώλια) όπου υπήρχον πολυάριθμα σχολεία. Είς τό Μοναστήριον τότε ήκμαζε η γεωργία (σιτηρά, όσπρια) καί η κτηνοτροφία, η άξιόλογος βιοτεχνία ύφαντών, πλεκτικής, έγχωρίου διακοσμητικής, ταπητουργίας, κατεργασίας δερμάτων

καί δυσσοδεψίας, όρειχαλκούργιας, άργυροχοίας.

— Έκεί, λοιπόν, συμπληρώνει τās σπουδās του ο Σταύρος. Καί θά ένθυμῆται επί μακρόν τήν εκεί παρμονήν του καί τήν μαθητείαν του εις τās Σχολάς της, καί τās ώρας, κατὰ τās όποιας έρροφούσε τό νέκταρ, τό όποίον, άργότερα θά χρησιμοποιήση διά σκοπούς μεγάλους καί ύψηλούς.

— Ο κύκλος τών σπουδών του Σταύρου εις τās Σχολάς του Μοναστηρίου έκλεισε. Φεύγει από εκεί καί έπιστρέφει εις τήν Νάουσαν.

Εις ηλικίαν δηλαδή από πάσης πλευράς ώριμος διά νά χαράξη τήν πορείαν τής ζωής του καί έπιδοθῇ εις έργα δημιουργικά, έπειτα από τās πολυτεείς καί τόσον έπιτυχείς σπουδās του.

— Έπεδόθη, λοιπόν, μέ όλας του τās δυνάμεις εις τό έμπόριον καί τήν διομηχανίαν, όπου συνδυάζει άριστα τήν έξαίρετον έπιμέλειαν προς τὰ άπαράμιλλα φυσικά προσόντα.

— Η ζωή τών μεγάλων είναι ζωή συνεχών αγώνων. Έφ' όσον μέ κανέναν τρόπον δέν δεχόταν νά άρνηθῇ τὰ ζωηρά καί φιλικά του αίσθήματα προς τόν θρόνον έξορίζεται. Ο Σταύρος φεύγει ήρεμος στόν τόπο τής έξορίας, όπου παρμένει εκεί, κατὰ τόν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον επί δύο έτη.

— Εις τήν Γαλλίαν θα προσευχθῇ, θά άσκηθῇ εις τήν άρετήν, τήν πτώχειαν, τήν ταπείνωσιν, θά έμπνευσθῇ από τὰ παραδείγματα τής ζωής, θά ένδυναμωθῇ. Ακόμη, θά του δοθούν εύκαιρίαι νά μελετήσῃ θαυύτερον τό πρόγραμμά του νά συλλάβῃ σαφέστερα τό σχέδιον, τό όποίον θά εφαρμόσῃ διά τήν ανόρθωσιν τής πατρίδος του.

— Καί δέν βραδύνει εις γήν εφαρμογήν του σχεδίου του. Μετά τήν έπιστροφήν του, επιδίδεται μέ έπιμονήν καί ύπομονήν εις μεγάλους αγώνας μέ τούς όποίους έπιτυγχάνει έπιτυχίας.

— Διά πρώην φοράν εις τήν

περιοχήν τής Ναούσης κατὰ τὰ έτη 1924—25 εισάγεται ή δεινροκαλλιέργεια μέ σκοπόν ύποβοηθήσεως τών κατοίκων διά τήν ταχείαν αναδιάρθρωσιν τών καλλιιεργειών.

— Διά τήν έννημέρωσιν καί εκπαίδευσιν τών γεωργών μας ο Σταύρος Λαναράς καλεί ειδικοίς, ως τόν Διδάσκαλον Χρυσικόν καί τόν Ιταλόν VICADO ό όποίος διδάσκει τήν κλαδευτικήν τέχνην δωρεάν εις τούς κατοίκους. Καί η καλλιέργεια τής Ροδακινέας καί Μηλέας ανεπτύχθη ταχέως καί προήχθη θαυμασίως μέ τήν φροντίδα πάντοτε του έμπείρου καί ίκανού συμπολίτου μας.

— Όποτε δικαίως δυνάμεθα νά τόν συγχαρώμεν διά τήν άπονομήν τιμητικής διακρίσεως εκ μέρους τής τότε κυβερνήσεως, ή όποία τόν άνεγνώρισεν άνορθωτήν τής γεωργίας.

— Τά μεγάλα έργα έχουν άνάγκη καί από πολλήν προετοιμασίαν. Έάν ό κανών αύτός ισχύει δι' όλα τὰ έργα, ισχύει πολύ περισσότερο καί διά έργα μακρόχρονα, όπως τὰ έργα που άποδλέπουν εις τήν αναδιοργάνωσιν τής διομηχανίας.

— Μετά τήν ίδρυσιν τών πρώτων έργοστασίων Λαναρά — Κύρτση καί Σια τό 1922, ό Σταύρος μετά τών αδελφών του δημιουργούν τό μοναδικόν έν Έλλάδι Έριοκλωστήριον Πεννιέ τό έτος 1927.

— Η άρμονική συνεργασία τών αδελφών Λαναρά δέν έπισκιαζεται από κανένα νέφος. Έξ η έτη άργότερα, δηλαδή τό 1933, παρουσιάζουν στήν Αθήνα ένα τεράστιο διομηχανικό όγκο. Αργότερον μετά τόν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ίδρύει νέαν έπίζηλον διομηχανίαν βαμβακερών νημάτων Πεννιέ εις Αθήνας, τήν όποιαν λόγω τής μακεδονικής του καταγωγής, όνομάζει «Μακεδονικά Κλωστήρια».

— Υπέροχοι πράγματι καί εύεργετικά αί πράξεις του, εις τό νά δώσουν εις εκατοντάδες χέρια - έργασίαν, χαράν καί εύτυχίαν.

— Έτος 1941. Μαίνεται ο δεύ-

τερος παγκόσμιος πόλεμος. Η άπορρόφησις όλων τών αγαθών υπό τών δυνάμεων του άξονος, είχαν σαν άποτέλεσμα τήν πείναν καί τήν δυστυχίαν τής Ελλάδος.

— Ο λαός τής Ναούσης ύπέστη καί αύτός τὰ δεινά. Τά παιδιά πεινούν, κλαίουν καί ζητούν ψωμί. Θρηνούν καί οί μεγάλοι, βλέποντάς τα νά μαραίνονται, καί τούς έαυτούς των καθημερινώς νά έξαντλούνται.

— Ητο δυνατόν ή εύγενής, ή εύαίσθητος καί γεμάτη από χριστιανικήν αγάπην καρδιά του Σταύρου νά μείνῃ άσυγκίνητος έμπρός εις τήν κατάστασιν αύτήν; Κάθε άλλο.

— Αγωνίζεται μέ όλας τās δυνάμεις του διά νά δοθήσῃ τούς πάσχοντας καί πεινώντας. Καταστρώνει τό σχέδιό του.

— Σπεύδει λοιπόν, καί συγκεντρώνει όλους τούς Ναουσαίους καί οργανώνει προς χάριν των συσσίτια επί έναν όλόκληρον μήνα. Έν συνεχεία άποστέλλει εις Φλώριναν τόν κύριον Αναστάσιον Τσίτσην δι' αγοράν τροφίμων.

— Ούτος δέν έπαυσεν καθ' όλην τήν διάρκεια τής Ιταλογερμανικής Κατοχής νά άποστέλλῃ θαγόνια τροφίμων εις Νάουσαν καί Αθήνας, όπου καί διανέμονται δωρεάν στό προσωπικό τών εργοστασίων.

— Ο Σταύρος μέ όλας τās δυνάμεις του αγωνίζεται νά σώσῃ τόν λαόν από θάνατον, προς τόν όποίον βαδίζει λόγω τής πείνης. Δέν λογαριάζῃ κόπους καί θυσίας προκειμένου νά έξεύρῃ όσον τό δυνατόν περισσότερα τρόφιμα διά νά έεπικτείνῃ εις περισσότερούς τήν εύεργετικήν του προσπάθειαν.

Όσαν νά άκούῃ τήν έντολήν του Θεού: «Μή άπόσχῃ εύ ποιείν ένεδῇ». Δηλαδή μή παραλείπῃς νά εύεργετῇς τόν πτωχόν. Καί «διάθρυσσε πεινώντι τόν άρτον σου». Δηλαδή νά μοιράζῃς τόν άρτον σου μέ τόν πεινασμένον.

— Μή νομίσης ότι μέ τό νά

**Οι υποτροφίες των
(«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ
ΚΛΩΣΤΗΡΙΩΝ»)**

του Αναστασίου Τσίτσου

Έπιτροπή έκλογής

1. Δήμαρχος Ναούσης.
2. Είς Δ)ντής Λυκείου.
3. Αναστάσιος Τσίτσος (έκπρόσωπος τής Έταιρίας δι' απόφασεως τού Διοικητικού Συμβου-

λίου της).

Προσόντα ύποτρόφου

1. Άριστούχος άπόφοιτος.
2. Διαγωγή άρίστη.
3. Ήθικός.
4. Άπορος.
5. Κατά προτίμησιν παιδιά έργα-τών.
6. Μόνο Ναουσαίος.
7. Μόνο άγόρια.
8. Άπαγορεύεται ή χορήγησις είς εύπορον.

Διάρκεια ύποτροφίας

— 4 χρόνια φοιτήσεως.

— Έάν κατά τήν διάρκεια των 4 έτών δεν προαχθή τότε διακόπτεται ή ύποτροφία.

— Έάν κατά τήν διάρκεια τής φοιτήσεως του μεταβληθή ή διαγωγή επί τό χειρότερον, τότε έχει διακαίωμα ή Έπιτροπή νά διακόψη τήν ύποτροφία του.

— Υπαγορέωσιν έχει ό κάθε φοιτητής κάθε χρόνο νά προσκομίξη είς τόν κ. Αναστ. Τσίτσου (έκπρόσωπον της Έταιρίας) πιστοποιητικών τής Σχολής ότι ενεγράφη είς τό έπόμενον έτος.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ χορηγηθέντων υποτροφιών

α)α ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ	ΕΝΑΡΞΙΣ ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΣ
1. Χ' Ίωαννίδης Χρήστος	Λάζαρος	Ίατρική	1960
2. Τολουδης Κυριάκος	Άχιλλεύς	Φυσικομαθηματική	1961
3. Πιτσιούνης Χρήστος	Άλέξιος	Νομική	1961
4. Ίτσκος Νικόλαος	Γρηγόριος	Δασολογία	1962
5. Τάκης Γεώργιος	Χρήστος	Φυσικομαθηματική	1963
6. Καρατσιώλης Ίωάννης	Άθανάσιος	Γεωπονική	1964
7. Ράπτης Κων)νος	Άθανάσιος	Δασολογία	1965
8. Μπιλιούρης Άριστ.	Πολύωρος	Μηχανολογία	1966
9. Μαυρογιώργος Γεώργιος	Ίωάννης	»	1967
10. Μπρούσαλης Μιλτιάδης	Θεοδόσιος	Φυσικομαθηματική	1968
11. Νοΐδης Γεώργιος	Ευάγγελος	»	1968
12. Γκαρνέτας Χρήστος	Τρύφων	Ίατρική	1968
13. Πολάκης Γεώργιος	Ίωάννης	Νομική	1969
14. Θωμαΐδης Κων)νος	Κων)νου	Ίατρική	1971
15. Κύρυνας Χρήστος	Κύρος	Φυσικομαθηματική	1972
16. Τομπουλίδης Χαρίτων	Ευθύμιος	»	1973
17. Σαμόγλου Έμμανουήλ	Άθανάσιος	Μαθηματική	1974
18. Σακελλαρίδης Στέφανος	Λουκάς	Χημεία	1975
19. Ήλίας Γεώργιος	Αναστάσιος	Παιδαγωγική Άκαδημία	1976
20. Ήλίας Μιχαήλ	Δημήτριος	Μαθηματική	1977
21. Σακελλαρίδης Γεώργιος	Λουκάς	Πολιτικός Μηχανικός	1978
22. Μητσιάνης Κοσμάς	Ευάγγελος	»	1978
23. Νάτσιος Δημήτριος	Σταύρος	Φυσικομαθηματική	1979
24. Καδάκης Δημήτριος	Κων)νος	Ήλεκτρολογία	1981
25. Έμβαλωματής Άντώνιος	Παντελής	Βιολογία	1982
26. Γιάγκας Δημήτριος	Ίωάννης	Χημεία	1982
27. Τσομπανίδης Σπυρίδων	Θωμάς	Βιομηχανική	1983
28. Λούκας Κων)νος	Λάζαρος	Παιδαγωγική Άκαδημία	1985
29. Σαράτσης Φίλιππος	Νικόλαος	Μαθηματική	1986
30. Πίπιλας Γεώργιος	Κων)νος	Παιδαγωγική Άκαδημία	1986
31. Κεραμίδης Νικόλαος	Παναγιώτης	Μαθηματική	1987
32. Άλδάκος Γεώργιος	Θωμάς	Παιδαγωγική Άκαδημία	1987
33. Παπαστόικος Ίωάννης	Άθανάσιος	Άγρονόμων — Τοπογράφων	1990
34. Ζιάννης Θεόδωρος	Γρηγόριος	Γεωπονική	1990

Παροιμίες που λένουντι στη Νιάουστα

ΖΩΑ, ΨΑΡΓΙΑ, ΠΟΥΛΙΑ, ΖΟΥ'Γ'ΦΙΑ (συνέχεια από τεύχος 46)

● «Χαλασμένου μετάξι δε δένε, κουκούλι». Δε φκιάνει προυκουπή κι κασιάρα, είνι ρέμπιλον ασκέρι, ου ανηπρόκουπους ου άνθρουπους.

● «Κι του δάλι του σκάζει». Αυτός που είνι αγύριστου κιφάλι, ούτι κι' αν τουν πεις, και τουν τοίχου του χουρό, δε νουνάει καν τίπουτας δεν παραδέχιτι καν τίπουτας.

● «Κάθητι κάθητι αυγά γινάει». Όλου κι θέλει τίπουτας, όλου απιτήσεις είνι, μη καν τίπουτας δεν είνι ινχαριστημένους.

● «Σαράντα πουντίκια στουν αλίσσου». Λέγητι για τουν άνθρουπου που λέει πολλά κι' ουλίγα φκιάνει για έναν που ζυγιάζει ουλίγου απ' τις αλαφριές.

● «Τα δάλια μαλώνουν τα μπακάκια πνίγουντι». Όντας μαλώνουν οι τρανοί οι μικροί υποφέρουν.

● «Απ' του κιφάλι βρουμάει του ψάρι». Οι μικρότηροι φκιάνουν ούτι οι τρανύτεροι, όντας η κιφαλή του σπητχιού δεν πάνει κλά όλοι οι αλινοι τα τραβούν.

● «Πήγαν να πιράσουν την καμήλα κέρατα την έκουσαν κι τα αφκιά». Αντίς για καλύτηρας χειρότηρα τα μούσκιψαν αντί να φκιάσουν μινιά δουλειά τη χάλασαν.

● «Τί θέλει η αλουπού στου παζάρι». Όντας κανένας πηγαίνει σι μέργια που δεν πρέπει που δεν τουν θέλουν.

● «Όντας φεύγει ου γάτους χουρεύουν τα πουντίκια». Σα λείπει ου τρανύτερους οι μικρότηροι ξιαπουλνιούντι φκιάνουν ούτι θέλουν.

● «Φάτι μάτχια ψάργια κι κοιλιά πιλίδρουμουν». Μούγκι μι του κίταγμα δε γένητι τίπουτας άμα δε γέδησι ψίχα.

● «Όσου να μάθει ου Χότζιας του γουμάρι του να μην τρώει (ή

να τρώει κουρμίντγια) αυτό ψόφησειν». Λέγητι για τ' αυτές που φκιάνουν δίαιτα για αδυνάτισμα ή για τις νοικουκυρές τις σπαγκουραμένες που μι μινιά ρέγκα πουρεύουν ταϊφάν απου πέντι νουμάτους για μινιά μέρα, ταχισινό γιόμα δειπνουν.

● «Τί για ιλιές κι πράσινα αλουγα κουβιντγιαζεις;» Όντας κανέας θέλει να ξιφύγει κι λέει αλλαντάλλα.

● «Κι απου του ψίλλου αζούγκι θέλει να δγάλει». Φκιάνει οικουνομία, στιγνώνει κι του σκατό του.

● «Ξιφτέρουσαν τα πουλιά». Τράνιψιν του πιδί. Ξιαλάφρουσειν απου χρέη, στιναχώργιες, θαριές δουλειές.

● «Λύζουρη γάτα». Όλα δικά του τα θέλει, όλα τα γέδητι.

● «Συλλουγιέτι σαν τη γουρουνόψιρα». Σκέδητι χουρίς να φκιάνει τίπουτας, συλλουγιέτι δίχους προυκουπή κι κασιάρα.

● «Μαύρου (κακό) σκυλι ψώφου δεν έχει». Ου κακός δεν παθαίνει τίπουτας.

● «Πουλλά μπακάκια καταπίνει» Ακούει κι δεν ουμιλάει. Τα φκιάνει καμούλι που λέμει. Λέγητι για κακές πιθηρές, πιθηρούς ή κι για καλές ή κακές υφεις κι αλλού.

● «Όρθειν σα θριμένη γάτα». Έφτιγειν κι για τ' αυτό δεν ουμιλησειν καν κι καν όντας τουν μάλουσαν.

● «Όλην την ημέρα χάφτει μύγεις». Δε δουλεύει, δε φκιάνει τίπουτας, κάθητι κι δεν αντγιαζει σαν τρανό χουργιό.

● «Τί αντγιαζησι αλουγόμυα σι τσίμπισειν;» Τα φουρτουμένα τα ζώα όντας τα παγαίνει αλουγόμυα αντγιαζουντι, είνι ανησυχαστα. Έτσι κι ου ανήσυχους ου άνθρουπους φκιάνει σαν να τουν τσίμπι-

σειν αλουγόμυα.

● «Τα σκιπάζει σαν τη μαρόγατα». Η γάτα όντας τα φκιάνει κυτάζει να σκιπάσει μι τα πουδάργια σι κάνα χώμα. Έτσι μινικοί θέλουν να σκιπάσουν τις κακές τις πράξεις τους.

● «Κλουτσάει σαν του τσινιάρικου του μουλάρι». Δεν αμπουρεί να υποφέρει άλλουν σαντσιλέγκι στου κιφάλι του.

● «Μύγα στου σπαθί του δε δέχητι». Δεν υποφέρει άλλουν, δε δέχητι προυμήτχεις.

● «Τα μάτχια του κλείουν σαν του λιούλιακα». Νυστάζει κι τα μάτχια του ανοίγουν κι κλείουν όπου τις υχτες ανάφτει κι σθήνει η κοιλιά του λιούλιακα. Μικρά πιντγια τους τσακουνάμι κι εβανάμι την κοιλιά του πόφιγγειν στου γκλέφαρου σαν κουρώνα. Τάχα για να τους τσακώσουμι τραγουδούσαμι: Έλα έλα γιούλιακα να σιδώσου μέλι, μέλι κι καρύδι πέτσα απου γουμάρι απου λαγόν πονδήρι κι ένα πουρτουκάλι.

● «Τσάκοντουν του ψίλλου κι πάρτουν του τουμάρι του» ή παρ' τ' αυγό κι κούριψέ του, τί δα πάρεις απου έναν που δεν έχει.

● «Γκιλιούντι σαν τα σκυλιά». Τιμπιλιάζουν, κάθουντι σαν τρανά χουργιά.

● «Ένα είνι τ' αηδόνι κι' αυτό του μάη λαλεί». Κάθι πράγμα στουν κινό του, μινικές δουλειές γένουντι όχι νταϊμα.

● «Κι του μυρμίγκι έχει του δάρους του». Κι ου μαι κι κατώτηρους άνθρουπους έχει την τιμή του (την αξιοπρέπειά του) που θέλει να τη λουγαριάζουμι.

● «Πήριν ούτι σηκώνει η μύγα στου φτιρό της». Δεν κέρδισειν τίπουτας, δεν πήρειν τίπουτας.

● «Ολες οι μέλισσες δε φκιάνουν μέλι». (Έχει κι κιφήνις). Ή αν έφκιαναν όλες οι μέλισσες μέλι, οι γιούφτιδοι τώτρουγαν μι τα χουλιάργια. Πουλλοί άνθρουποι είναι ανηπρόκοποι.

● «Φαίνητι σαν τη μύγα μες του γάλα». Όπου η μύγα είναι μαύρη κι φαίνητι μες του γάλα, έτσι κι μινικοί φανούμινοι άνθρουποι φαίνονται ανάμισα σι άλλους. Ένας που δάνει άσπρα.

● «Σι κλειστό στόμα μύγα δε σιθαίνει». Όποιους φυλάγητι δεν παθαίνει ζαράργια. Όποιους σφαλνάει του στόμα του κινδίζει.

● «Χόρτασιν η ψίρα κι δγήκειν στου γιακά». Έτσι φκιάνουν οι νιόπλουτοι που δε ξέρουν πώς και πώς να φανούν.

● «Έφκισιν η μύγα αλώνι, τρουγιουνάει κι μας μαλώνει». Έφκισιν η μύγα κώλουν κι έχισιν του κόσμου όλουν. Όντας κάτι ανικανίες πιτυχαίνουν κι πινεύουντι πουλύ.

● «Κι του κουνούπι σιθαίνει στη μύτη». Καμνιάφρας κι οι φουκαράδοι αμπουρούν κι δγάζουν του άχτι τους.

● «Μας γίνηκειν τσιμούρι». Δεν ξικουλνάει απου πανουθιό μας.

● «Ου φαλακρός ψίρεις δεν έχει». Δεν παίρνεις τίπουτας απ' αυτόναν που δεν έχει.

● «Γίνηκειν σκνίπα στου μυθισι» Μέθυσιν πουλύ, γίνηκειν τσιάτρα.

● «Έχει κι ου μέρμιγκας χουλή, έχει κι η μύγα σπλήνα». Έχει κι ου πάσα ένας την τιμή του κι την υπουμουνή του.

● «Κι του μινίκι μη του δικό του καντάρι σαράντα κιλά ζυγιάζει». Ου πάσα ένας μη του δικό του μνιαλό ησυχάζει.

● «Του φίδι που δε βλάθει να ζήσει χίλια χρόνια». Όποιος δεν φκιάνει ζηνιά κι ζαράργια να ζησει πουλλά χρόνια. Μινικά φίντγια άβλαβα έτρουγαν πουντίκια στα παληά τα σπήτγια.

● «Φίδι είχα στουν κόρφου μου

κι δεν ήξηρα». Την παθαίνουμι καμνιάφρας απου πουλύ δικούς κι φίλους που τιλιυταία απουδείχνουντι χειρότεροι κι απ' τους ουχτρώς.

● «Η γλυκειά η γλώσσα δγάζει κι του φίδι απ' την τρύπα». Μη τουν καλό του λόγου όλα επιτυχαίνουντι.

● «Κι αν κιλαϊδάει η ουχειά δε γένητι αηδόνι». Όσου καλότρουπους κι αν φαίνητι ου κακός ου άνθρουπους, δεν ισιάζει.

● «Ου διπρόσουπους ου φίλους είναι φίδι κολουδό». Αχαμνότερος κι απ' του κολουδό του φίδι γένητι ου διπρόσουπους φίλους.

● «Όντα καθαρίζει κουνίθα δγαίνει του φίδι κι την τρώει». Αυτός που λέει πουλλά κι νταρνταρίζει σαν τη νταρντάρα τη φούρλα (φλίαςρος) παθαίνει πουλλά.

● «Μην πατάς του φίδι στην νουρά γιατί δα γυρίσει να σι τσιμπήσει». Στου κιφάλι πατιούνται φίντγια όπους κι οι ουχτριοί.

● «Όση γλυκάδα έχει του χέλι, τόση πικράδα έχει του φίδι». Οι παληοί τ' άριζαν πουλύ του χέλι τηγανητό ή στη σουγκλα ή βγαλμένου του τουμάρι του, αλατισμένου μη πουλλά μυρουδικά, ξαναπιασμένου του τουμάρι κι στιγνουμενου στουν αέρα, είναι ου καλύτερους μιζές για αράκιασμα. Η παροιμία λέγητι για τους καλούς κι τους κακούς.

● «Του φιντγιού του δάγκουμα ύσταρνας πουνεί». Κάνας κακός λόγους μας φέρνει συκλέτι ύσταρνας απου συλλουγή.

● «Κάλιου φιντγιού γλώσσα να σι φάει, παρά γυναίκα αχαμνής». Αμα σι πάρει στου στόμα της η αχαμνή γυναίκα ζιουματίστηκες.

● «Αντγιάζει του φαρμάκι σαν του φίδι». Ου κακόγλουςους.

● «Μη ξένα χέργια φίντγια δεν τσακώνουντι». Έτσι είναι, θέλει μου ναχός σου να τσιαλαστίσεις για μνια δύσκουλη δουλειά.

● «Ξιφεύγει σαν του χέλι». Του χέλι δεν τσακώνητι εύκουλα μι τα χέργια γιατί αγγιστράει. Έτσι κι

ου έξυπνος ου άνθρουπους απου μινιά ζυζήτηση ή μινιά δύσκουλη αύρα.

● «Ικατό χρονών η αλουπού, ικατόν δέκα τ' αληπόπουλα». Τα πιντγια μας σήμιρας δγάζουν τρανή γλώσσα στους μιγαλύτερους.

● «Η αχιλώνα του πιδί της αγγιλόπουλου του κράζει». Όπους κι ου γιούφτους του γιουφτόπουλου του γλέπει σαν του ουμουρφότιρου απου όλα τα πιντγια του κόσμου.

● «Μαθημένου τ' αρνί να του πέρνουν του μαλί». Μαθημένους κι ου πατέρας να του παίρνουν τις παράδες τα πιντγια του ίσιαμι ν' αποκαστασταθούν.

● «Η αλουπού μη του νού της πετεινους μαγειρεύει». Όπους ου νιστικός που νειργιάζητι καρδέλια.

● «Η αλουπού μη του πιδί της ίντγιου τουμάρι έχουν». Όπους λέμε του μήλου απου κάτου από τη μηλιά δα πέσει.

● «Αντζι λαγόν έβγαλιν αρκούδα» Αντζι για καλό κακό δγήκειν.

● «Απου καβάλα στ' αλουγου έκατσιν σιγουμάρι». Απ' τα ψηλά στα χαμπηλά δρέθηκειν, μουφλιούζηπειν.

● «Αμα δα δγάλεις του χαλκά απ' την αρκούδα τότε δα δεις αν είναι ήμιρη ή άγρια». Αμά φεύγουν τα ιμπόδια απ' τους κατώτηρους ή τους μικρότιρους τότες αμπουρεί να δγάλουν γλώσσα κι να ξιθαρέψουν.

● «Γουμάρι που δε βλάθει αφκέ του ν' αγκαρίζει». Είναι μινικοί αράθυμοι άνθρουποι που τους αρέζει να φουνάζουν αμά δε φκιάνουν κακό καμνιάφρας.

● «Όσου κι αν αδυνατίσει του δουβάλι πάλι για ένα βόδι φκιάνει». Ή όπους λεν οι πρόσφιγγοι όσου κι αν ιρινίσεις τη σακουράφα δε γένητι διλώνι.

● «Ου λύκος απ' του μαχαλά του δεν αρπάχνει αρνί». Απ' τους ιδικούς, τους φίλους, τους γειτόνους δεν κλέφτει κανέναν. Κυτάζει να πάνει εκεί που δεν τουν ξέρουν.

● «Του ψουργιάρικου του σκυλί του σύντροφό του δα βρεί». Όμοιος τουν όμοιουν, που λεν κι κουπριά στα λάχανα.

● «Αμά δεν κλουτσίζει του γουμάρι δεν του ξιφουρτώνουν». Αμα δεν κλάψει του πιδί η μάνα δεν του δίνει να φάει.

● «Όποιους κινηγάει ντιγιό λα γούς κανέναν δε βαρένει». Κι ούτι ντιγιό καρπούζια σι μινιά αμασκάλι κουβανιούντι.

● «Σι τόπουν απού αλούγου μη δένεις γουμάρι». Μην νταλντάς να τιργιάσεις τ' ατέργιαστα. Πρώτα - πρώτα τ' αλούγου δόσκησιν τουν τόπου κι δεν άφηκειν καν τίπουτας για του γουμάρι.

● «Όντας η καμήλα θέλει γουμαράγκα θα μακραίνει του λιμό της». Σα θέλεις να φκιάσεις τα δύσκουλα νταλντας πλειότιρου.

● «Απ' όνα πρόδατου δε θγαίνουν ντιγιό τουμάργια». Ένας άνθρουπους δεν αμπουρεί να τα φκιάσει όλα .

● «Ένας χισμένους μπίκας όλα τ' αγιλάντγια απ' του κουπάδι δα τα χέσει». Ένας τιμπέλης αργάτης όλους τους άλλους δα τους φκιάσει τιμπέληδεις. Για τ' αυτό κι τα πιντιγιά πρέπει να κουνουστιίζουν μη καλά πιντιγιά.

● «Του έχισα του γαΐδαρου». Τουν συμόρφουσα, τουν μάλουσα.

● «Ένας αμά λιουντάρι», όπους λέμε μη τουν ένα.

● «Βρήκεις χουργιό χουρίς σκυλί κι τρουγιουρνάς χουρίς ραβδί». Δε βρήκεις ιμπόδια, τα βρήκεις εύκουλα κι φκιάνεις ούτι θέλεις.

● «Του σκυλί αρνί δε γινάει». Κάθι ένας φκιάνει ούτι αμπουρεί να φκιάσει.

● «Η καμήλα μούγκι την αντικρινή καμπούρα γλέπει όχι τη δική της». Όπους λέν ου πάσα ένας μούγκι την αμπρουστινή σακούλα γλέπει την ουπίσου δεν τη γλέπει. Τα δικά μας τα σφάλματα δεν τα αναγνωρίζουμι.

● «Ου λαγός αν κρύβητι κι τ' αφκιά του φαίνουντι». Είναι κι μισ-

κά πράγματα που δεν αμπουρούμι να κρύψουμι.

● «Θέλει η κυρά μου κι παίζουν τα γατιά της». Αμα δεν αμπουδας κανέναν αμπουρεί να σι κάτσει στου σδέγκου.

● «Είχαμι σκυλί κι δουβούσειν του λύκου». Αντίς να φυλάγει δουβούσειν του λύκου. Έτσι κι ένας ουχτριός που μας έφκιανειν του φίλου.

● «Όντας γυράσει η αλουπού γένητι καλουργιά». Τότι που δεν αμπουρεί να φκιάσει κανένας τίπουτας τα κακαρώνει, όπους λεν κάθητι η μπάμπου του μέλι.

● «Τα νηστικά τα σκυλιά χαλνούν κι φούρνους», χαλνούν πλουκούς απηδούν παραθύργια, τρών ούτι νάνει. Έτσι κι ου πινασμένους ου άνθρουπους καμινιάφρας καταντάει κλέφτης.

● «Του καλό τ' αρνί δεν του χουρνούν απ' του κουπάδι». Μούγκι, τ' αχαμνό γιατί δα χαλάσει κι τ' άλλα.

● «Όντας ιδείς πατημασκιές απού λύκου έχει του νού σου στα πρόδα, γιατί εικεί τρουγιούρου δρίσκητι». Ου ουχτριός τρουγιουρνάει παντού θέλει νταΐμα νάχουμι του νού μας. Φύλαξι τα ζτράνια σου ν' άχεις τα μισά.

● «Δάκρυα απού κρουκόδிலουν». Μιρικές γυνάικες τόχουν εύκουλον να κλαίν στα ψέματα τις πλειότιρεις δουλές.

● «Όντας η αλουπού πεινάει αχιρνάει να προυσκυνάει». Όλα αμπουρεί να τα φκιάσει καμπούλι ένας πεινασμένους ακόμα κι να προυσκυνήσει.

● «Έχει λαγού καρντιγιά». Είναι αφίφικους, αδύνατους, φουδητσιάρεις κι ουτής.

● «Κάθι αρνί κρέμητι απ' του πουδάρι του». Κάθι άνθρουπους βασκέτι απ' τις δικές του τις δυνάμεις, απ' τουν ιαυτό του.

● «Του πεινασμένου του γουμάρι δε λουγαριάζει δικανίκι». Κι ου πεινασμένους ου άνθρουπους δε λουγαριάζει τίπουτας.

● «Στου σκύλου του προυσκέφαλου ψουμί δε ξημιρώνει». Αμα είσι μαθημένους να ξουδεύεις δύσκουλα φκιάνεις οικουνομιά.

● «Όντας ου σιάλακας αλάζει καυκή πρώτα βγάξει τα κέρατα κι ύσταρνας του κουρμί του». Έτσι όλα τα πράγματα γένουντι μη τη σειριά, μη τάξη κι συλλουγή.

● «Τα δόντγια τα δένουν απ' τα κέρατα τουν άνθρουπου απού το υλόγου του». Για τους ντουρουζηδεις δε χρειάζουντι χαρτχιά κι συμβόλια μούγκι ου λόγους φτάνει.

● «Χρυσουμένους γαΐδαρους γόμαρους είναι πάντα». Ούτι να φκιάσει κανένας κι όσου καλά ζντράνια να φουρέσει άμα είναι γαΐδαρους έτσι απομινίσκει.

● «Όσου να φτάσει του νιρό στου χαβούζι ψουφάει ου μπάκκακας». Απ' τη μουκαϊτχιά τους πουλλοί την παθαίνουν.

● «Αν δε γουνατίσει η καμήλα δε φουρτώνητι». Πουλλές δουλές μινικοί δε νταλντούν να φκιάσουν μινιά δουλειά αν δεν ζουριστούν κι ουλίγου.

● «Η ιντιγιά αλουπού δεν πέφτει ντιγιό φουλές στην παχίδα». Όπους λεν σαν ξαναπαντριφτώ ξέρου να καμαρώνου.

● «Του πουντίκι πιρνάει καλά στην τρύπα του». Καθ' ένας στη φουλιά του, στου στίτι του, πιρνάει καλά, όπους λέμι στη Νιάουστα αμα χαλάσουμι τις σειρές μας δεν πάμι καλά.

● «Λαγός τη φτέρη κούναγε κακό του κεφαλιού του». Αμα δε ξέρει κανένας να κρυφτεί αγλήγουρας φανηρώνητι.

● «Όποιους κοιμάτι μι σκύλους σηκώνητι μι ψύλλους». Μη γκαδόν αν κοιμηθείς του ταχύ δ' αληθουρίσεις, που λεν.

● «Τ' αλούγου που πηλαλάει δε χρειάζητι ζυγκιά (σπηρούνια)». Όποιους φκιάνει σουστά τη δουλειά του δε χρειάζητι ουρμήνιεις. Συνέχεια στη σελίδα 149

Η θέση της χυναίκας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας μέσα από το δημοτικό τραγούδι

Της
Λευκής Σαμαρά

Στοιχεία για την ζωή της Ελληνίδας επί τουρκοκρατίας θα αναζητήσουμε στα δημοτικά μας τραγούδια. Τα δημοτικά τραγούδια είναι η αυθεντικότερη πηγή. Είναι ο καθρέπτης της πραγματικότητας. Εκεί καθρεφτίζεται η ζωή της η βασανισμένη, η εξαρτημένη από τον άντρα, είτε αυτός ήταν ο «κύρης της», ο πατέρας της, είτε ο «αφέντης» της ο άντρας της.

Εκτεθειμένη ακόμα και στον πρώτο τυχόντα άντρα που θα την έκλεβε παρά τη θέλησή της. Ο γάμος της ήταν υπόθεση του γονιού της. Το δράμα της, όταν την πάντρευαν και την έστελναν στα ξένα.

«Διώξε με μάνα, διώξε με, με ξύλα με λιθάρια. Νά πάω κι εγώ στις ερημιές που παν τα χελιδόνια. Τα χελιδόνια νάρχονται κι εγώ μον' να πηγαίνω...». (Συλλογή Αινιανός 1813).

Η προίκα της, αυτός ο δραχνάς που έπαιζε καθοριστικό ρόλο στην πραγματοποίηση του πελυπόθητου γάμου και της παραπέρα ζωής της. Άμα εξατμιζόταν η προίκα της, η γυναίκα άδουλη κι άπρωγη βούλιαζε στην δυστυχία.

«Ελένη προξενολογούν. Ελένη κάνουν ύφη. Μήνες τση τάζουν τα προικιά και χρόνους ταντιστρέϊ- (κία).

Τση τάζει κι ο πατέρας της κατεργαρωμένα
Τση τάζουν και ταδέρφια της καράβια φορτωμένα.

Μαρτανε οι χρόνοι δίσεχτοι και οι μήνες οργισμένοι
κι έφαιε ο νιός τα πλούτη του κι η κόρη τα προικιά της.
Μια Κυριακή και μια Λαμπρή μια' πιστημον ημέρα
την πήρε το παράπονο κι η πίκρα τσ' η μεγάλη.

— Θέλω να πάω στη μάνα μου να πάω στα γονικά μου».

Η κακή της μοίρα αν έπεφτε σε κακά πεθερικό κι αυτό ήταν το σύνθημα. Στο τραγούδι που ακολουθεί μια νιόνυφη δηλητηριάζεται απ' τα πεθερικό της, γιατί την ημέρα του γάμου μαθαίνουν ότι η ύφη είναι έγκυος.

«— Αρχοντικό συμπεθεριό κι η ύφη γκαστρωμένη.
Κι ο πεθερός που τάκουσε πολύ του κακοφάνει.
Σκαλιά δίνει τ' άλογου του και πάει σαράντα μίλια
κι άλλη σκαλιά το δάρεσε στο μαγειριό πηγαίνει.

— Έλα ύφη να φας ψωμί να φας να γιοματίσεις.
Πρώτη μπουκίτσα που έβαλε στο στόμα της να φάει,

— Δώσ' μου, αφέντη μου, νερό, νερό για την ψυχή σου.

Χρυσό σταμνάκιν άρπαξε νερό να πάει να φέρει.
όσο να πάει κι όσο να'ρθεί τη βρίσκει πεθαμένη».

Η τιμωρία της ήταν θάνατος αν θα τολμούσε να εκφράσει την προτίμησή της σ' έναν άντρα.

— Μια κόρη ρόδα μάζωνε κι αθούς εκορφολόγα
να πλέξει ζόγια με τ'ς αθούς, στεφάνι με τα ρόδα.
Κι ο Γιάννης εκατέβαινε από λαγού κυνήγι
ζεугάρι ρόδα τση ζητά και τέσσερα του δίνει.
Βγαν, απου το δαχτυλιν του όμορφο δαχτυλίδι
εις την ποδιάν τση το πετά
Κι η μάνα τση την το πω σεν απου το παραθύρι...
Δέρνουν την δώδεκα αδελφοί και δεκαοχτώ ξαδέρφοι
δέρνει τηνε κι η μάνα τση με τη βαριά τση ρόκα
κι ο κύρης τ'ς ο πρωτοπαπας με το χοντρό ραβδί του
Ουλος μπλιο την εδέρνανε με πέτρες και με ξύλα
Τη νύχτα τα μεσάνυχτα η κόρη ψυχομαχάει.

Μακραιώνη παράδοση στα χρόνια της Τουρκοκρατίας,
ήταν να φεύγουν οι άντρες για ταξένα και ν' αφήνουν
πίσω τις γυναίκες τους. Τη γυναίκα δεν την έπαιρναν
μαζί, έπρεπε να μείνει και να περιμένει.

— Αυτού που πας λεβέντη μου, πάρε κι εμέ κοντά σου.

Μισεύεις αιταιράκι μου κι εμένα πού μ' αφήνεις;

Στο διάστημα του χωρισμού ίσως αλλάξουν δυο
γράμματα το χρόνο. Το γράμμα άρχιζε στερεότυπα:

Έντιμε σύζυγέ μου
και τέλειωνε «μετά σεβασμού»!

Ο Αλέξανδρος Μαμόπουλος στο βιβλίο του «Η ξενιτιά και το δημοτικό τραγούδι», παραθέτει ωραιότατα γράμματα γυναικών, προς τον ξενιτεμένο σύζυγο.

Σ' αυτά φαίνεται η απόσταση που χωρίζει τον άνδρα από την γυναίκα.

Εν Κορυτσά 25 Μαΐου 1826

Με πολλούς χαιρετισμούς σου εύχομαι για την υγεία σου, αφέντη μου Βαγγέλη.

Σου φιλώ το δεξί σου χέρι με πολλή τιμή και πολύ σεβασμό και χαιρετίσματα πολλά από το γιό σου, ώσπου ναρθεί η μέρα να γυρίσεις στην πατρίδα, να τον δεις μεγαλωμένο. Μάθε, αφέντη μου, ότι της μακαρίτισσας μάνας της έκανα τα σαράντα καθώς έπρεπε. Μάθε ότι ο γιός μας πήγε στο σχολείο και μαθαίνει την αλφαβήτα.

Κι αν ευκολύνεσαι να μας στείλεις κανέναν παρά με τον Σουλίο Ταταρη δεν θα κάνεις άσχημα, διότι

Θέση της γυναίκας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας

ήρθε ο καιρός για τα γαλακτοκομικά και τα ξύλα του χειμώνα.

Περιμένω με πολλή ανυπομονησία απόκρισή σου και μένω η ταπεινή νοικοκυρά σου.

Κονίω

Μέσα από αυτό το σκοτάδι που ζούσε η Ελληνίδα άρχισαν σιγά - σιγά να κάνουν την εμφάνισή τους φωτισμένοι άνθρωποι και να υποστηρίζουν:

«Ανεβάστε την μητέρα για να προσδεύσει η κοινωνία», για να φτάσουμε στην Καλλιρρόη Παρρεν να

μιλάει για ισότητα των δυο φύλων και να ζητά να δοθεί ψήφος στις γυναίκες και ν' ανοίξουν τις πύλες τους τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Βιβλιογραφία:

— Κούλα Ξηραδάκη: Το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα 1830—1936.

— Μαρόπουλος Αλέξ.: Η ξενιτιά και το δημοτικό τραγούδι.

— Ποιητική Ανθολογία Παράνθη.

Παροιμίες που λένουντι στη Νιάουστα

Συνέχεια από τη σελίδα 147

● «Κάκιουσιν κι ου μπάκακας κι η λίμνη δεν του ξέρει». Θύμουσιν χουρίς λόγουν, παραξηγήκειν άδικα.

● «Δε χουρταίνει η αλουπού μη απηδουλάντγια». Ένας που πεινάει πουλύ δε χουρταίνει εύκουλα, θέλει μαμαλίγγα.

● «όΟποιους υπουμένει κι του λύκου διαφηντεύει». Μη την υπου-

μονή όλα τα πιτυχαίνουμι.

● «Η αλουπού είναι πουνηρή μάϊ πουνηρός αυτός που την τσακώνει». Στους έξυπνους βρίσκουντι καμινιάφρας ιξιπνότιροι.

● «Μη του γουμάρι παίζεις κλουτσιές δα φας». Όπου κι μη τη φουτχιά αν παίζεις δα καγείς Μη στραβόν άνθρωπον αν ιντιέσεις ζαράργια δα πάθεις.

● «Όντας πεινάει η αλουπού φκιάνει τάχα κοιμάτι». Οι πουνηροί

οι άνθρωποι για να σι καταφέρουν σι καλαντρίζουν.

● «Μη ξυπνάς λινοτάρι που κοιμάτι». Μη αναγκουρώνεις έναν θυμουμένουν, έναν αράθυμουν.

● «Σκυλίτικου νταμάρι». Θέλουμι να πούμι για συγκινείς αχαμνούς.

● «Απηδάει σαν του ζλάπι». Πηλαλάει πουλύ δεν τουν προφτέ-νεις.

● «Πεινώ σα λύκους». Ου λύκους τρώει αριά κι πουλύ. Έτσι όποιους αργάει να φράει πεινάει πουλύ.

● «Είμι σαν πρόδατου φρόνιμους». Δε θυμώνει κι του φκιάνουν ούτι θέλουν.

● «Κι στου δουντγιού του κέρατου να σέβεις δα σι βρούν». Δεν αμπουρείς να κρυθηθείς καμπουθηνά.

● «Αγόρασιν γουρούι στου σακί». Αγόρασιν χουρίς να ιδεί τί αγουράζει. Να λιλί δόμι τσιτσι, που λέμι.

● «Σαράντα πέντι Γιάννηδι ενός κουκόρου γνώση, κι αν πεις κι για Νικόληδεις χρειάζουντι άλλοι τόσοι». Τάχα οι Γιάννηδι είναι αλαφρόμνιαλοι.

● «Φκιάνει κρύγιου δα κοιμηθεί η γάτα μη του πουντίκι», λέμι στη Νιάουστα όντας του χειμώννα αντριώνει του κρύγιου.

Το
περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
να μπει
σε κάθε Ναουσαίικο σπίτι

Κάθε συνδρομητής
να γράψει
ένα καινούργιο
συνδρομητή

Το επιτάφιο ποίημα του αρχιθύτου Βεροίας Σαμουήλ του Ρόδιου

Γράφει ο Θωμάς Γαβριλίδης

Διευθυντής Έσπερινού Γυμνασίου — Λυκείου Βεροίας

ΣΜ

ΗΛ

- 1 Προ τούδε ναού των σεπτών Αποστόλων
ο τάφος οὗτος Σαμουήλ νέκυν φέρει,
φαιδρῶς προεδρεύσαντα ναοῦ μεν πάλαι,
λαμπρῶς απαστράψαντα λαμπροῦ του θρόνου
- 5 κάπ' αὐτοῦ ἰθύνοντα κλῆρον κυρίου,
οὐπερ παρελλήφατο την κληρουχίαν.
Νῦν δ' αὖ μικρὸς χοῦς, φεῦ, καλύπτεται λίθω,
ὄν αἶρφει ὤμοις την ταφὴν εκμηνύων.
Τὸνδ' αὖ ἐνεγκε πατρίς μεν νῆσος Ρόδου,
- 10 ἀνήγαγεν δε ἡ πόλις Κωνσταντίνου,
(Βέρροια δ' αὕτη) ἔλλαχεν αρχιθύτην.
Επτὰ δ' ἅμα ἔτεσσι (συν) ὅλοις δέκα
μόνου μόνως τε προὔστη τοῦδε του θρόνου,
εἰς πέντε δ' ἅμα πεντάκις τ' ἔτη δέκα
- 15 ἦνυσε βίον τόνδε ἀνελθὼν ἄνω
Ὅροις δε μακροῖς τύμβος αὐτὸν καθέξει,
ὡς συναγείρη εσχάτη κρίσει πάλιν
δῆματι φρικτῶ, ἀδεκάστῳ δεσπότη,
παρ' οὐ ἀμοιβαί των κακῶς εἰργασμένων,
- 20 ὡς τοις ὀρθῶς πράξασιν ἀληκτον πλέος.
Ἄλις δε σοι, δέσποτα, των ἐμῶν λόγων,
μακρῶν τε τούτων και κακῶς ἠρμολογμένων,
δέξαι δ' ἱλαρῶς τῷ συνήθει σου πρᾶω
τῷ προς με φίλτρῳ, τῷ πόθῳ σου τῷ πάλαι
- 25 ἐσχατον εἰς σε των ἐμῶν προσφθεγμάτων,
πρώτιστον ἄλλως των ἐμῶν πενητημάτων.
Εκ καρδίας δε σὴ στερήσει ραγεΐσης
αντὶ μῦρων δάκρυα και πόθου πάθη
χοᾶς κενῶσω τας ἐμοὶ πολυστόνους,
- 30 στοργῆς δε της σης οὐδὲ λήθην ἂν λάβω.
Αλλὰ νεκρὸς ζῶν συν ἐμοὶ συναπάγη
τάφῳ λογικῷ, νεκρῷ ἄλλως ατάφῳ,
και καρδίας ρήγματι συνθάπτη πόθῳ,
ὡς ομμάτων ρεύματι την κλῆσιν ἄγω.
Συ δ' αὖ, πάτερ, μ' ὑπερθε μηδὲ νυν λίπης
ἀδελφιδοῦν ἄθλιον ευχαῖς συνέχων.
Χιλίῳ επτακοσίῳ θ' ἐξήκοντα τριτάτῳ
θάπτετ' ἰουνίῳ αρχιερεὺς Σαμουήλ αψξγ'

Ιουνίου ιε'.

- 1 Μπροστὰ σε τούτον των σεπτῶν ναὸ των Αποστόλων
αὐτὸς ο τάφος το νεκρὸ πια Σαμουήλ καλύπτει.
Αὐτὸν που ολόχαρος ἐδῶ πιο πριν χοροστατοῦσε
κι ἀπὸ 'ναν θρόνο λαμπερὸν αστραποβόλας γύρω
- 5 κι ὅπως ἐτάχθη του Χριστοῦ διαφέντευε τον κλῆρο.
Τώρα μια χούφτα χώμα, ναι, μια πέτρα τον σκεπάζει
βαρὺ φορτιὸ στους ὤμους του, πως θάφτηκε σημάδι.
Πατρίδα που τον γέννησεν εἶν' το νησί της Ρόδου
μα ν' ἀνεβεί τον βόησε του Κωνσταντίνου ἡ πόλη
- 10 κι αὐτῆς ἐδῶ της Βέροιας της ἔλαχε αρχιθύτης.
Το θρόνο της δεκαεφτά χρόνια τον κυβερνοῦσε
με δεξιούνη σπάνια, μοναδικὸς του ας ἦταν,
πενήντα πέντε ἐτῶν τη Ζῆση αὐτὴν ἀφῆκε
κι ἀνέβηκε στους ουρανοὺς, στον κόσμον τον ἐπάνω.
- 15 Χρόνια μακρόσυρτα κι αὐτὸν θα τον κρατάει το μνήμα
ὥσπου να ξανασηκωθεῖ με τους νεκροὺς τους ἄλλους
να πάνε με βῆμα φρικτὸ, μπρος στον Δικαιοκρίτη,
οποῦ πληρώνει τους κακοὺς καταπῶς τους ἀείζει
και δόξα ἀτέλειωτη σωστά που πράξανε χαρίζει.
- 20 Αὐτὰ τα λίγα λόγια μου τα κακοταιριασμένα
ἀνέξου τα, Δεσπότη μου, και κρίνε τα πως φτάνουν
με κείνην την πρότητα και τη βαθειὰν ἀγάπη
την πατρικὴ που μοῦ 'δειχνες, γιατί 'ναι ο τελευταῖος
χαιρετισμὸς ἀλλὰ μαζί το πιὸ βαρὺ μου πένθος.
- 25 Ἀπ' την καρδιά μου που βαθιά, τη ράγισε ο χαμὸς σου
θ' ἀδειᾶσω πολυστέναχτες χοεὲς για σε, πατέρα,
αντὶς για μῦρα δάκρυα κι αντὶς για πόθο πάθη
και τη στοργή σου ὅσο ζω δε θα τη λημονήσω.
'Ετσι, νεκρὸς συ ζωντανὸς στου λογικοῦ τον τάφο
- 30 μαζί με μένανε, ἄταφο νεκρὸ, θα μετοικήσεις
και θα θαφτεῖς μες στις καρδιὰς, μαζί με την ἀγάπη,
το χάσμα, τι σε προσκαλῶ με των ματιῶν το ρέμα.

Πατέρα, τώρα ἀπὸ ψηλά να με λημονήσεις.

Τ' ἀδερφοπαῖδι οἱ προσευχέες σου πάντοτε ας στηρίζουν
Στα χίλια επτακόσια ἐξήντα τρία 15 Ιουνίου
θάβεται ο αρχιερεὺς Σαμουήλ (α, ψεγ' Ιουνίου ιε').

Το ποίημα το αφιερωμένο στον αρχιερεῖα της Βέροιας Σαμουήλ του Ρόδιου (1746—1763) εἶναι χαρᾶγμένο πάνω σε επιτάφια πλάκα ἡ οποῖα μέχρι το 1911, σύμφωνα με μαρτυρία του τότε αρχιμανδρίτη και

κατοπινου (1924) μητροπολίτη της Βέροιας Σωφρονίου Σταμούλη, θρῖσκόταν στο νάρθηκα του μητροπολιτικοῦ ναοῦ των Ἀγίων Αποστόλων.

Αποτελεῖται ἀπὸ τριάντα ἐξι αμβικούς τρίμετρος στίχους. Ο ι-

αμβικός τρίμετρος εἶναι αὐτὸς που περισσότερο χρησιμοποιήθηκε στα διαλογικὰ μέρη των αρχαίων τραγωδιῶν.

Απὸ την ἐπὶ κληση που υπάρχει στους δύο τελευταίους στίχους πλῆ-

ροφορούμαστε ότι ο ποιητής είναι αδελφιδούς (αδελφοπαίδι) του μητροπολίτη Σαμουήλ. Ίσως σε αρχεία της Βέροιας ή της Ρόδου να υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες για το πρόσωπο του ποιητή. Από το έργο του συμπεραίνουμε ότι μελέτησε, όχι λίγο, αρχαίους Έλληνες συγγραφείς και μάλιστα τους τραγικούς.

Στους στίχους 6, 11 και 12 χρησιμοποιεί τα δύο σύμφωνα χάριν του μέτρου, για να γίνει η προηγούμενη συλλαβή «θέσει μακρά» γι' αυτό γράφει παρελλήψατο αντί ιαρελήψατο (παραλαμβάνω), έλλαχεν αντί έλαχεν (λαγχάνω) και έτεσσεν αντί έτεσι (έτος). Η χρήση των δύο συμφώνων «ποιητική αδειά» δείχνει ότι φρόντισε να τηρήσει τους κανόνες της αρχαίας μετρικής.

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι το ποίημα γράφτηκε στα 1763, δηλαδή στα μέσα περίπου του 18ου αιώνα μέσα στην Τουρκοκρατία, τότε όχι αδικαιολόγητα θαυμάζουμε την αρχαιογνωσία του ποιητή και αντιλαμβανόμαστε την προσφορά αυτού και των ομοίων του στη διαύλαξη της πατρογονικής μας κληρονομιάς.

Χρειαζόταν πραγματικά μεγάλη ψυχική δύναμη για να μπορεί κάποιος μέσα στα μακρόσυρτα χρόνια της πιο ανελέητης σκλαβιάς, απ' όσες γνώρισε ο ελληνισμός, να ασχολείται με τα γράμματα και τις καλές τέχνες. Σίγουρα απ' το γεγονός αυτό φαίνεται και η ακλόνητη πίστη στην ανάσταση του γένους και στην αθανασία της φυλής. Γι' αυτό, νομίζω, ότι θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί όταν κρίνουμε τους προγόνους μας, που βάσταξαν τις διάφορες δουλείες (Ρωμαιοκρατία, Φραγκοκρατία κ.ά.) και προπάντων την Τουρκοκρατία. Και μόνο το γεγονός της διατήρησης της γλώσσας και της πίστης αρκεί νομίζω, για να τους κατατάξει στη χορεία των οσίων, των ηρώων και των αγίων.

Οι σκέψεις μας αυτές μ' έκαναν

να δω με πολλή προσοχή το επιτάφιο ποίημα του ανεψιού του Σαμουήλ του Ροδίου και να επιχειρήσω να το αποδώσω έμμετρα στη σύγχρονη μορφή της γλώσσας μας.

Πιστεύω ότι το πρώτο πλησίασμα του ποιήματος, με τη νεοελληνική απόδοσή του, θα οδηγήσει τους αναγνώστες στο πρωτότυπο για την πληρέστερη γνωριμία και την πιο ολοκληρωμένη γνώση και αισθητική απόλαυση.

Πολλά θα είχε να γράψει κάποιος, αν επιχειρούσε να αναλύσει το ποίημα αυτό για τη γλώσσα, το μέτρο και το ύφος του συγγραφέα. Ακόμη πιο πολλά ίσως θα ήθελε να δρει και να μάθει για τον ποιητή, για τον τιμώμενο «αρχιοθύτη» της Βέροιας Σαμουήλ το Ρόδιο, αλλά και για την ίδια τη Βέροια και τους Βεροίους και τους πιστούς της Μητροπόλεως Βεροίας, το ποίμνιο του Μητροπολίτη της στα δύσκολα εκείνα χρόνια.

Ο Σαμουήλ έγινε μητροπολίτης Βεροίας στα τριανταοχτώ του χρόνια (1746). Γεννήθηκε στα 1708. Αν και ο μητροπολιτικός θρόνος της Βέροιας ήταν ο πρώτος και ο μόνος τον οποίο κυβέρνησε, έδειξε, κατά τον ποιητή, μοναδική επιδεξιότητα στα δεκαεφτά χρόνια της θητείας του, η οποία και έληξε με το θάνατό του (1763) σε ηλικία πενήντα πέντε ετών.

Σταθμοί στην ανοδική του πορεία στάθηκαν: Η ξακουστή γενεαλογία του η Ρόδος, η πατριαρχική πρωτεύουσα της ορθοδοξίας, η Κωνσταντινούπολη, και η αποστολική μητρόπολη της Βέροιας.

Κρίμα που το σντομο επιτάφιο ποίημα, ένα είδος τραγωδίου εγκωμιαστικού και θρηνητικού με σαφή τα επικά και λυρικά στοιχεία, δεν επέτρεψε στον ποιητή να δώσει περισσότερα στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Σαμουήλ, ενός, όπως φαίνεται, αξιόλογου ανθρώπου, του οποίου το πέρασμα από την Ημαθία δεν πρέπει να στάθηκε άκαρπο.

Σε άλλο μου σημείωμα θα πα-

ρουσιάσω τις επιγραφές που υπάρχουν στο νάρθηκα του μητροπολιτικού ναού των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Βεροίας στο χώρο του οποίου, όπως προανέφερα, θρискόταν η επιτάφια πλάκα του Σαμουήλ, γιατί από μια πρώτη προσπάθεια ανάγνωσης φαίνεται ότι συγγενεύουν στη γλώσσα, το ύφος και το περιεχόμενο με το επιτάφιο ποίημα του Σαμουήλ (1763), την ελεγεία του ναού του Αγίου Αντωνίου Βεροίας (1860) και την ελεγεία της προτομής του ευεργέτη Δημητρίου Ρακτιδάν (1893), ενώ προηγούνται χρονολογικά, χρονολογούνται στα 1728.

Αξιίζει, νομίζω, μια ιδιαίτερη μελέτη σχετικά με τα κείμενα αυτά γιατί μπορεί να οδηγήσει σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα για την πνευματική κίνηση στη Βέροια και στη Νάουσα και γενικότερα στην Ημαθία κατά τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας (18ος—19ος αιώνας).

Η στροφή προς την αρχαιότητα που μαρτυρείται και από τα κείμενα που προανέφερα δεν μπορεί παρά να έχει κάποια στενή σχέση με την αφύπνιση της εθνικής συνείδησης και το φούντωμα του πόθου για την ελευθερία που υλοποιείται σε πράξεις ηρωικής αντίστασης κατά του αλλογενούς και αλλόθρησκου κατακτητή με αποκορύφωμα την επανάσταση και το ολοκαύτωμα την επανάσταση της Νάουσας στα 1822 και τον θαυμάσιο Μακεδονικό Αγώνα στα 1904—1908.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Σωφρονίου Σταμούλη: Βεροιακά συμπεράσματα, Μακεδονικόν Ημερολόγιον 1911

Τα χαρακτηριστικά της εφηβείας

Η αντιμετώπιση των εφήδων είναι ένα από τα πιο προκλητικά καθήκοντα στην ανατροφή των παιδιών στη σημερινή εποχή.

Η ταχύρρυθμη πρόοδος στις κοινωνικές αλλαγές έκανε το έργο αυτό ακόμη πιο δύσκολο και μπερδεμένο. Υπάρχουν, όμως και άλλοι παράγοντες που ε-

Της Χριστίνας Μαυρίδου

παυξάνουν αυτήν τη δυσκολία: οι κοινωνικές πιέσεις, οι καλοπροαίρετοι φίλοι, οι συγγενείς, οι αντιφατικές θεωρίες στα διδλία, τον τύπο, τα μέσα ενημέρωσης κ.λ.π.

Η λέξη, όμως, «αντιμετώπιση» των εφήδων μας φέρνει στον νου φράσεις σαν τις παρακάτω:

- Πώς θα τον υποτάξουμε.
- Πώς θα του επιβληθούμε.
- Πώς θα τον δαμάσουμε.
- Πώς θα τον εξουδετερώσουμε

λες κι έχουμε να κάνουμε με καταστάσεις κινδύνου, απειλής, σύγκρουσης, αναμέτρησης ή και πολέμου.

Συχνά ξεχνάμε πως έχουμε απέναντί μας ένα ανθρώπινο πλάσμα, που απλά τυχαίνει να περνά μια συγκεκριμένη φάση της ηλικίας του, την πιο δύσκολη, δύσκολη γι' αυτόν τον ίδιο πολύ περισσότερο απ' ό,τι για τον γονιό του.

Ξεχνάμε επίσης ότι εμείς οι ίδιοι είμασταν κάποτε έφηβοι κι ότι οι σημερινοί έφηβοι θάχουν κι αυτοί να λύσουν τα ίδια προβλήματα με τα δικά τους παιδιά.

Τί σημαίνει έφηβος;

Έφηβος + παιδί + κάποια επιπλέον χρόνια, τα εφηβικά.

Ας μείνουμε λίγο σ' αυτό...

Γιατί;

Επειδή κάθε έφηβος είναι το άθροισμά του τί ήταν σαν παιδί συν τα καινούργια χαρακτηριστικά στοιχεία της εφηβείας που δεν τα επιλέγει, αλλά τα χρεώνεται χωρίς να το θέλει.

Το τί ήταν σαν παιδί εξαρτάται πάρα πολύ από το πώς και πού και κοντά σε ποιόν μεγάλωσε, δηλ. την κύρια ευθύνη έχει το οικογενειακό περιβάλλον που διαλέγει για λογαριασμό του παιδιού την πορεία που εκείνο θα πάρει.

Και έρχεται η ώρα της εφηβείας. Καλείται, λοιπόν, ο έφηβος να παίξει έναν άλλο ρόλο χωρίς να έχει αντιλαμβάνεται πλήρως χωρίς συχνά να έχει σχετική ενημέρωση και πληροφόρηση για όσα καινούργια τον περιμένουν.

Τί σημαίνει νάναι έφηβος;

Όταν συχνά το αγνοούν οι μεγάλοι, πώς να το ξέρει το ίδιο το παιδί;

Ας δούμε ποιοι παράγοντες θα παίξουν καθοριστικό ρόλο.

Είναι, λοιπόν:

ο διολογικός

ο περιβαλλοντολογικός

και ο ψυχολογικός παράγοντας που θα καθορίσουν την εξέλιξη της προσωπικότητας και την συμπεριφορά του εφήβου.

Οι επιστημονικές απόψεις διίστανται. Όσοι ψυχολόγοι είναι προσανατολισμένοι διολογικά τονίζουν τα προβλήματα προσαρμογής που απαιτούν οι φυσιολογικές μεταβολές που έχουν σχέση με την ήδη.

Άλλοι θεωρούν τον πολιτιστικό περίγυρο κύριο υπεύθυνο για όσα απασχολούν τον έφηβο.

Οπωσδήποτε, όμως και οι δυο ερμηνείες μιλούν για τα ψυχολογικά προβλήματα που οι ίδιοι οι έφηβοι πρέπει να δρουν τρόπο να λύσουν.

Και αυτό είναι που ξεχνάμε εμείς οι ενήλικες. Ένας γονιός λέει: «Τί θα κάνω με το Γιώργο», «Τί θα κάνω με την Ελένη»; Ξεχνάμε, όμως, ότι ο Γιώργος και η Ελένη έχουν να κάνουν με τον εαυτό τους.

Η πρώτη ανάμεσα στις προσαρμογές που το παιδί χρειάζεται να κάνει στη διάρκεια της ανάπτυξης, ίσως η σοβαρότερη, είναι στην πρώτη φάση της εφηβικής ηλικίας (11—15). Τότε που ένα σωρό φυσιολογικές και μορφολογικές μεταβολές ταράζουν τον έφηβο. Στο μικρόσωμο κορμάκι του μέχρι τότε παιδιού, δραστηριοποιείται το ενδοκρινικό σύστημα, ιδιαίτερα του θυμού αδένες. Αυτές οι εκκρίσεις δραστηριοποιούν με τη σειρά τους τους γεννητήσιους αδένες και συντελούν στην γεννητήσια ωρίμανση που έρχεται στα κορίτσια συνήθως στα 11—12 χρόνια και στα αγόρια στα 13—14.

Συνδυασμός με άλλες ορμονικές εκκρίσεις συντελούν στην ανάπτυξη των οστών και του μυϊκού συστήματος.

Το μέχρι χθες παιδάκι αρχίζει να γίνεται μια νεαρή ύπαρξη.

Το σώμα του για τον έφηβο τον ίδιο γίνεται ξαφνικά ξένο και άγνωστο.

Τί σημασία έχει αυτό;

Στην ψυχολογία, λέμε, ότι η εικόνα του σώματός μας, γνωστική και συναισθηματική, συνειδητή και ασυνειδητή, αποτελεί παράγοντα διαμόρφωσης της προσωπικότητάς μας. Η εικόνα για το σώμα μας αποτελεί μέρος της εικόνας που έχουμε για τον εαυτό μας γενικά. Είναι, λοιπόν, διαπιστωμένο ότι οι τρο-

ποιοιήσεις αυτής της εικόνας στην εφηβεία παρακολουθείται από θαθείες αλλαγές και δυσκολίες στην αυτο—αντίληψή μας.

Κι αυτό γίνεται ακόμα δυσκολότερο για τον έφηβο, επειδή την σωματική ανάπτυξη δεν ακολουθεί πάντα ανάλογη ανάπτυξη στο συγκινησιακό, κοινωνικό και νοητικό τομέα.

Επιπλέον το παιδί περνά στη δύσκολη φάση της εξοικείωσης με τη σεξουαλική του διάσταση.

Σα συνέπεια έρχεται εδώ και η εκμάθηση και αποδοχή του ρόλου του φύλου. Τί είναι ανδρικός και τί γυναικείος ρόλος; Σήμερα αυτό αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που δρίσκεται σε εξέλιξη και γι' αυτό δημιουργεί βαθειά ανησυχία στους εφήβους μια και τα προσφερόμενα μοντέλα είναι μεταξύ τους αντιφατικά και αλληλοσυγκρουόμενα.

Η εκμάθηση του αρσενικού ή θηλυκού ρόλου περνά μέσα από διαδικασίες που έχουν σχέση με την αντίληψη, τη γνώση και βασίζονται σε μηχανισμούς που αρχίζουν από την παιδική ηλικία και έχουν σχέση με την παρατήρηση, την μίμηση, την ταύτιση με πρότυπα τους γονείς του ίδιου ή του αντίθετου φύλου.

Η γενετήσια, λοιπόν, ανάπτυξη και η ωρίμανση του παιδιού — εφήβου έχουν σαν αποτέλεσμα την υιοθέτηση ή άρνηση του ρόλου του αρσενικού ή θηλυκού φύλου.

Συχνά ο έφηβος βασανίζεται από την προσπάθειά του να αποδεχτεί το καινούργιο σώμα και να νιώσει σιγουριά, να γίνει αρεστός στους συνομηλίκους του να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των άλλων σχετικά με τα ενδιαφέροντα, τις στάσεις και τις συμπεριφορές που αντιστοιχούν στο φύλο του.

Παράγοντες που επηρεάζουν το νέο άτομο εκτός από την ηλικία και το φύλο του είναι η νοημοσύνη, ο οικογενειακός αστερισμός και το κοινωνικό — πολιτιστικό περιβάλλον του.

Ο ρυθμός της σωματικής του ανάπτυξης έχει ψυχολογικές επιπτώσεις στον έφηβο.

Ένας πρόωρα αναπτυγμένος έφηβος νιώθει συχνά μεγαλύτερη σιγουριά από εκείνο τον έφηβο που, κατά τη γνώμη του, ή και αντικειμενικά, καθυστερεί η ανάπτυξή του.

Ιδιαίτερα στα πρώτα εφηβικά χρόνια ο έφηβος νιώθει ξεκρέμαστος και μετέωρος. Δεν είναι σίγουρος αν «μεγάλωσε» ή αν είναι ακόμα παιδί.

Στη σωματική και γενετήσια του ανάπτυξη έρχεται να προστεθεί η νοητική που με τη σειρά της επιφέρει επιπλέον ψυχολογικές μεταβολές.

Η νοητική ικανότητα του εφήβου αυξάνει ποιοτικά και ποσοτικά. Τα απτά και άμεσα γεγονότα που τον απασχολούσαν μέχρι τώρα, δίνουν τη θέση τους σε όλο και πιο πολύπλοκες καταστάσεις. Καλείται να αντιμετωπίσει εκπαιδευτικές και επαγγελματικές σύν

θετες καταστάσεις.

Αποκτά την ικανότητα να κάνει υποθετικές και αφηρημένες σκέψεις, ερευνά, αναζητά, κρίνει, αναλύει

Ποιές είναι μερικές από τις συνέπειες στη συμπεριφορά του;

— Αλλαγή στις σχέσεις του με τους γονείς του.

— Ενασχόληση με κοινωνικά και πολιτικά θέματα.

— Έντονη κριτική στους γονείς του, τις κοινωνικές, πολιτικές, θρησκευτικές αξίες και συστήματα.

— Αλλαγή στη στάση του απέναντι και στον ίδιο τον εαυτό του.

Επίσης αναπτύσσει προσωπικές, ηθικές αξίες και αρχές και δεν δέχεται αβασάνιστα τη γνώμη της οικογενείας.

— Αναπτύσσει μηχανισμούς άμυνας (εκλογίκευση — ασκητισμός).

— Όσο πιο ώριμος είναι τόσο οι αρχές του και τα πιστεύω του είναι αυτά με πανανθρώπινο χαρακτήρα και συνέπεια.

— Αφοσιώνεται με πάθος σ' ό,τι αγαπά.

— Γίνεται εγωκεντρικός, με εστία της προσοχής του τον εαυτό του και μόνο, πιστεύοντας πως όλοι ασχολούνται μ' αυτόν, την εμφάνιση και τη συμπεριφορά του.

Η φυσιολογική και νοητική του ωρίμανση θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στη μετάβασή του από την παιδική στην ώριμη ηλικία.

Στα λίγα χρόνια από την παιδική ηλικία στην ώριμη πρέπει να πετύχει:

— ανεξαρτητοποίηση από την οικογένεια

— προσαρμογή στη σεξουαλική ωρίμανση

— συνεργασία εποικοδομητική με τους συνομηλίκους του

— προετοιμασία επαγγελματική

— ανάπτυξη μιάς φιλοσοφίας της ζωής (αρχές, πιστεύω, αξίες)

και το σημαντικότερο, πρέπει να σχηματίσει μια ιδέα για το ποιός είναι, πού πηγαίνει, ποιά είναι η ταυτότητα του εγώ του.

Για να είναι ομαλή η πορεία του πρέπει να έχει θετική εικόνα για τον εαυτό του και καθαρή αίσθηση της ταυτότητάς του.

Από τί εξαρτάται αυτό;

— Προηγούμενες ταυτίσεις.

— Εναρμόνιση των προηγούμενων ταυτίσεων και της γενετήσιας ωρίμανσής του.

— Ανάπτυξη δεξιοτήτων, ικανοτήτων, ενδιαφερόντων.

— Εμπειρίες.

— Ευκαιρίες που του δόθηκαν για κοινωνικούς ρόλους.

— Το είδος των σχέσεών του με τους γονείς του.

— Οι μέθοδοι ανατροφής του.

— Άν έμαθε ή όχι να απαντά δημιουργικά στις προκλήσεις και προσκλήσεις της ζωής.

Ο σημερινός έφηβος κατηγορείται ότι είναι περισσότερο επαναστατημένος και ευσυγκίνητος, σεξουαλικά ελεύθερος, λιγότερο ιδεαλιστής, ασκεί στείρα κριτική, δεν δείχνει σεβασμό, περιφρονεί τους τύπους και τις νόρμες της κοινωνίας, ασχολείται με όχι ουσιαστικά πράγματα Τ.Υ., VIDEO, καφετερία, ηλεκτρονικά, μπορεί να βρεθεί συχνά σε επικίνδυνα κανάλια διασκέδασης, κάνει χρήση δίας, αλκοόλ, ναρκωτικών.

Άλλοι πάλι επιβεβαιώνουν ότι οι σημερινοί έφηβοι έχουν περισσότερη εξυπνάδα και νοημοσύνη, περισσότερη γνώση, ενημέρωση και πληροφόρηση, είναι λιγότερο «αισθηματίες», αλλά πιο ρεαλιστές και πιο γνήσια ιδεολόγοι, έχουν όχι περισσότερη τάση για σεξ απ' ό,τι οι γονείς τους, αλλά είναι απλώς πιο ανεκτικοί, πιο ειλικρινείς, λιγότερο υποκριτές.

Άλλοι πάλι πιστεύουν ότι κάθε γενιά ενηλίκων βλέπει με απογοήτευση τους διαδόχους της, λόγω του χάσματος των γενεών της ελλιπούς πληροφόρησης, της δυσκολίας στην επικοινωνία και αλληλοκατανόηση.

Άς μη μας παρασύρουν οι υπεραπλουστεύσεις.

Οι έφηβοι έχουν κοινά χαρακτηριστικά αλλά και κάθε έφηβος είναι ένας ξεχωριστός κόσμος αφού κανένας άνθρωπος δεν έχει τον όμοιό του. Εξάλλου, διαφέρουν οι συνθήκες ζωής και διαδίσωσης από έφηβο σε έφηβο.

Όλοι, όμως, έχουν ένα κοινό δρόμο να διαβούν αυτόν της αναζήτησης της ταυτότητας του εγώ τους που περνάει απαραίτητα μέσα από την προσωπική τους ανεξαρτησία, την ομαλή τους σεξουαλική ωρίμανση, τις σχέσεις τους με τους συνομιλήκους τους και την προετοιμασία για την επαγγελματική τους ζωή.

Τί ζητούν από μας;

Τί έχουν ανάγκη;

Τί πρέπει να τους δώσουμε; Τί πρέπει να καθορίζει, να προσανατολίζει τις σχέσεις μας;

— Αγάπη και αποδοχή γιατί αλλιώς συνειδητά ή ασυνειδητά θα επιδιώξουν να μας εκδικηθούν με αρνητική συμπεριφορά.

— Σεβασμό και ισοτιμία μέσα στην οικογένεια γιατί έτσι θα νιώσουν σιγουριά.

— Εμπιστοσύνη και ενθάρρυνση γιατί έτσι αυξάνουμε την αυτο—εκτίμησή τους και το αίσθημά τους ότι αξίζουν.

— Συνεργασία κι όχι διαταγές. Έτσι θα μάθουν να συνεργάζονται και να αναπτύσσουν σχέσεις χωρίς

να διατάζουν αργότερα οι ίδιοι.

— Πρωτοβουλία κι ευκαιρίες για ανάληψη ευθύνης.

Έτσι θα αποκτήσουν υπευθυνότητα, θα μάθουν να διδάσκονται από τα λάθη τους και τις συνέπειες των πράξεών τους.

— Όχι παραχαίδεμα ή ντάντεμα σ' ό,τι οι ίδιοι μπορούν να κάνουν μόνοι τους.

— Όχι υπερπροστασία. Γιατί η ενδεχόμενη απογοήτευση από λαθεμένες τους επιλογές είναι κι αυτό μορφή διδαχής.

— Όχι απόλυτη ανεξαρτησία χωρίς να τους ζητούμε ευθύνες. Γιατί τότε βαθιά μέσα τους πιστεύουν ότι δεν νοιαζόμαστε γι' αυτούς.

Αλλά και αντίστροφα:

— Όχι μόνο ευθύνες χωρίς ευκαιρίες για αποφάσεις, επιλογές δικές τους, γιατί έτσι αναπτύσσουν αίσθημα μνησικακίας και ψυχολογία θύματος.

— Όχι προσπάθεια επιβολής γιατί τότε προκαλούμε αντίσταση κι ένταση στις σχέσεις μας μαζί τους.

— Όχι συνεχή γκρίνια κι έντονη κριτική, γιατί θα αμυνθούν με αρνητική συμπεριφορά, επίδειξη ισχύος κλπ.

— Σταθερότητα στις αποφάσεις μας και τη γραμμή μας γενικά. Αλλιώς τα χάνουν ή το εκμεταλλεύονται.

— Όχι πειθαναγκασμό, απειλές, εκβιασμούς, τελεσίγραφα, σωματική δία, γιατί έτσι ετοιμάζουμε κακούς επαναστάτες ή θύματα.

— Όχι μόνιμη ανεκτικότητα. Τους οδηγούμε έτσι να χάσουν το σεβασμό τους στο πρόσωπό μας, γιατί μας θεωρούν αδύναμους.

Άς είμαστε ανοικτοί στη συζήτηση, τον διάλογο κι όχι αμετακίνητοι στις απόψεις μας γιατί απλούστατα μπορεί νάχουν δίκιο σε κάτι που ζητούν ή λένε.

— Άν στις μεθόδους μας είναι μόνο η τιμωρία και η ανταμοιβή, τότε ετοιμάζουμε για τη ζωή έναν υπολογιστή ή ένα δειλό.

— Να μην υποχωρούμε στους δικούς τους εκβιασμούς ή τις απειλές. Θα χάσουμε την εκτίμησή τους κι αυτό τους είναι δυσάρεστο.

— Άς μην τους κατηγορούμε, αλλά άς αναζητούμε από κοινού λύσεις.

— Ο απόλυτος έλεγχος πρέπει να γίνεται σταδιακά λιγότερος. Έτσι τους εκπαιδεύουμε να παίρνουν αποφάσεις. Εξάλλου, η ανεξαρτησία και η υπευθυνότητα πάνε μαζί.

— Άν ξεκινήσουμε έναν αγώνα υπεροχής, θάμαστε σίγουρα εμείς οι χαμένοι γιατί ή θα πεισμώνουν περισσότερο ή θα υποταχθούν παθητικά ή θα προσηυποιηθούν ότι υποτάσσονται.

Κανένα από τα παραπάνω δεν ωφελούν τον έφη-

δο ή τις σχέσεις μας μαζί του.

— Ας κατανοήσουμε ότι είναι σημάδι της εφηβείας η προτίμηση των φίλων από τους γονείς. Είναι υποσυνείδητα η πρώτη τους προσπάθεια να ανεξαρτητοποιηθούν από την οικογένεια κι είναι απόλυτα φυσιολογικό.

— Ας μην κατηγορούμε τους φίλους τους λοιπόν, γιατί έτσι πιστεύουν ότι απορρίπτουμε τους ίδιους.

— Ας κατέβασουμε τους τόνους της φωνής μας. Ο θυμός και οι φωνές είναι ο αέρας στα πανιά που σήκωσε ο έφηβος και μεις δεν θέλουμε να φύγει από κοντά μας.

— Όταν πιστεύουμε ότι κάτι δεν πάει καλά, ας μην αφήσουμε την απελπισία ή την αποθάρρυνση να φανεί, γιατί έτσι κι ο ίδιος θα πιστέψει ότι είναι μια χαμένη υπόθεση.

— Ας έχουμε ανοιχτά τα μάτια για την αρνητική συμπεριφορά.

Πώς εκδηλώνεται;

Κάνει ό,τι μπορεί για να αποδείξει ότι μας νίκησε.

Κάνει κάθε τι που δεν εγκρίνουμε. Κάνει μόνο ό,τι θα του επιτρέψει να νιώσει αρεστός στους φίλους και άλλους συνομιλήκους. Κάνει κάθε τι για να μας πληγώσει. Αποζητά έντονες συγκινήσεις ή βουλιάζει στην παθητικότητα κι απάθεια πάλι για να μας εκδικηθεί ή να μας τιμωρήσει.

Τότε ας θυμηθούμε. Μόνο ένας αποθαρρυνμένος έφηβος καταφεύγει σ' αυτά.

Ας θυμηθούμε:

Τα παιδιά που συμπεριφέρονται άσχημα έχουν κάποιο λόγο να το κάνουν.

Κλείνοντας το θέμα, ας μου επιτραπεί να τονίσω ότι:

— Η ισοτιμία βασίζεται στο δικαίωμα κάθε ανθρώπινης ύπαρξης να αντιμετωπίζεται με σεβασμό.

— Κανένας δεν είναι νικητής σ' έναν αγώνα υπεροχής μεταξύ ενός επαναστατημένου εφήβου κι ενός αναρχικού γονιού.

— Δεν μπορούμε να πείσουμε τον έφηβο να κάνει πράγματα που δεν θέλει. Δεν μπορούμε να αλλάξουμε τη συμπεριφορά του με διαταγές και περιορισμούς.

— Αλλάζοντας, όμως, τις αντιδράσεις μας απέναντι στην αρνητική του συμπεριφορά μπορούμε να τον επηρεάσουμε.

— Ο σεβασμός αντικαθιστά την επανάσταση και η συνεργασία τον εξαναγκασμό.

— Ας μη κηρύζουμε πόλεμο μαζί του. Ας τον αφοπλίσουμε με στοργή και το ενδιαφέρον μας. Ποιος αγωνίζεται χωρίς αντίπαλο;

Οι γονείς πρέπει να καταλάβουν ότι, όταν ένα παιδί θέλει να αποφασίζει για τον εαυτό του, αυτό είναι δείγμα υγιούς πνευματικής κατάστασης και ότι όταν έργεται η εφηβεία, φεύγει η προσοχή του εφήβου από την οικογένεια προς τα έξω.

Αντί να αντιστεκόμαστε, ας μάθουμε νάμαστε αποτελεσματικοί.

Πως να μάθουμε ν' ακούμε, να παρατηρούμε, να προσπαθούμε, να κατανοούμε.

Κι ας θυμόμαστε:

Όταν ο έφηβος αισθάνεται καλά με τον εαυτό του, σέβεται περισσότερο τους άλλους και τους γονείς του.

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου και ο νομός Ημαθίας

Ανάμεσα στις τόσες ημέρες που γιορτάζουμε, γιορτάζουμε και την «Ημέρα του Πλανήτη». Μεταξύ αυτών που ειπώθηκαν στην περσινή «Ημέρα του Πλανήτη» ήταν και το ότι «λόγω του «φαινομένου θερμοκηπίου» που δημιουργήθηκε γύρω από τη γήινη σφαίρα, η ζώνη των ερήμων της Β. Αφρικής θα επεκταθεί 500 χιλιόμετρα προς Βορράν, με αποτέλεσμα: 1) Ένα μέρος της Ελλάδας να γίνει έρημος και το υπόλοιπο ημιέρημος. 2) Λόγω της τήξης των πάγων των πόλων η επιδιάδα των Γιαννιτών που το υψόμετρό της είναι γύρω στο μηδέν, θα ξαναγίνει θάλασσα ή λίμνη.

Μία άλλη άποψη που ακούσθηκε ήταν η εξής: Καλλιεργούμε στην Ελλάδα πολλές υδατοδόρες καλλιέργειες. Αυτές πρέπει να εγκαταλείφθουν για να περισσέψει νερό που θα χρησιμοποιηθεί για τις ανάγκες ύδρευσης και ανάπτυξης της βιομηχανίας. Τέτοιες σκέψεις, σαν την τελευταία, δεν πρέπει ούτε να γίνονται, γιατί σήμερα η τεχνολογία προσφέρει λύσεις άρδευσης που μπορούν να εξοικονομήσουν μέχρι το 70% του νερού άρδευσης.

— Η τελευταία διάσκεψη που συνήλθε στη Γενεύη με τη συμμετοχή 120 κρατών για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από «το φαινόμενο του θερμοκηπίου» δεν μπόρεσε να λάβει δεσμευτικές για τα συμμετέχοντα κράτη αποφάσεις για τη λήψη μέτρων με σκοπό το σταμάτημα και σε λίγα χρόνια την αναστροφή του φαινομένου. Διότι οι κυβερνήσεις των μεγάλων κρατών και ιδιαίτερα οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Αγγλία και η Σοβιετική Ένωση αρνήθηκαν να αναλάβουν οποιαδήποτε δεσμευση για τον περιορισμό της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα που είναι και η κύρια αιτία της αύξησης της θερμοκρασίας.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η κατάσταση

ση θα γίνεται χειρότερη από εδώ και πέρα και ότι οι προβλέψεις των οικολόγων δεν θα αργήσουν να γίνουν πραγματικότητα.

— Το 1990 έγινε γνωστό στους γεωργούς της περιοχής από δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο, ότι εδώ και 5—6 χρόνια γίνεται ένα έρ-

Του Αργύρη Γκουντάρα Γεωπόνου — Οικονομολόγου του Ινστιτούτου φυλλοβόλων Δένδρων

γο το οποίο δρίσκεται στην τελευταία φάση εκτέλεσης για την ύδρευση της Θεσσαλονίκης από τον Αλιάκμονα.

— Τέλος, τα νέα συστήματα άρδευσης τα οποία εξοικονομούν νερό μέχρι 70%, εργασία, λιπάσματα και λοιπά, όλο και επεκτείνονται τόσο έξω από τα υπάρχοντα δίκτυα άρδευσης όσο και μέσα σε αυτά. Αυτά, όμως, για να λειτουργήσουν χρειάζεται το νερό να έχει κάποια πίεση. Αυτή η πίεση μπορεί να δίνεται είτε από το ίδιο το αρδευτικό

δίκτυο - αγωγοί κλειστοί και υπό πίεση - είτε κάθε γεωργός για κάθε κομμάτι του να δημιουργεί αυτήν την πίεση καταναλώνοντας είτε πετρέλαιο είτε ηλεκτρική ενέργεια. Αλλά τόσο το πετρέλαιο, όσο και η ηλεκτρική ενέργεια, εκτός από το μεγάλο κόστος κατανάλωσής τους, έχουν και μεγάλο κόστος εγκατάστασης, πράγμα ασύμφορο τόσο για τους γεωργούς όσο και για την εθνική οικονομία.

— Ύστερα από όλα αυτά, προτείνουμε όλα τα αρδευτικά δίκτυα της περιοχής μας, να μετατραπούν σε κλειστά αρδευτικά υπό πίεση. Έτσι και το νερό θα επαρκεί τόσο για τις ανάγκες άρδευσης όσο και για το μελλοντικό αρδευτικό δίκτυο Μελίκης - Αιγινίου, αλλά και για την ύδρευση της Θεσσαλονίκης. Θα μας αντιτείνουν ότι αυτό έχει μεγάλο κόστος, αλλά το κόστος είναι πολύ μεγαλύτερο τόσο για την εθνική οικονομία (ηλεκτρισμός, πετρέλαιο, μετασχηματιστές, αντλίες κλπ.) όσο και για το κόστος των γεωργικών προϊόντων της περιοχής, που έτσι θα χάσουν την ανταγωνιστικότητά τους, τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό.

Π ρ ο σ έ ξ α τ ε

— Οι στήλες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.

— Οι αποσπελλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα να είναι σύντομες σε 6 το πολύ σελίδες γραφομηχανής και να μην έχουν δημοσιευθεί σε άλλο περιοδικό ή εφημερίδα.

— Παράκληση οι εργασίες να γράφονται στη Δημοτική και με το μονοτονικό σύστημα.

— Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δεν φέρει καμία ευθύνη για τις εκφρασζόμενες ννώμες των συνεργατών της.

— Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται

Προβλήματα διοργάνωσης των διεθνών φολκλορικών συναντήσεων στην Ελλάδα

— Εισήγηση του Μανώλη Βαλασμίδη
στο εκτελεστικό γραφείο του CIOFF (1988)

Η πολιτιστική παράδοση στην νεώτερη Ελλάδα στηρίχθηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας στις οργανωμένες ορθόδοξες Χριστιανικές Ελληνικές Κοινότητες, που λειτουργούσαν με τη φωτισμένη καθοδήγηση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας κάτω από συγκριτικά πολύ πρώιμες δημοκρατικές διαδικασίες. Κάθε κοινότητα ήταν και ένα κοινωνικό σύνολο αμιγές, αυτοδύναμο, ικανό να αντιμετωπίζει τα ποικίλα προβλήματα επιβίωσης και ποιότητας ζωής με μέγιστο την Παίδεια.

Στη ζωή της Κοινότητας ξεχώριζαν οι γιορτές, τα πανηγύρια του λαού, δεμένα και πάλι με την Εκκλησιαστική ζωή. Το Πάσχα, η γιορτή του Αγίου Γεωργίου, η ανάληψη του Κυρίου, γιορτές σε εξοκλήσια, συγκέντρωναν κόσμο, που διασκέδαζε κάτω από τους ήχους λαϊκών οργάνων.

Μέσα στην κοινότητα είχε τον χώρο της και η οίγνεια, και η οικογενειακή διασκέδαση μετατρέπονταν σε κοινωνική ή και σε διακοινωνική υπόθεση, όπως μαρτυρούν και τα τραγούδια, αλλά και η ζωή παράδοση, κυρίως στους γάμους, στις «χαρές», όπως έλεγαν.

Παράλληλα διατηρήθηκαν στην Ελληνική υπαίθρο, πολλά δρώμενα αρχαίας Ελληνικής προέλευσης, που με τους νόμους του εθιμικού δικαίου διέσχιζαν το χρόνο ξεπερνώντας πλήθος από εμπόδια. Είναι κάποια δρώμενα που δεν ενοχλούνται από τίποτα! Πορεύονται όρθια σαν έτρωτα όντα εξοκλήσιας προέλευσης. Και το ερώτημά μας είναι ως πότε.

Τέλος, πολιτιστικές εκδηλώσεις οργανώνονται από διάφορους συλλόγους που δημιουργούνται μέσα στα

χρόνια της σκλαδιάς από τις κοινότητες ή ανεξάρτητα με στόχους κοινωνικούς. Είναι: σύλλογοι - σύνδεσμοι ειδικών διαφερόντων. Φιλελευθευτικοί, φιλότεχνοι, φιλόμουσοι, φιλολαϊκοί, των οποίων οι εκδηλώσεις είναι υψηλότερου πολιτιστικού επιπέδου από τα λαϊκά δρώμενα.

Έχουμε λοιπόν τέσσερες φορείς πολιτιστικών εκδηλώσεων. Την Ελληνική Εκκλησιαστική Κοινότητα, την οικογένεια, τους θιάσους των αρχαίων δρωμένων και τους συνδέσμους ή συλλόγους.

Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Τη θέση της Κοινότητας πήρε η τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ προτέθηκε και το ενδιαφέρον του κράτους με την ίδρυση Υπουργείου Πολιτισμού, που στο δικό μας χώρο, στη Βόρεια Ελλάδα, λειτουργεί μέσα από το Υπουργείο Βορείου Ελλάδος και τις κατά τόπους Νομαρχίες. Είναι λοιπόν οι φορείς Πολιτιστικών εκδηλώσεων και δρωμένων: 1. Ο Δήμος, 2. Η Νομαρχία, 3. Οι σύλλογοι και 4. Η παράδοση με τα δρώμενά της. Βεβαίως σήμερα η κοινωνία της υπαίθρου και της πόλης δεν είναι κοινωνίες κλειστές. Τα μοντέλα της σύγχρονης πολιτιστικής ζωής εισβάλλουν, διαφοροποιούν ή και αλλοιώνουν την ιδιόρρυθμη ανεπτυγμένη τοπική ζωή.

Στη Νάουσα πάντως παραμένει κεντρικό δρώμενο, μοναδικό στην περιοχή, οι παραδοσιακές εκδηλώσεις της Αποκριάς. Για δέκα τουλάχιστο μέρες η Νάουσα χορεύει. Χορεύει στις γειτονιές, στα καφενεία, τα κέντρα διασκέδασης, στους δρόμους. Ο χορός ενδημεί στην Νάουσα. Λέγεται για τους Ναουσαίους ότι γεννιούνται με το χέρι ψηλά σε

χορευτική φιγούρα.

Στη διάρκεια της αποκριάς εμφανίζεται και κινείται στην πόλη, κατάλοιπο Διονυσιακού δρώμενου, ο «Θιάσος» της Μπούλας. Στο κέντρο υπάρχει μία μασκοφορεμένη γυναίκα μορφή, ανθοστόλιστη και γύρω της μασκοφόροι νέοι με σπαθιά. Η Γυναίκα μορφή κινείται με συρτά χορευτικά βήματα σαν κυλιόμενο ξόανο, ενώ γύρω χορεύουν με ζωηρά βήματα οι μασκοφόροι νέοι κάτω από τους ήχους του ζουρνά και του νταουλίου, κρατώντας στα χέρια τους σπαθιά στολισμένα με πολύχρωμες κορδέλλες.

Στον χρόνο αυτό που διαρκούν οι γιορτές της Αποκριάς, όπως ήταν φυσικό, σημειώθηκε ένα ρεύμα επισκεπτών στην πόλη που στις δυο τελευταίες μέρες έφτανε τις δεκάδες χιλιάδες ανθρώπων, που απαιτούσαν θέαμα. Το θέαμα όμως ήταν λίγο έως ανύπαρκτο. Ο Θιάσος της Μπούλας, κάποιοι σατυρικοί όμιλοι και τοπικά χορευτικά συγκροτήματα. Ο Πυρός, το Λύκειο Ελληνίδων, οι Βλάχοι, οι Πόντιοι... σταγόνα στον Ωκεανό.

Ο ΠΥΡΣΟΣ, που έχω την τιμή να εκπροσωπώ, για κάποια χρόνια, έδωσε την λύση στην απαίτηση του θεάματος μόνο για το τελευταίο διήμερο, με έξαρση την τελευταία ημέρα του εορταστικού 15ημέρου, την καθαρά Δευτέρα, με την διοργάνωση μιας διεθνούς συνάντησης φολκλορικών συγκροτημάτων, σε συνεργασία με τον Τουριστικό Όμιλο και τον Δήμο. Το θέαμα ήταν εξαίρετο, αλλά κρίθηκε σαν νοθεία της Παράδοσης και για αρκετά χρόνια μείναμε γυμνοί από θέαμα.

Φέτο το πρόβλημα έγινε οξύτερο. Κανείς δεν θέλει να γίνει θέαμα. Και εκείνοι που από μεράκι γίνονταν στον παλιό καιρό θέαμα, ζητούν και αυτοί να δούν θέαμα. Έλειψαν οι σατυρικοί όμιλοι, έλειψαν οι αναπαράστασεις σκηνών από την πα-

λιά ζωή. Ο Δήμαρχος της πόλης (σήμερα αναφέρεται στον κ. Δ. Βλάχο) έφτασε να δηλώνει ότι αναλαμβάνει την ευθύνη της υπογραφής της Δημαρχικής πράξης θανάτου του καρναβαλιστή, ώστε από το χρόνο να γίνει κάτι καινούριο και αξιόλογο. Δεν απάντησε το ενδιαχόμενο να περάσει η υπόθεσή του καρναβαλιστή της Νάουσας στη χείρα επαγγελματιών του είδους. Υπήρξαν αντιδράσεις, γίνονται συζητήσεις, δεν γνωρίζω ποια θα είναι η κατάληξη.

Ο ΠΥΡΣΟΣ μετάθεσε χρονικά τις δικές του διεθνείς εκδηλώσεις και τις πραγματοποιεί μέσα στο καλοκαίρι όχι όμως ανελλιπώς. Οι καλύτερες γιορτές ήταν αυτές που συνδέθηκαν με την παραγωγή και πραγματοποιήθηκαν με την βοήθεια της Νομαρχίας και όχι του Δήμου. Πέρυσι ο ΠΥΡΣΟΣ κλήθηκε από τον Δήμο και οργάνωσε εκδηλώσεις μιας εβδομάδας με την ευκαιρία της ανακήρυξης της Νάουσας ως της πόλης Οίνου και καρπών. Εκάναμε θαύματα.

Μέχρι σήμερα με την ευθύνη του ΠΥΡΣΟΥ ήρθαν στην Ελλάδα και πήραν μέρος σε εκδηλώσεις του ΠΥΡΣΟΥ, αλλά και ομάδων πόλεων χορευτικά συγκροτήματα από Γαλλία, Βουλγαρία, Βέλγιο, Ρουμανία, Αυστρία, Γιουγκοσλαβία, Ιταλία, Πολωνία και Ουγγαρία.

Το πρόβλημά μας είναι η επιδίωξή μας. Η Δημοτική αρχή δεν είναι δυνατό να έχει σταθερή απέναντί μας πολιτική. Η κρατική βοήθεια επίσης δεν είναι βέβαιη. Στο Νομό μας οργανώνονται, μέσω ενός συντονιστικού οργάνου στο οποίο συμμετέχουμε και εμείς, εκδηλώσεις σε όλο το Νομό και ενισχύονται όλα τα στοιχεία που δραστηριοποιούνται, η κατεύθυνσή τους όμως είναι η προβολή του τοπικού Πολιτιστικού ενεργητικού. Δεν αντιμετωπίζονται συνολικά μετακλήσεις ξένων συγκροτημάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Χρειάζεται στηρίγματα. Ο τόπος μας θέλει τις Διεθνείς συναντήσεις. Ο λαός μας καταλαβαίνει τη γλώσσα του Φολκλόρ. Υιοθετεί την παραγωγή της φίλης ανάστα στους λαούς, κυρίως και ενισχύει την ελκυστική μας προσφορά, γιαντό και κατακλύζει τους χώρους των εκδηλώσεών μας. Θέλω να πιστεύω ότι με τη σύμφωνη του σχέσέων μας, με την ενένωση των δυνάμεών μας και τον συντονισμό των εκδηλώσεών μας θα αποδώσουμε έργο μεγαλύτερο έργο εντυπωσιακό. Η αυτοδυναμία μας αυτή είναι βέβαιος ότι θα εκτιμηθεί όπως και η προσφορά μας από τους φορείς της εξουσίας και θα έχουμε την ενορά τους και τη συμπαράστασή τους. Εμείς προχωρούμε με αγάπη στον τόπο στην

εξασφάλιση των ευγενών στόχων των διεθνών συναντήσεών μας. Προάγουμε την φίλη ανάστα στους λαούς, διατηρούμε και προβάλλουμε τις παραδόσεις μας, θεμελιώνουμε ένα καλύτερο αύριο για τα παιδιά μας. Διαδίδουμε.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΣΗΜΕΙΟ το τέλος της εισήγησής μετά το σχετικά χειροκρότημα ακολούθησε κηρύχνη σιωπή. Τέλος ο πρόεδρος του C.I.O.F.F. κ. Ένρι Κορρατζέ σπέντασε τη σιωπή είπαι Αντιστοιχίζετε πράγματι ακανθώδη προβλήματα, που εμείς αγνοάσαμε. Ο C.I.O.F.F. θα είναι δίπλα σας, ενισχυτής της προσπάθειάς σας. Συνεχώ σύνεση, υπακοή, εργατικότητα, ανοιχτή καρδιά προς όλους. Ένατε τις δυνατότητες να πετύχετε. Και θα πετύχετε.

Από τις εμφανίσεις του «Πυρού» στο εξωτερικό

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Δύο αξιόλογες εκδόσεις για την ιστορία κ.τ.λ. της Δυτικής Μακεδονίας

1. Στη «συμπρωτεύουσα» εδρεύει ένας δραστήριος, δευτεροβάθμιος σύλλογος: «Η Ομοσπονδία δυτικομακεδονικών σωματείων», ο οποίος ιδρύθηκε το 1952. Είναι αυτονόητο ότι αποτελεί τη συνισταμένη και το συντονιστικό όργανο των 60 πρωτοβάθμιων δυτικομακεδονικών σωματείων, δηλαδή ενός εντυπωσιακού αριθμού συλλογικών οργάνων, αν συνεδηγοποιήσει κανείς ότι πρόκειται για τα σωματεία, που εδρεύουν (όλα) στη Θεσσαλονίκη, μόνον, και τα μέλη τους είναι Δυτικομακεδόνες, δηλαδή κατάγονται από τους γνωστούς (τέσσερις) νομούς της Κοζάνης, των Γρεβενών, της Καστοριάς και της Φλώρινας.

Αυτή η «συσσωμάτωση» (για να χρησιμοποιήσω τον πατυχημένο τίτλο ομότιτλης εργασίας του ομότιμου πανεπιστημιακού καθηγητή κ. Νικολάου Πανταζοπούλου), είναι γεγονός το οποίο αξίζει να εξηραθεί, εφόσον όπως θα δούμε-δεν πρόκειται για μια τυπική σύσταση και υποτυπώδεις λειτουργία-ύπαρξη ενός ανώτερου βαθμού συλλογικού οργάνου ομαδοποιημένων (σε σωματεία) ατόμων, αλλά για ζωντανό και δραστήριο οργανισμό, που παρουσιάζει συνεχώς σημαντικό έργο. Εννοώ, κυρίως, το 1ο Πανδυτικομακεδονικό Συνέδριο, το οποίο έλαβε χώρα, στην ακριτική Φλώρινα, στις 23-24 του Μαΐου του 1987, το φεστιβάλ παραδοσιακών Δυτικομακεδονικών χορών και δημοτικής μουσικής, για τη γιορτή με την ευκαιρία των 2300 χρόνων της Θεσσαλονίκης, όπως και τις πολλές διαλέξεις και ομιλίες, με θέματα, στον κανόνα, ιστορικά και λαογραφικά, και την έκδοση πολυσέλιδων βιβλίων και λευκωμάτων.

Αφορμή για τούτο το σημείωμα, είναι δύο εκδόσεις, τις οποίες απόκτη

σα τελευταία, χάρη στην καλή διάθεση του φίλου, συν/χου συνδάλφου δικηγόρου κ. Κώστα Χ. Στεργιάδη, ο οποίος προεδρεύει επάξια (αδώς και χρόνια) στο Δ.Σ. της Ομοσπονδίας, έχοντας την τύχη να έχει αξιόλογους συνεργάτες, μεταξύ των οποίων και τον γνωστό και δόκιμο συγγραφέα κ. Αρ. Στολέτη Χρ. Κωστόπουλο, εκπαιδευτικόν, ως Αντιπρόεδρο.

Αναφέρονται, συγκεκριμένα, στον τόμο: «Η Δυτ. Μακεδονία, χθες - σήμερα - αύριο», που αποτελεί τα

Σημείωμα του Γιώργου Χ. Χιονίδη

πρακτικά του προαναφερόμενου 1ου Πανδυτικομακεδονικού Συνεδρίου.

Η δεύτερη έκδοση έχει τον τίτλο: «Δυτικομακεδονικά, διαλέξεις - εκδηλώσεις - επικαιρότητες».

2. Ας δούμε, όμως, αυτούς τους δύο τόμους, οι οποίοι εκδόθηκαν με την επιμέλεια του κ. Αριστ. Κωστόπουλου.

Α'. Ο τόμος, με τα Πρακτικά του 1ου Πανδυτικομακεδονικού Συνεδρίου (1987), εκδόθηκε τον ίδιο χρόνο και αποτελείται από 326 σελίδες, 8ου σχήματος.

Δημοσιεύονται σε τούτον (εκτός από τα συνηθισμένα, όσα και χρήσιμα, στοιχεία για το Δ.Σ., για τα σωματεία, που αποτελούν την Ομοσπονδία, τα ονοματεπώνυμα των μελών της Οργανωτικής Επιτροπής και το πρόγραμμα του Συνεδρίου, τα μηνύματα των πολιτικών κ.λπ. αρχών), οι εισηγήσεις - ομιλίες των συμμετασχόντων, που διακρίνονται σε τέσσερα μέρη.

Στο πρώτο μέρος καταχωρούνται οι εργασίες του Αριστ. Κωστόπουλου (για την ιστορική πορεία της Δ. Μακεδονίας), του Νικολ. Μου-

σοπούλου (για τον Ελληνισμό μέσα από τα μνημεία του), του Κ. Βαδούσκου (για τον νεότερο Ελληνισμό του βορείου τμήματος της Δ. Μακεδονίας), του Αλξ. Μέλλιου (για τη λαογραφία της Δ. Μακεδονίας) και της Ιφ. Διδακτάλου (για την πολιτική ανάπτυξη της Δ. Μακεδονίας).

Στο δεύτερο μέρος δημοσιεύονται οι εργασίες του Αρ. Βρίστιου (για την υγεία στη Δυτική Μακεδονία), του Δημ. Κωστόλα (για τα δυτικομακεδονικά νερά), του Γεωργ. Στεργιάδη (για τον θαλασσινό πλούτο της Δ. Μακεδονίας), του Χρ. Ζωγάνη (για την κτηνοτροφία της Δ. Μακεδονίας), του Ν. Φατούλα (για τη γεωργία της Δ. Μακεδονίας) και τον Κλ. Μεχαρίδη (για τον ορυκτό πλούτο της Δ. Μακεδονίας).

Στο τρίτο μέρος μας δίνονται οι συμβολές του Δ. Βαλαλά (για τον θεσμό της περιφερειακής ανάπτυξης και τη Δ. Μακεδονία), του Αθ. Βανέτη (για τη βιοτεχνία και τη βιομηχανία στη Δ. Μακεδονία), του Ανθ. Μπαντέλλα (για τον τουρισμό και τις συγκοινωνίες στη Δ. Μακεδονία), οι απόψεις των, τότε, νομαρχών - νομαρχισσών Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας (για το παρόν και τις προοπτικές ανάπτυξης των νομών τούτων) και, τέλος, του Κώστα Στεργιάδη (πρόεδρου της Ομοσπονδίας, όπως σημειώθηκε ήδη), για τις παραδοσιακές και τις σύγχρονες δομές ανάπτυξης της Δ. Μακεδονίας.

Στο τέταρτο (και τελευταίο) μέρος του τόμου δημοσιεύονται φωτογραφίες από τόπους και μνημεία της Δ. Μακεδονίας, όπως και από τις εκδηλώσεις στη διάρκεια του Συνεδρίου και, τέλος, κριτικές εφημερίδων για τούτο.

Ο τόμος κλείνει με τους, πάντοτε, χρήσιμους πίνακες των νομών, των επαρχιών, των δήμων, των κοινοτήτων και των οικισμών της Δ.

Μακεδονίας, με ρητή αναφορά των κατοίκων, σύμφωνα με τα δεδομένα της γενικής απογραφής του 1981.

Β'. Η άλλη έκδοση («Δυτικομακεδονικά») αποτελεί έναν ογκώδη τόμο, με 448 σελίδες, 8ου σχήματος, επίσης.

Πρόκειται για μία αληθινή κι-θωτό πληροφωριών παντός είδους, μεγάλης χρησιμότητας. Σε τούτον δημοσιεύονται τα κείμενα των ομιλιών-διαλέξεων και πληροφορίες για τις άλλες εκδηλώσεις της Ομοσπονδίας.

Ας δούμε, όμως, πιά συγκεκριμένα τα περιεχόμενά του:

Αρχίζει με τον πρόλογο του πανεπιστημιακού καθηγητή της Ιστορίας κ. Στεφ. Παπαδόπουλου. Ακολουθεί, η δημοσίευση πινάκων των μελών του Δ.Σ. και των σωματείων, που αποτελούν την Ομοσπονδία, όπως και του Καταστατικού της.

Καταχωρίζεται, στη συνέχεια, η αλληλογραφία της Ομοσπονδίας με κρατικές υπηρεσίες για την προώθηση-επίλυση θεμάτων της Δ. Μακεδονίας, το Πρόγραμμα του Α' Πανδυτικομακεδονικού Συνεδρίου (για το οποίο γράφτηκαν ήδη αρκετά), όπως και οι ενέργειές της για την ίδρυση Πανεπιστημίου στην περιοχή της Δ. Μακεδονίας.

Υστερα, αρχίζει το πιά ενδιαφέρον μέρος του τόμου, από την άποψη της Ιστορίας, λαογραφίας κ.τ.λ., όπου δημοσιεύονται τα κείμενα των (πολλών) ομιλιών, που φρόντισε να πραγματοποιήσει η Ομοσπονδία.

Ετσι, καταχωρείται η προσλαλιά του Βασ. Δ. Φόρη στην τιμητική εκδήλωση (6.11.1988) για τα 30χρονα του μητροπολίτη των Σερβίων και της Κοζάνης κ. Διονυσίου (Ψαρριανού), όπως και η επακολουθήσασα ομιλία του πανεπιστημιακού καθηγητή Στέργιου Σάκκου, με θέμα την Εκκλησία και το Εθνικό χρέος.

Ακολουθεί, η εισαγωγή και ο χαιρετισμός του Κ. Στεργιάδη και του Βασ. Νάκου και, τέλος, η ομιλία

του Λαζ. Μπούτη για τους μεγάλους ευεργέτες Θεαγένη και Δημήτριο Χαρίση, τους οποίους τίμησε η Ομοσπονδία (15.5.1989).

Κατόπιν, δημοσιεύονται οι ομιλίες του Κ. Στεργιάδη και του Γ. Διευθυντή της, τότε, ανεξάρτητης Παιδαγωγικής Ακαδημίας της Θεσσαλονίκης Ιω. Κωτίτσα, που έγιναν στο φιλολογικό μνημόσυνο (10. 12. 1989) για τη ζωή και το έργο του αξιόλογου Μακεδόνα εκπαιδευτικού και συγγραφέα Λουκά Παπαναστασίου, που διατέλεσε Γ. Διευθυντής τούτης.

«Το Μακεδονικό ζήτημα» (όσο και αν είναι τεχνητό δημιούργημα) είναι-δυστυχώς-επίκαιρο, πάντοτε, ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια. Ο πανεπιστημιακός καθηγητής, συγγραφέας και Πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Κ. Βαθούσκος είναι-ως γνωστόν-κάτοχος του θέματος. Γι' αυτό και το κείμενο της ομότιτλης ομιλίας του (11.12.1987) παρουσιάζει ενδιαφέρον.

Η φιλόλογος καθηγήτρια και γνωστή συγγραφέας Αθηνά Τζινίκου - Κακούλη, μίλησε (30.11.86) για τις ηρωίδες δασκάλες στον Μακεδονικό Αγώνα, με βάση τα στοιχεία που συνέλεξε και μας έδωσε ήδη, σε ογκώδες και αξιόλογο βιβλίο της.

Ο (γνωστός πιά στον αναγνώστη) Αρ. Κωστόπουλος μίλησε (15. 10.1987) για τον Μακεδονικό Αγώνα.

Ο άλλοτε υπουργός Μακεδονίας - Θράκης Στέλιος Παπαθεμελής μίλησε (12.10.1988) για την απελευθέρωση της Μακεδονίας (1912 - 1913), κάνοντας αναφορά και στον Μακεδονικό Αγώνα, ο οποίος προηγήθηκε.

Ο (τώρα, όπως και στο παρελθόν) Δυτικομακεδόνας υπουργός Μιχάλης Παπακωνσταντίνου, μίλησε (12.2.1990) για το «Μακεδονικό ζήτημα». Είναι γνωστό ότι ο Μ.Π. ασχολείται με το θέμα, εδώ και

πολλά χρόνια, και έχει πραγματοποιήσει αρκετές διαλέξεις και έχει μιλήσει πολλές φορές, στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, για το ζήτημα τούτο.

Ο Αρ. Κωστόπουλος, πάλι, μίλησε την ίδια μέρα (όχι δε για πρώτη φορά) για την επανάσταση του 1878 στη Μακεδονία, χρησιμοποιώντας πλούσιο υλικό.

Στις 22.3.1987 μίλησαν, ο καθηγητής Στέφανος Παπαδόπουλος (για τους απελευθερωτικούς αγώνες των Δυτικομακεδόνων κατά την Τουρκοκρατία), ο ιστορικός Κ. Χατζόπουλος (για τη Δ. Μακεδονία κατά την επανάσταση του '21 και την τραγική μοίρα των αμάχων) και ο, τώρα, πανεπιστημιακός καθηγητής Κωνστ. Βακαλόπουλος (για τους αγώνες των Δυτικομακεδόνων για την ελευθερία, από τη σύσταση του Νεοελληνικού Κράτους ως το τέλος του 19ου αιώνα). Και τα τρία κείμενα παρουσιάζουν πολύ ενδιαφέρον, για το πολύ κοινό. Ο Κ. Χατζόπουλος, ειδικά, τεκμηρίωσε και πλούτισε το δημοσιευμένο κείμενο της ομιλίας του με 40 βιβλιογραφικές σημειώσεις και έτσι το κατέστησε χρήσιμο και για τους ειδικούς ερευνητές, όπως, π.χ., για όσους ασχολούνται με τα γεγονότα της επαναστάσεως στη Νάουσα (1822) κ.ά.

Ακολουθεί, το κείμενο δύο ομιλιών, που έγιναν (το 1987) από τους Κ. Στεργιάδη και Μιχ. Παπαγιαννόπουλο, για το «έπος του 1940», οι οποίες περιέχουν αρκετά ιστορικά στοιχεία και προσωπικές αναμνήσεις.

Ο πανεπιστημιακός καθηγητής και γνωστός ιστορικός ερευνητής Ιω. Παπαδριανός μίλησε (24.3.88) για τους Δυτικομακεδόνες απόδημους κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας, θέμα το οποίο τον απασχολεί πολλά χρόνια.

Ο Αρ. Κωστόπουλος την επόμενη χρονιά (17.3.1989) έλαβε διά-λεξη με τίτλο: «Οι Δυτικομακεδό-

νες στην εθνογεωγραφία του '21», οπότε μίλησε και για την προεργασία και τους πρωτεργάτες του εθνικού ξεσηκωμού.

Στις επόμενες σελίδες δημοσιεύονται τα κείμενα των άλλων ομιλιών, όπως του Π. Ζωγράφου (για τα παιδιά και τα μάτια του), της Αθηνάς Τζινίκου - Κακούλη, με το πρωτότυπο θέμα: «Η άνοιξη της οριζότητας», όπως και (της ίδιας) για τη «Μακεδονίσσα στους αγώνες του Έθνους (1453 - 1940)», του ομότιμου πανεπιστημιακού κα-

θηγητή Δημ. Δελιδάνη για τα μεγάλα προδλήματα της Ελληνικής Οικονομίας και τους αντικτύπους τους στη Δυτική Μακεδονία, του καθηγητή πανεπιστημίου Παν. Συμεωνίδη για τα τροχία ατυχήμα-τα, του καθηγητή Κων/νου Βακο-λοπούλου, για τη νεώτερη και τη σύγχρονη Μακεδονία στα Βαλκάνια, του Κ. Στεργιάδη, για τη Δ. Μακεδονία στους αγώνες του Έθνους, της Ιφιγ. Διδασκάλου, για τα μακεδονικά κάλαντα, της Β. Σμυρ-νίου - Παπαθανασίου, για τα πρω-

τοχρονιάτικα έθνημα, του Αλεξ. Μπα-κάλη, για τα έθνημα του «Δωδεκαη-μίρου» στη Δ. Μακεδονία και, τέ-λος, της Αλ. Διάφα - Ξάνθου, για τα χριστουγεννιάτικα έθνημα.

Πιστεύω ότι και μόνη η αναφω-ρά-αγνώστη των τίτλων των πολ-λών διαλέξεων-ομιλιών, δίνει το μέ-τρο της μεγάλης, της μοναδικής, δραστηριότητας της Ομοσπονδίας και της ποιότητας και της αξίας τους, συγχρόνως δε και της χρησι-μότητας τούτου του τόμου.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ

Με τον πιο πάνω τίτλο, κυκλοφό-ρησε στην Βέροια ένα νέο Περιοδι-κό στο χώρο της κοινωνιολογίας, της φιλολογίας και της λογοτεχνί-ας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο υπεύθυνος έκδοσης και σύνταξης Αντώνης Κολτσίδα.

Ο εκδότης του είναι φιλόλογος καθηγητής - συγγραφέας με εικο-σάχρονη επαχτόληση με το γράψιμο και όπως αναφέρει στο εισαγωγικό του σημείωμα, φιλοδοξία του είναι να δημοσιεύονται στο περιοδικό προ-δληγματισμοί, σκέψεις και απόψεις πάνω σε θέματα κοινωνιολογίας, φι-λολογίας και λογοτεχνίας.

Υπόσχεται να φιλοξενεί στις στή-λες του κάθε καθιερωμένο, αλλά και

κάθε ανερχόμενο εργάτη του προ-δληγματισμού και της σκέψης.

Ανάμεσα στα περιεχόμενα του πρώτου τεύχους διακρίνουμε: «Η νοοτροπία και η διαπαυδαγωγήση των γονέων» και «Οι Καραγκούνη-δες» του ίδιου του εκδότη, Paul Ja-got: «Η μεταοδοξία», Απόστολου Σαρίνη: «Το αστικό μυθιστόρημα», Αντώνη Σαμαράκη: «Οδός Σταδίου, παραμονή Πρωτοχρονιάς», Αντώνη Κολτσίδα: «Τέσσερα ποιήματα», Βι-δλισπαρουσίαση τριών βιβλίων του Δημήτρη Σταμέλου κ.ά.

Ευχόμαστε στο νέο Περιοδικό ε-πίτευξη των στόχων του και μακρο-χμέρευση.

Γιάννης Αθ. Καρατσιώλης

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

ΚΑΙ

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ

«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Η ΑΧΕΠΑ και Μακεδονία:

Μια επιτυχημένη έκθεση

Σημ. ΝΙΛΟΥΣΤΑΣ. Την ανταπόκριση μας την έστειλε ο Δημήτριος Τζιούρτζιας.

Μέσα στα πλαίσια των εορταστικών εκδηλώσεων για τα «Δημήτρια», η Μακεδονική Επιτροπή της ΑΧΕΠΑ Ν.Ν.Ο. διοργάνωσε έκθεση στο χωλ της την περασμένη Κυριακή (4 - 11 - 90), η οποία σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Ανάμεσα στα εκθέματα υπήρχαν και Μακεδονικά νομίσματα της προχριστιανικής εποχής, που μαζί

Ο κ. Γ. Κυριαζάκος

με τα άλλα εκθέματα αποδεικνύουν την ελληνικότητα της Μακεδονίας μας.

Κατά την διάρκεια της έκθεσης, όλη την ημέρα της Κυριακής, μίλησαν ο τσαίρμαν της Μακεδονικής Επιτροπής κ. Γιώργος Κυριαζάκος, ο πρόεδρος της ΑΧΕΠΑ Ν.Ν.Ο. κ. Γιώργος Τσουτσίνας, ο Ανώτατος Πρόεδρος της ΑΧΕΠΑ κ. Μανώλης Κόμινος και ο Εκπαιδευτικός Ακόλουθος κ. Ν. Τσαρούχης.

Η διάλεξη του καθηγητή κ. Δημήτρη Ροντίδη για την Μακεδονία ήταν εντυπωσιακή.

Το χορευτικό συγκρότημα «Το Πανηγύρι» του Ανδρέα Ρωσσίδα, χόρεψε με πολλή επιτυχία χορούς από την Καστοριά, την Κοζάνη, Φλώρινα και Χαλκιδική, ενώ η ορχή-

στρα έπαιξε παραδοσιακά τραγούδια της Ελλάδας.

Η ΑΧΕΠΑ είναι άξια συγχαρητηρίων για την πατριωτική αυτή προσπάθειά της, που εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από την παροικία, γιατί το Μακεδονικό είναι ένα από τα εθνικά μας θέματα που χρειάζεται ιδιαίτερη προβολή στην Αυστραλία.

Όπως όλοι περιμέναμε στις 4 - 11 - 1990, ημέρα Κυριακή, στο χωλ της ΑΧΕΠΑ έλαβε χώρα η πρώτη Μακεδονική Έκθεση της ΑΧΕΠΑ που διοργάνωσε η Μακεδονική Επιτροπή κάτω από την επίβλεψη του ακούραστου προέδρου της Επιτροπής, τον αδελφό Γεώργιο Κυριαζάκο.

Η Έκθεση είχε μεγάλη επιτυχία με κόσμο να παρελαύνει από τις 10.30 το πρωί έως αργά το βράδυ. Το άνοιγμα της Έκθεσης έγινε από τον εκπαιδευτικό ακόλουθο κ. Τσαρούχη.

Ακολούθησε ομιλία του αδελφού κ. Μ. Κόμινου, Υπάτου προέδρου της ΑΧΕΠΑ στην Αυστραλία και του αδελφού Γ. Κυριαζάκου. Ακολούθησε ένα μικρό διάλειμμα όπου προσφέρθηκαν μακεδονικά μεζεδάκια,

φαγητά, ποτά και καφές για να κλείσει την βραδιά ο πρόεδρος της εκπαιδευτικής επιτροπής της ΑΧΕΠΑ, αδελφός Δ. Ροντίδης, που αναφέρθηκε στην ιστορία της Μακεδονίας.

Η Επιτροπή θα ήθελε να ευχαριστήσει και δημοσίως όλους όσους πρόσφεραν και εργάστηκαν για την επιτυχία της Έκθεσης αυτής.

Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Ζόζεφ Καρουάνα, που με τα αξιόλογα εκθέματα και την προσωπική του εργασία συνέβαλε στον παν. Τον κ. Ηλία Κωστοπαναγιώτη από το Γραφείο Τουρισμού που η συνεισφορά του δοήθησε τα μέγιστα. Την αδελφή Ειρήνη και τον αδελφό Στέλιο Ρούνη που επωμίσθηκαν το βάρος να συλλέξουν τα τόσα ωραία εκθέματα από διάφορους δωρητές. Επίσης, τον αδελφό οδοντίατρο Αντώνη Μηλωνά που με την αρχαία έκθεση νομισμάτων έδωσε στον κόσμο την ευκαιρία να δει την μακραίωνα μακεδονική ιστορία.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην χοροδιδασκάλισσα κυρία Παρούλα Θόρμπαν και το συγκρότημά της που κατενθουσίασαν με τους ελληνικούς χορούς.

Εξ αριστερών: Γ. Κυριαζάκος, Ρούλα Παράκοιλα, ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ, Παντελής Παράκοιλας, Γεώργιος Τσουτσίνας, Κατίνε Σταυριανού, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΟΥΡΤΖΙΑΣ, ΝΙΚΟΣ ΜΕΛΛΙΟΣ

Τελετή τιμητικών διακρίσεων

Α*

ΣΗΜ. ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ:

Ο Δήμος Νάουσας στις 29/12/90 οργάνωσε ειδική τελετή, με σκοπό να τιμήσει δημόσια, πρόσωπα και φορείς που συνέβαλαν αποφασιστικά στην πολιτιστική και οικονομική κίνηση της πόλης. Το μεσημέρι, δόθηκε από τον Δήμο δεξίωση στο ξενοδοχείο «Βέρμιον» «Άγιος Νικόλαος», για τα πρόσωπα και τους φορείς που τιμήθηκαν. Το απόγευμα, σε συγκνητική ατμόσφαιρα, έγινε η τελετή απονομής τιμητικών διπλωμάτων και μεεταλλίων. Ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Νίκηφ. Καραμπινέσης διάβασε τα σχετικά πρακτικά απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, που αφορούσαν την συγκρότηση ειδικής επιτροπής, διαδικασία επιλογής προσώπων και φορέων για δράβευση κλπ. Ομολογουμένως, η πενταμελής επιτροπή, αποτελούμενη από τους Νικ. Καραμπινέση, Αν. Βαλσαμίδη, Δημ. Καραϊσκό, Κων. Τόμση και Δημ. Τράιο, αξιολογώντας την προσφορά των υποψηφίων προσώπων και φορέων, σε γενικές γραμμές, έφερε σε πέρας την αποστολή της.

Ο Δήμαρχος κ. Πέτρος Μπόλας, χαιρέτησε την εκδήλωση, τονίζοντας επιγραμματικά τον σπουδαίο και πρωτοποριακό ρόλο που διαδραμάτισαν τα πρόσωπα και οι φορείς, πολιτιστικοί και οικονομικοί, στην ανάπτυξη της πόλης.

— Μετά τον χαιρετισμό του δημάρχου επακολούθησε η διαδικασία απονομής των τιμητικών διπλωμάτων και μεεταλλίων.

— Στη συνέχεια δημοσιεύουμε περιληπτικά βιογραφικά σημειώματα προσώπων και φορέων με την ίδια σειρά όπως έγινε και η απονομή των τιμητικών διακρίσεων. Συνολικώς τιμήθηκαν 21 πρόσωπα και φορείς.

— Σημειώνεται η πληροφορία, ότι για πρώτη φορά ο Δήμος Νάουσας τιμά πρόσωπα και φορείς.

Β*

Χαιρετισμός από τον δήμαρχο κ. Πέτρο Μπόλα.

Η σημερινή τελετή έχει ως σκοπό την δημόσια έκφραση τιμής, από της πλευράς του Δήμου, ως έκφραση όλων των Ναουσαίων, σε πρόσωπα και φορείς που με τον ένα ή άλλο τρόπο συνέβαλαν στην διατήρηση και προβολή της παράδοσης της πόλης στην Ελλάδα και το εξωτερικό στον πολιτιστικό, οικονομικό ή κοινωνικό τομέα.

Τιμώνται μεμνωμένα άτομα αλλά και φορείς πολιτιστικοί και οικονομικοί που ο καθένας από τη σκοπιά του συνδέθηκαν με την πόλη μας και την βοήθησαν να φτάσει στο σημερινό της επίπεδο.

Η επιλογή όντως υπήρξε δύσκολη. Η Νάουσα ανέκαθεν διέθετε ικανούς και δυναμικούς ανθρώπους, που δεν φοβήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις των καιρών και να τολμήσουν να προχωρήσουν μπρο-

στά. Δεν έχει άλλωστε άδικα τον τίτλο της πρωτοπόρου πόλης τόσο στον αγροτικό όσο και στον βιομηχανικό τομέα.

Το ίδιο συμβαίνει και σε ό,τι αφορά στα πολιτιστικά σωματεία και συλλόγους. Η μακρά παράδοση των Ναουσαίων να ασχολούνται με τα κοινά συμμετέχοντας σε διάφορα σωματεία και συλλόγους ανιδιοτελώς και να προσπαθούν με ευγενή άμιλλα να ξεπεράσουν εαυτούς και αλλήλους είναι ένα γεγονός που δεν συναντά κανείς εύκολα σε άλλες πόλεις. Και εδώ έχουμε να κάνουμε όχι απλώς με συμμετοχή στα κοινά, αλλά με επίτευξη υψηλότερων στόχων στο θέμα της ποιότητας του πολιτιστικού γίγνεσθαι που κάνει εξαιρετικά δύσκολη την επιλογή.

Τα πράγματα είναι λίγο πιο απλά στο επίπεδο των φυσικών προσώπων που θα έπρεπε να τιμηθούν.

Δυστυχώς ή ευτυχώς, οι περισσότεροι συμπολίτες μας που επιδίδονται στην υπηρετήση των πολιτιστικών μας δημιουργούν «συλλογικά», μέσα από τη συμμετοχή τους στους διάφορους πολιτιστι-

Στιγμιότυπο από την τελετή απονομής των τιμητικών διακρίσεων. Διακρίνεται ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Νικ. Καραμπινέσης και ο δήμαρχος κ. Π. Μπόλας.

κούς ή λαογραφικούς συλλόγους ή σωματεία. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να βλέπουν το φως της δημοσιότητας λίγα μόνο επιτεύγματα που θα μπορούσαμε να τα χαρακτηρίσουμε ως ατομικά, ή που αναγκαστικά παίρνουν τέτοιο χαρακτήρα όπως είναι η περίπτωση της αρχαιολογικής έρευνας ή των επιτευγμάτων μέσω της εξάσκησης κάποιου δημόσιου λειτουργήματος.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι στην σημερινή εκδήλωση δεν περιλαμβάνονται όπως ίσως θα έπρεπε οι διατελέσαντες δήμαρχοι και δημοτικοί σύμβουλοι οι οποίοι με δάση παλαιότερο κανονισμό του Δημοτικού Συμβουλίου διακρίνονται ειδικών τιμητικών διακρίσεων. Τούτο όπως καταλαβαίνετε, έγινε για ευνόητους λόγους και το χρέος μεταβιβάζεται στη νέα δημοτική αρχή που αναλαμβάνει τις τύχες της πόλης από μεθαύριο. Από την πλευρά μου και εκ μέρους του απερχομένου δημοτικού συμβουλίου εύχομαι σε όλους τους παρευρισκόμενους, τιμώμενους και μη, υγεία, ευτυχία και πρόοδο στη ζωή τους και πάντα αμείωτη διάθεση για προσφορά στα κοινά.

1. Χατζητρύφωνας Τρύφωνας

Γεννήθηκε στη Νάουσα το 1919. Σε ηλικία 10 ετών ντύθηκε για πρώτη φορά Γενίσαρος, πράγμα που συνέχισε να κάνει κάθε χρόνο τις απόκριες μέχρι το 1940.

Μετά τα δύσκολα χρόνια της γερμανικής κατοχής και της ταραγμένης πολιτικής περιόδου της πόλης μας εξ αιτίας του εμφυλίου, προσπάθησε να αναδιώσει το έθιμο του Γενίσαρου και της Μπούλας, οργανώνοντας μικρά χορευτικά συγκροτήματα και εκπαιδύοντας οργανοπαίχτες που ο ίδιος έφερνε από άλλες περιοχές της Μακεδονίας.

Γνωρίζοντας ο ίδιος πολύ καλά τη ναουσαϊκή παράδοση, ενδυμασία και τους τοπικούς χορούς, βοήθησε ενεργά στην οργάνωση πολλών

εκπολιτιστικών λαογραφικών συλλόγων της πόλης, όπως του Λυκείου Ελληνίδων, του Πυρσού, τις Μπούλες και άλλων, ενώ για χρόνια αποτελούσε την ψυχή του ναουσαϊκού καρναβαλιού.

2. Θάλεια Σαμαρά

Η Θάλεια Σαμαρά, γεννήθηκε το 1901 στη Νάουσα. Το 1908 μετά το θάνατο του πατέρα της, συνεχίζει το σχολείο στη Θεσσαλονίκη. Το 1920 αφού τελείωσε με άριστα τις σπουδές της στο Αρσάκειο, πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη και ζει εκεί για 2 χρόνια. Με τη Μικρασιατική καταστροφή επιστρέφει στη Νάουσα όπου εθελοντικά εργάζεται στην περίθαλψη και αποκατάσταση των προσφύγων και συνδέεται στενά μαζί τους.

Το 1927 - 28 με την ευκαιρία των Δελφικών Γιορτών, παρουσιάζει και η πρώτη έκθεση Λαϊκής Τέχνης. Η Ναταλία Μελά, Πρόεδρος του Συμβουλίου, της αναθέτει την εκπροσώπηση της λαϊκής τέχνης της Νάουσας. Η κ. Σαμαρά δουλεύει τότε κοντά στις ντόπιες υφάντρες και παρουσιάζει την γνήσια παραδοσιακή τέχνη από υφαντά, κισμιά και μπιρμπίλες, που στην έκθεση της Αράχωβας δημιουργούν αίσθηση και γίνονται ανάρπαστα.

Το 1938 με την παρότρυνση της Ναταλίας Μελά και την επιμονή της Πηνελόπης Δέλτα γράφει το πρώτο της βιβλίο με τίτλο «Στου Βέρμιου την Αντάρα», μια συλλογή διηγημάτων που αναφέρεται στον Μακεδονικό Αγώνα και στα ήθη και έθιμα της Νάουσας, βασιζόμενη σε αυθεντικά γεγονότα και σε διηγήσεις και αναμνήσεις από αγωνιστές που προσωπικά είχε γνωρίσει. Η επί Μεταξά Υπηρεσία Τύπου, ζητάει μετατροπές κειμένων «επί το ηπιώτερον», η συγγραφέας δεν δέχεται και τέλος η έκδοσή του απαγορεύεται από τη λογοκρισία. Το βιβλίο εκδίδεται τελικά το 1966.

Ακολουθεί το 1967 μία ακόμη συλλογή διηγημάτων με τίτλο «Στο Μακεδονικό Αγώνα» που παίρνει το 3ο βραβείο σε πανελλήνιο διαγωνισμό της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Το 1971 κυκλοφορεί το μυθιστόρημά της «...και αλέκτωρ δεν ελάλησε», αναφορά στο ιστορικό της επανάστασης και του Ολοκαυτώματος της Νάουσας στο 1822.

Το 1975 κυκλοφορεί η «Ελένη» με την γυναίκα μορφή και συμμετοχή στο Μακεδονικό Αγώνα.

Τέλος το 1976 η Ακαδημία Αθηνών βραβεύει την Θάλεια Σαμαρά με Έπαινο για το σύνολο του λογοτεχνικού της έργου σαν «σημαντική προσφορά στη γλώσσα, την παράδοση και την ιστορία της Νάουσας».

3. Στέργιος Αποστόλου

Γεννήθηκε στη Νάουσα το 1932. Φοίτησε στη Σχολή Βαλκανικών Γλωσσών του Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου του Αίμου όπου αποφοίτησε το 1978. Σήμερα προσφέρει τις υπηρεσίες του σαν καθηγητής

Ο Στέργιος Αποστόλου, μόνιμος συνεργάτης του περιοδικού «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» και τώως πρόεδρος του Συλλόγου Αποφοίτων, εκφράζει τις ευχαριστίες του στον κ. Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο Νάουσας.

της Αλβανικής γλώσσας στη Σχολή Βαλκανικών Γλωσσών του Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου του Αίμου και το 1990 είναι μέλος της Πανελλήνιας Ένωσης των μεταφραστών.

Επιδόθηκε στην ιστορική και γλωσσολογική έρευνα με το ενδιαφέρον του επικεντρωμένο στη μελέτη της ιστορίας και γλώσσας της Νάουσας. Στο περιοδικό ΝΙΑΟΥΣΤΑ έχει δημοσιεύσει πάνω από 30 μελέτες γύρω από την ιστορία και το γλωσσικό ιδίωμα της Νάουσας. Εξέδωσε τα βιβλία με τίτλους: «Το γλωσσικό ιδίωμα της Νάουσας» και «αρματολισμός και ληστανταροί». Ήδη προετοιμάζει και τρίτη έκδοση με διάφορες μελέτες γύρω από την ιστορία της Νάουσας. Τα βιβλία του δεν κυκλοφόρησαν στο εμπόριο, αλλά προσφέρθηκαν δωρεάν σε δημοτικές και δημοτικές βιβλιοθήκες.

4. Αλέξανδρος Χωνός

Γεννήθηκε στη Νάουσα. Υπηρέτησε ως έφεδρος ανθυπολοχαγός στο Αλβανικό μέτωπο και ως λοχαγός στον ΕΛΑΣ κατά την Κατοχή. Κατόπιν εξορίστηκε στη Μακρόνησο.

Από πολύ νέος ασχολήθηκε με τα κοινά της πόλης. Διετέλεσε επί σειράν ετών πρόεδρος και μέλος σε διάφορους συλλόγους της πόλης, καθώς και πρόεδρος του Γ.Π.Σ. Νάουσας. Διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος δυο τετραετίες και Δήμαρχος από το 1955 μέχρι το 1959. Κυριότερα έργα κατά την διάρκεια της θητείας του ως Δήμαρχος είναι:

— Η κατασκευή του δικτύου υπονόμων

— Η διάνοιξη των αγροτικών δρόμων

— Η άρδευση της περιοχής Γάστρας

— Η απαλλοτρίωση για τους ακτήμονες από το δάσος Κανέλλη - πριν από την αγορά του 6.818 στρεμ. βοσκής

— Αναδάσωση του Καρναβαλιού

και του εθνικού Γενίταροι - Μπούλες

— Διοργάνωση των εορτών του Ολοκαυτώματος, ύστερα από την ανακήρυξη της Νάουσας ως Ηρωικής πόλης το 1955, με ενέργεια του τότε βουλευτή Κων/νου Χ' Γρηγοριάδη.

— Και το μεγαλύτερο επίτευγμα η αγορά του δάσους Κανέλλη από τον Δήμο Νάουσας.

5. Καθηγητής Φώτιος Πέτσας

Γεννήθηκε στην Αρίστη Ιωαννίνων (1918). Φοίτησε στο Α' Γυμνάσιο αρρένων Θεσσαλονίκης και πήρε το Αρχαιολογικό Πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1939.

Από το 1937 ως βοηθός του καθηγητού Κωνσταντίνου Ρωχιάου έλαβε την πρώτη πείρα ανασκαφών στη Βεργίνα. Ως επιμελητής από το 1942 και Έφορος Αρχαιοτήτων από το 1955, δούλεψε στη Μακεδο-

Ο Δήμαρχος Νάουσας συγχαίρει και απονέμει το τιμητικό δίπλωμα στον καθηγητή κ. Φ. Πέτσα.

νία, στην Αθήνα, στους Δελφούς, στις Μυκίνες, στην Ήπειρο και πάλι στη Μακεδονία, στην Αχαΐα και στη Ρούμελη και πάλι στην Ήπειρο ως καθηγητής και κοσμητορ της Φιλοσοφικής Σχολής του

Ηπειρωτικού Πανεπιστημίου μέχρι το 1975, οπότε ξαναγύρισε στη Θεσσαλονίκη και συνέχισε τις έρευνές του και τη δημοσίευση των παλαιών ευρημάτων του στους Μακεδονικούς τόπους.

Ο κ. Πέτσας έχει ήδη υπερεκπαιστώσει αρχαιολογικά δημοσιεύματα στην Ελληνική και σε άλλες διεθνείς γλώσσες. Βασική μελέτη για τους Μακεδονικούς τάφους είναι η διδακτορική διατριβή του για τον μέγα Τάφο 1966 των Λευκαδίων στην περιοχή της Νάουσας, της αρχαίας Μίεζας (Αθήνα 1966). Στην Αγγλική γλώσσα είναι συγκεντρωμένες μελέτες του για την Πέλλα της οποίας ο κ. Πέτσας άρχισε την αποκάλυψη το 1957 και συνέχισε την ανασκαφή ως το 1969.

Ο κ. Πέτσας είναι ισότιμο μέλος της Αρχαιολογικής Εταιρείας, διετέλεσε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και συνεδότης του περιοδικού «Μακεδονικά» συνεργάτης του Ινστιτούτου Μελετών της Χερσονήσου του Αίμου, Πρόεδρος της Περιηγητικής Λέσχης Θεσσαλονίκης κ.λ.π.

6. Λύκειο Ελληνίδων

Το Λύκειο Ελληνίδων Νάουσας ιδρύθηκε το 1968.

Από την ίδρυσή του και μέχρι σήμερα προσπαθεί με σεδασιό και επίγνωση να διαφυλάσσει τους θησαυρούς της Λαϊκής μας κληρονομιάς και να κρατήσει στέρεους τους δεσμούς του με την εθνική μας παράδοση.

Τα χορευτικά του συγκροτήματα αριθμούν σήμερα 130 και πλέον παιδιά. Έχει στο ενεργητικό του 7 πρώτα βραβεία, πολλούς επαινούς και διακρίσεις. Στο εξωτερικό εκπροσώπησε την Ελλάδα στην Ολλανδία, Γαλλία, στη Δακισσό, Αμερική, Γερμανία, Τουρκία και Ιταλία.

Παράλληλα διατηρεί ένα Λογογραφικό μουσείο στην είσοδο της

πόλης όπου έχει συγκεντρώσει όλη την πλούσια Ναουσαϊκή κληρονομιά που προσπαθεί και φιλοδοξεί να την μεταλμπαδεύσει και στη νέα γενιά.

7. Πυρός

Ο Πυρός γεννήθηκε στη Νάουσα από μία Μαθητική Κοινότητα των Ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων Ερμινούλη Βαλταμίδη.

Οι πρώτες άτυπες συμμετοχές σε εκδηλώσεις αθλητικού και πολιτιστικού χαρακτήρα ξεκίνησαν από το 1960.

Το 1970 ο Πυρός γίνεται σύλλογος με τίτλο «Αθλητικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος των Ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων Νάουσας». «Ο ΠΥΡΟΣ» και διαθέτει στίβο, βόλλευ, μπάσκετ, ορειβατική ομάδα, ομάδα χιονοδρόμων και ένα χορευτικό συγκρότημα, το οποίο αρχικά αποτελούνταν μόνο από κοπέλες.

Λίγο αργότερα ο Πυρός ανταποκρινόμενος στην πρόταση του ΦΑΣ Νάουσα αποφασίζει την παραχώρηση του Αθλητικού του δυναμικού στον ΦΑΣ Νάουσα για την άνδρωση του αθλητικού του τμήματος. Έτσι «Ο Πυρός» μένει ένα καθαρά πολιτιστικό σωματείο της πόλης.

Στη δεκαετία του 1970 και 1980 ο «ΠΥΡΟΣ» αναπτύσσει ένα χορευτικό συγκρότημα, που γίνεται ευρύτερα γνωστό στην Ελλάδα και την Ευρώπη και αποσπά πολλές διακρίσεις, αλλά και διοργανώνει φοιτητικές εκδηλώσεις στη Νάουσα με ιδιαίτερη επιτυχία όπως οι «Γιορτές κρασιού και ροδακίνου» και τα ετήσια φεστιβάλ του '88, '89 και 1990.

Το Φεστιβάλ του Πυρού αναγνωρίστηκε μάλιστα ως Φεστιβάλ της CIOFF — UNESCO. Η απόφαση και το αίτημα του Δήμου Νάουσας να θεσμοθετηθεί το Φεστιβάλ, η οποία υιοθετήθηκε και από την Νομαρχία Ημαθίας, δρίσκεται ήδη στα υπόψη του Υπουργείου Πολιτισμού.

8. «Γεννίτσарοι και Μπούλες»

Το 1705 οι Ναουσαίοι τιμώντας την μνήμη των παλληκαριών που έπεσαν στον αγώνα κατά των Τούρκων, εμφανίσθηκαν την αποκριά με τις στολές των αρματολών φορώντας κέρινο προσωπείο και προστατεύοντας το στήθος τους κεντώντας τη στολή τους με εκατοντάδες ασημένια νομίσματα που κάλυπταν όλο το θώρακα.

Από τη μέρα εκείνη πέρασαν σχεδόν 300 χρόνια και το έθιμο τηρείται από τους Ναουσαίους κάθε χρόνο με αυστηρή προσήλωση στην παράδοση.

Ο όμιλος «Γεννίτσарοι και Μπούλες» συνεχιστής και προστάτης του εθίμου αυτού έχει αποσπάσει βραβεία στα περισσότερα ελληνικά φεστιβάλ για την αυθεντικότητα της στολής, της μουσικής και του χορού. Επίσης έχει πάρει μέρος σε Φεστιβάλ στη Γερμανία, Γαλλία, Σουηδία, Κύπρο, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία και Ιταλία.

Οι στολές δε του ομίλου είναι αυθεντικές και μεταφέρονται από γενιά σε γενιά.

9. Ωδείον Ναούσης

Το μουσικό σωματείο «Ωδείον Νάουσας» έχει μία ιστορία 50 και πλέον χρόνων προσφοράς στη μουσική παιδεία της Νάουσας και γενικότερα του νομού Ημαθίας, αλλά και λαμπρή δραστηριότητα στην πολιτιστική κίνηση ολόκληρης της περιοχής. Αυτή η δράση του σωματείου δεν περιορίστηκε μόνο στη λαμπρή παρουσία της πολυμελούς χορωδίας και μαντολινάτας σ' όλο τον ελληνικό χώρο και στο εξωτερικό, αλλά δημιούργησε και έχει σε πλήρη λειτουργία εδώ και πάρα πολλά χρόνια, μουσικά τμήματα διδασκαλίας πιάνου, κιθάρας, μαντολίνου καθώς και τμήμα θεωρητικών, επανδρωμένο με ικανότατους και αναγνωρισμένους καθηγητές.

Η χορωδιακή μουσική παράδο-

ση στη Νάουσα αρχίζει κάπου στο έτος 1932. Με διάφορες μορφές άλλοτε σαν ανδρική χορωδία και άλλοτε σαν μικτή, με συνοδεία ή όχι μαντολινάτας — στα χρόνια μεταξύ 1932 έως 1952 — έχει να επιδείξει ένα αξιόλογο πολιτιστικό, ανθρωπιστικό και εθνικό έργο. Αναρίθμητες μουσικές εκδηλώσεις, σ' όλο σχεδόν τον ελληνικό χώρο, κατέταξαν το μουσικό σωματείο «ΩΔΕΙΟ ΝΑΟΥΣΑΣ» ανάμεσα στα πρώτα σωματεία της χώρας στον τομέα της χορωδιακής μουσικής.

Το 1975 η χορωδία πήρε τη σημερινή της μορφή αφού απέκτησε πολλά νέα μέλη και με τη σύμπραξη της μαντολινάτας της στις διάφορες συναυλίες που δίνει έχει αποσπάσει τα κολακευτικότερα σχόλια. Έλαβε μέρος σε πολλά φεστιβάλ, όπου απέσπασε βραβεία και επαίνους. Ενδεικτικά αναφέρουμε το 2ο βραβείο που πήρε η χορωδία και μαντολινάτα στο Α' Παριδορειοελλαδικό Φεστιβάλ Χορωδιών στην Έδεσσα και το Αο βραβείο στο Β' Παριδορειοελλαδικό Φεστιβάλ στις Σέρρες.

10. Φιλαρμονική Εταιρεία Ναούσης

Ιδρύθηκε το έτος 1958 και η πρώτη εμφάνισή της έγινε τα Χριστούγεννα του ίδιου έτους με την μπάντα στην οποία έπαιξαν όλα σχεδόν τα στελέχη των παλαιών Φιλαρμονικών της Αθηνάς και της «ΕΠΙΟΛΑΝ», με μουσικά όργανα τα οποία είχαν διασώσει οι ίδιοι, ενώ μερικά δρέθηκαν πεταμένα σε αποθήκες και άλλα αγοράστηκαν με χρήματα τον εράνου που είχε ανοίξει η «ΦΩΝΗ ΝΑΟΥΣΗΣ» και στην οποία συνεισέφεραν πρόθυμα πολλοί φιλόμουσοι Ναουσαίοι.

Από το επόμενο έτος και χάρις πάντα στη συνδρομή των μελών της Φ.Ε.Ν. αλλά και δωρεές Ναουσαίων άρχισε να λειτουργεί η σχολή της Φιλαρμονικής στην οποία φοίτησαν και φοιτούν δωρεάν εκατον-

τάδες νέοι και νέες της πόλης μας.

Σημαντική, ιδίως κατά την τελευταία δεκαετία ήταν η ενίσχυση της Φ.Ε.Ν. από τον Δήμο Ναούσης.

Η μουσική πάντα της Φ.Ε.Ν. εκτός από τις εμφανίσεις της σε όλες τις επίσημες εκδηλώσεις της πόλης μας, έδωσε συναυλίες στη Νάουσα και σε πολλές πόλεις και νησιά της Ελλάδας (Θεσσαλονίκη, Κοζάνη, Φλώρινα, Βέροια, Σκόπελος κ.τ.λ.).

11. Εύξεινος Λέσχη Ιστορικό βιβλιοθήκης

Στα 1925 ιδρύεται ο Φιλελευθετικός Σύλλογος Νάουσας «Ο ΕΥΚΑΕΙΔΗΣ» και λειτουργεί την βιβλιοθήκη στο τότε τζαμί έως το 1932. 5.000 τόμοι στόλιζαν τα ράφια της βιβλιοθήκης. Τα ιερά τιμολόγια περνούν στα χέρια της επιτροπής και τελικά διασώθηκαν κάποια τα οποία φυλάσσονται στο Μπενάκειο Μουσείο.

Στα 1932 διαλύθηκε ο Σύλλογος. Τα βιβλία περνούν στην κατοχή της Δημοτικής βιβλιοθήκης Νάουσας. Με την καταστροφή της πόλης στα 1949, καταστράφηκε το κτίσμα Τρόμπαλη, όπου στεγαζόταν η βιβλιοθήκη, και τα βιβλία που διασώθηκαν της πυρκαγιάς. Στα 1959 βρίσκονται στα υπόγεια του Δήμου Νάουσας με προορισμό την πυρά.

Στα 1959, όμως, ιδρύεται και πάλι η Εύξεινος Λέσχη Ποντίων Νάουσας με έναν από τους σκοπούς την λειτουργία Εθνικής Βιβλιοθήκης «Ο Κυριακίδης». Το 1964 με φιλότιμες προσπάθειες του δασκάλου Ορφέα Κανονίδη, ξαναγορίζουν δυστυχώς μόνο 800 περίπου τόμοι βιβλίων στο σύλλογο που σήμερα έχει ιδιόκτητο κτίριο.

Περιέχουν θέματα: Θεολογικά, Ελληνικά, Κλασικά, Φιλολογικά, Ξενογλωσσά, Λεξικά, Φιλοσοφικά, Περιοδικά, Ιστορικά, Επιστημονικά, Λογοτεχνικά, Διάφορα.

Σήμερα η Εθνική Βιβλιοθήκη

«Ο Κυριακίδης» της Ευξείνου Λέσχης Ποντίων Νάουσας αριθμεί γύρω στους 7.500 τόμους βιβλίων προς χρήση και έρχονται στο αναγνωστήριό μας πάρα πολλοί αναγνώστες το χρόνο.

12. Σύλλογος Αποφοίτων Νάουσας - «ΝΙΔΟΥΣΤΑ»

Ο Σύλλογος αποφοίτων Γυμνασίου Νάουσας «Αναστάσιος Μ. Χαλκί» ο Λόγιος ιδρύθηκε το 1952 με στόχο να συμβάλλει στη πολιτιστική άνοδο και πρόοδο της πόλης. Ο Σύλλογος αποφοίτων στα πλαίσια των οικονομικών δυνατοτήτων του κάλυψε και καλύπτει πολλές δραστηριότητες. Όπως διαλέξεις, καλλιτεχνικές δραστηριότητες κλπ.

Σήμερα τιμούμε τον Σύλλογο Αποφοίτων για την ενασχόλησή του με τοπικά θέματα για την ιστορία γενικότερα της Νάουσας μέσω του περιοδικού που εκδίδει με τίτλο Η «ΝΙΔΟΥΣΤΑ». Πρόκειται για τριμηνιαίο περιοδικό ποικίλης ύλης που εκδίδεται αδιαλείπτως από το 1977. Κυκλοφόρησαν συνολικά μέχρι σήμερα 52 τεύχη που περιλαμβάνουν θέματα:

— που έχουν άμεση σχέση με την ιστορία και λαογραφία του τόπου.

— Άρθρα εθνικού περιεχομένου

— άρθρα και ειδήσεις που απα-

Ο κ. Οδ. Ντινόπουλος, πρόεδρος του Συλλόγου Αποφοίτων Νάουσας, δέχεται τα συγχαρητήρια από τον δήμαρχο κ. Πέτρο Μπόλα.

σχολούν τους γεωργούς και ιδιαίτερα τους δένδροκαλλιεργητές

— άρθρα εκπαιδευτικού, μορφωτικού και εγκυκλοπαιδικού περιεχομένου

— Δραστηριότητες Συλλόγων και άλλων φορέων

— Ανάμεσα στους συνεργάτες του περιοδικού, συγκαταλέγονται άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών, καθηγητές πανεπιστημίου, στελέχη ιδρυμάτων Γεωργικής έρευνας κλπ.

ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ

Αποδίδεται στον Σύλλογο Αποφοίτων
για την συμβολή του στην έρευνα και προβολή της τοπικής
ιστορίας και λαογραφίας και την εν μέρει προβολή των θεμάτων
της πόλης μέσω του περιοδικού Νάουστα
με βάση τον 81/90 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Νάουσας

Νάουσα 23-12-1992
Ο Πρόεδρος του Δ.μ. Νάουσας
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΜΠΙΝΙΣΗΣ

Το περιοδικό διανέμεται δωρεάν σε όλες τις βιβλιοθήκες της πόλης και του Νομού Ημαθίας, καθώς επίσης σε επιστημονικά ιδρύματα και πανεπιστήμια.

13. Σύλλογος Ναουσαίων Βοστώνης «ο Άγιος Δημήτριος»

Πριν 81 χρόνια οι πρωτοπόροι Ναουσαίοι μετανάστες συναντήθηκαν και ίδρυσαν τον αλληλοβοηθητικό αυτό σύλλογο. Νεαρά παιδιά ηλικίας 14 έως 15 ετών οι περισσότεροι τότε μετανάστες, κατάφεραν να επιδιώσουν στα πρώτα τους βήματα στη Νέα τους Πατρίδα, χάρις στην εραδική τους αλληλοβοήθηση. Αυτή η πρώτη συνεργασία και συντονισμένη προσπάθεια των Πρώτων Ναουσαίων Μεταναστών, δημιούργησε το Σύλλογο Ναουσαίων «Ο Άγιος Δημήτριος». Από τα πρώτα χρόνια της ίδρύσεως του Συλλόγου, ετέθη πρωταρχικός σκοπός η βοήθεια όλων των Νέων Μεταναστών στα χρόνια που θ' ακολουθήσουν.

Μερικά από τα ονόματα των πρώτων ιδρυτικών μελών είναι τα εξής: Σέραλης, Κ. Τσοχάρης, Δ. Χατζηπάνου, Κ. Βλαχοδήμιος Γ. Σπρίγγης, Γ. Μελεξάνης και πολλοί άλλοι.

Ο Σύλλογος είναι ανεγνωρισμένος από την Πολιτεία της Μασσαχουσέτης και έχει επιδείξει αξιόλογη και εντατική δράση όλα αυτά τα χρόνια. Γι' αυτό οι εκάστοτε Ελληνικές Κυβερνήσεις τον εθράδευαν επανειλημμένως για τις πολλές του δωρεές μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται μία πυροσβεστική αντλία με σκάλα προς τον Δήμιον Ναούσης, ένα ασθενοφόρο, ένα μηχανήμα για καρδιογραφήματα στο Νοσοκομείο Ναούσης, ένα οικόπεδο όπου εκτίσθη το 5ο Δημοτικό Σχολείο Ναούσης, μία Κινηματογραφική Μηχανή Προβολής με φωνή, που χρησιμοποιείται από τα Δημοτικά Σχολεία, για μορφωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα. Ε-

πίσης έχει δώσει κατά καιρούς αξιόλογα χρηματικά ποσά σε διάφορα φιλανθρωπικά και άλλα ευαγή ιδρύματα.

14. Αγροτικός Συνεταιρισμός Νάουσας

Ο Αγροτικός Συν)σμός Νάουσας ιδρύθηκε το 1927 και είναι ένας από τους μεγαλύτερους Συν)σμούς στην Ελλάδα.

Η πρώτη του ονομασία ήταν Αμπελουργικός Συν)σμός Νάουσας. Σήμερα αριθμεί 1250 μέλη.

Κύριες δραστηριότητες του συν)σμού είναι η συγκέντρωση της παραγωγής των μελών του, η τυποποίησή τους, και η εμπορία για λογαριασμό των μελών.

Εκτός από τις παραπάνω εργασίες, ασχολείται και με την χορήγηση δανείων στα μέλη του για λιπάσματα, γεωργικά φάρμακα και εφόδια, καλλιέργεια κλπ.

Επιτελεί μεγάλο έργο στην οικονομική ανάπτυξη των μελών του και της πόλης μας. Έχει ετήσιο κύκλο εργασιών γύρω στα 2 δισεκατομμύρια δραχμές. Διακινεί περίπου το 70% της αγροτικής παραγωγής της πόλης μας, είναι μέτοχος στην βιομηχανία μεταποίησης φρούτων ΒΕΡΜΙΟΝ — ΝΑΟΥΣΑ με ποσοστό 16%. Ο κτιριακός και μηχανολογικός του εξοπλισμός είναι από τους πιο άρτιους στην Ελλάδα και η σημερινή κινητή και ακίνητη περιουσία του, υπολογίζεται στο ποσό των 2,5 δισεκ. δραχμών.

Διοικείται από επταμελές συμβούλιο και ελέγχεται από τριμελές εποπτικό συμβούλιο.

15. Ινστιτούτον Φυλλοδόλων Δένδρων

Ιδρύθηκε το 1961. Είναι το μοναδικό Ινστιτούτο στην Ελλάδα με αντικείμενο έρευνας τα φυλλοδόλα σποροφόρα δένδρα. Αποτελείται από μία κεντρική υπηρεσία με έδρα τη Νάουσα και δυο παραρτήματα που βρίσκονται στο Μακροχώρι της

Βέροιας και στη Σκύδρα.

Το αντικείμενό του είναι η διεξαγωγή έρευνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων δενδροκομικής φύσης με σκοπό την εξεύρεση λύσεων, ώστε η δενδροκομία να είναι και να παραμείνει κλάδος ανταγωνιστικός και αποδοτικός.

Για να φέρει σε πέρας την αποστολή του, το Ινστιτούτο συνεργάζεται με τις γεωπονικές σχολές της χώρας, τα ιδρύματα γεωργικής έρευνας και τις άλλες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας.

Υποβάλλει στο Υπουργείο Γεωργίας τις ερευνητικές εργασίες και εκθέτει με τα πορίσματα ολοκληρωμένων εργασιών, ως και τις απόψεις του, επί διαφόρων δενδροκομικών θεμάτων για να ληφθούν υπόψη κατά την άσκηση εκ μέρους του Υπουργείου, της δενδροκομικής πολιτικής.

Ενημερώνει τους δενδροκαλλιεργητές και φυτωριούχους της περιοχής και ολόκληρης της χώρας με δημοσιεύσεις στο τύπο και χορηγεί επιδόλια και δενδρόλλια νέων εκλεκτών ποικιλιών σποροφόρων για την εγκατάσταση νέων και περισσότερο αποδοτικών σπορώνων.

Μετά την ένταξη της χώρας μας στην Ε.Ο.Κ. το Ινστιτούτο δραστηριοποιήθηκε και στον τομέα συμμετοχής του σε συνέδρια, σεμινάρια και την σύνταξη και εγκατάσταση κοινών, με ιδρύματα άλλων χωρών της ΕΟΚ, προγραμμάτων έρευνας.

Το 1989 το Ινστιτούτο Φυλλοδόλων Δένδρων εντάχθηκε στο Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής έρευνας, μέσα από το οποίο πλέον με νέες δυνατόιες θα συμβάλλει πιο αποφασιστικά στην επίλυση των διαφόρων προβλημάτων που απασχολούν την δενδροκομία.

Η στενή και συνεχή επικοινωνία και συνεργασία των δενδροκαλλιεργητών αφενός και των διαφόρων φορέων αφ' ετέρου της περιοχής με το Ινστιτούτο Φυλλοδόλων Δένδρων συνέβαλλε αποφασιστικά στην εξύ-

φωση και διατήρησή του επιπέδου της δειδρυοκομίας στην ευρύτερη περιοχή.

16. Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Νάουσας

Το 1932 ιδρύεται το τμήμα Ε.Ο. Σ. Στο σπίτι του Φίλιππα Οικονόμου επτά (7) άτομα κάνουν το πρώτο Καταστατικό του Συνδέσμου που ανήκει στην Ομοσπονδία των Ελλήνων Ορειβατών και διέπεται από τους κανονισμούς της. Σήμερα του Συνδέσμου είναι ο Αστός με τη σκαπάνη.

Το 1936 γίνονται οι πρώτοι χιονοδρομικοί αγώνες Βερμίου. Το 1937 ο ΕΟΣ διοργανώνει στο Σέλι τους πρώτους Πανελλήνιους χιονοδρομικούς αγώνες στους οποίους παίρνει μέρος και ο διάδοχος Παύλος. Το βουνό μας γίνεται γνωστό σ' όλο τον κόσμο.

Το 1938 γίνεται το πρώτο Καταφύγιο στα Πέντε Ηγγάδια, με πολλές δωρεές Ναουσαίων και άλλων Ελλήνων.

Σήμερα ο ΕΟΣ Ναούσης, έχει πλέον έντονη αθλητική, αλλά και κοινωνική παρουσία. Σαν σύλλογος έχει επιδείξει πολλούς πρωταθλητές Ελλάδος που συμμετείχαν σε παγκόσμιους, Ολυμπιακούς, Βαλκανικούς αγώνες και άλλους. Ο Σύλλογος απαρτίζεται σήμερα από 260 μέλη και 200 αθλητές, Εθνικού και Σωματειακού Επιπέδου.

17. Κλωστήρια Ναούσης Α.Ε.

Τα κλωστήρια Ναούσης, αποτελούν ουσιαστικά τη συνέχεια της μεγάλης παράδοσης της οικογένειας Λαναρά από το 1922, όταν ιδρύθηκε το πρώτο τους εργοστάσιο κλωστοφαντουργίας στη Νάουσα. Τυπικά η εταιρεία «κλωστήρια Ναούσης» ιδρύεται το 1963 με πρόεδρο το Χριστόδουλο Λαναρά και έκτοτε με διαδοχικές επεκτάσεις των μονάδων τους στη Νάουσα και τον δι-

αρκή εκσυγχρονισμό τους, σε συνεργασία και με ξένους οίκους καταφέρνουν να συγκαταλέγονται πάντα στις μεγαλύτερες ελληνικές επιχειρήσεις και να απασχολούν πάνω από 1.500 εργαζόμενους της Νάουσας και της περιοχής της.

Πέρα από την αναμφισβήτητη συνεισφορά τους στην οικονομία της περιοχής με αλληπαλλήλες δωρεές προς τον Δήμο, τα κλωστήρια Ναούσης και ο πρόεδρός τους Χ. Λαναράς, έδωσαν τη δυνατότητα να εκτελεστούν διάφορα έργα του Δήμου μεταξύ των οποίων και το κολυμβητήριο στον Άγιο Νικόλαο.

18. Μακεδονικά Κλωστήρια Α.Ε.

Τα Μακεδονικά Κλωστήρια ιδρύθηκαν το 1948 από τον αείμνηστο Σταύρο Χρ. Λαναρά, ο οποίος συνέδεσε το όνομά του με την εισαγωγή και την ανάπτυξη της οργανωμένης δένδρακαλλέργειας της περιοχής μας, αλλά και την ανέγερση και συντήρηση του Νοσοκομείου Νάουσας. Από το 1949 η δραστηριότητα του Σταύρου Λαναρά μεταφέρεται στην Αθήνα όπου ιδρύει τα Μακεδονικά Κλωστήρια, αλλά οι δεσμοί με τη Νάουσα παραμένουν όπως διαπιστώνεται από τη θέσπιση των υποτροφιών Σταύρου Λαναρά σε απόφοιτους του Λυκείου.

Τα Μακεδονικά Κλωστήρια είναι σήμερα μία ανθούσα επιχείρηση δυναμικότητας 39.000 ατόκτων και παράγει νήματα βαμβακερά, αποκλειστικά Πεννέ εκλεκτής ποιότητας.

19. Βαρβαρέσος Α.Ε. Νηματουργία Ναούσης

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1964 σε μία δύσκολη για την υφαντουργία περίοδο και ιδιαίτερα δύσκολη οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην πόλη από το Γρηγόρη Βαρβαρέσο με σκοπό να κινήσει ένα από τα σταματημένα εργοστάσια, το γνωστό εργοστάσιο Γρηγορίου Τσίτση.

Το εγχείρημα σφέθηκε με επιτυχία και έτσι σήμερα η εταιρεία Βαρβαρέσος Α.Ε. είναι μία από τις πιο ζωτικές επιχειρήσεις της Νάουσας, απασχολώντας πάνω από 300 εργατοϋπάλληλους και με ιδιαίτερο εξαγωγικό προσανατολισμό.

20. Μπουτάρης

Η εταιρεία Μπουτάρη ιδρύθηκε το 1879 στη Νάουσα από τον Ιωάννη Μπουτάρη. Από το μαγαζάκι της οδού Ζαφειράκη στη Νάουσα, ο Γιάννης Μπουτάρης ξεκίνησε την παραγωγή και το εμπόριο κρασιού και σύντομα άρχισε να τροφοδοτεί την αγορά του εξωτερικού, όπου ανθούσε το Ελληνικό στοιχείο, όπως Αμερική, Αίγυπτο, Αυστρία, Κωνσταντινούπολη κλπ.

Η οικογένεια Μπουτάρη, βλέποντας μακριά και πιστεύοντας στο καλό ποιοτήτα, ξεκινάει έναν αγώνα προστασίας και περίσωσης του Ναουσαϊτικού κρασιού. Επιδόθηκε σε μια έντονη προσπάθεια διαφωτισμού των αμπελοκαλλιεργητών να συνεχίσουν την καλλιέργεια των αμπελιών και χρηματοδότησε αμπελουργούς για να αναμιπλώσουν τα χωράφια τους. Παράλληλα επιδιώκει την εκπαίδευσή τους στα σύγχρονα συστήματα αμπελοκαλλιεργείας. Το 1969 μάλιστα, η εταιρεία μετατρέπεται 520 στρέμματα άγριων δένδρων και θάμνων σε «πρότυπο» αμπελώνιο στο Γεαννακοχώρι, καλλιεργώντας το παραδοσιακό σταφύλι της περιοχής, το ξυνόμαυρο. Μία έκταση 30 στρεμμάτων, παραχωρείται στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης για την ανάπτυξη της έρευνας στον τομέα της αμπελοκαλλιεργείας και την εκπαίδευση των φοιτητών.

Έχοντας σαν κύριο στόχο πάντα την ποιότητα των προϊόντων, χτίζονται νέες εγκαταστάσεις, σήφω να με τις διεθνείς προδιαγραφές και εξοπλίσθηκαν με τα πλέον σύγχρονα τεχνικά μέσα.

Σήμερα η εταιρεία Μπουτάρη πα-

Συνέχεια στη σελίδα 180

ΕΜΠΟΡΙΑ ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ - MARKETING

α. Γενικά

Τα τεχνικά προβλήματα της ροδακινοκαλλιέργειας είναι πολλά, αλλά είναι δυνατόν να επιλυθούν.

Το μεγάλο και δύσκολο στην επίλυσή του πρόβλημα της ροδακινοκαλλιέργειας, είναι εκείνο της διάθεσης των προϊόντων, τόσο των νωπών, όσο και των κονσερβοποιημένων. Το πρόβλημα μπορεί να αντιμετωπισθεί αρκεί να εφαρμοσούμε τις αρχές του MARKETING (δηλαδή έρευνα της αγοράς, εκστρατεία αύξησης των πωλήσεων κλπ.). Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιορισμοί της αγοράς των φθαρτών ειδών διατροφής που δεν είναι ή δεν θεωρούνται από τους καταναλωτές σαν είδη πρώτης ανάγκης και το γεγονός ότι απευθυνόμαστε (τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό) σε αγορές με μεγάλη προσφορά, οξύ ανταγωνισμό και με υψηλές προδιαγραφές ποιότητας.

Εγγίζουμε ήδη το 1992 και πλησιάζουμε το τέλος του αιώνα, χωρίς τη συνειδητοποίηση τόσο από μέρους του κράτους, όσο και από μέρους των συνεταιριστικών οργανώσεων των παραγωγών, ότι το μεγάλο πρόβλημα στις μέρες μας δεν είναι πώς να παράγεις ένα προϊόν, αλλά πώς θα μπορέσεις να το διαθέσεις στην αγορά και εδώ θα παφράσουμε μια λαϊκή παροιμία: «Ξέρεις να παράγεις; Ξέρω. Ξέρεις να πουλάς; Όχι. Τότε μην παράγεις!» Πράγματι, στον τομέα του MARKETING των οπωροκηπευτικών δεν έχει γίνει σχεδόν τίποτε, ούτε από το κράτος ούτε από τις συνεταιριστικές οργανώσεις ή τους ιδιωτικούς φορείς εξαγωγών.

— Όταν έγιναν αισθητές οι αλλαγές που επέφερε η τεχνική πρόοδος στις ανθρώπινες κοινωνίες, τότε οι οικονομολόγοι αναγκάστηκαν στους ήδη γνωστούς συντελεστές παραγωγής (έδαφος, κεφάλαιο, ερ-

γασία) να προσθέσουν ένα τέταρτο την μόρφωση, και δέχαια δεν εννοούν την κοινωνική ή τη γενική μόρφωση, αλλά την εξειδικευμένη μόρφωση που είναι παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης. Εδώ στη χώρα μας δεν έχει γίνει ακόμη κατανοητή η σημασία του τέταρτου αυτού συντελεστή παραγωγής. Εδώ θεωρούμε ακόμη ότι, κάποιος που έ-

Του Αργύρη Γκουντάρα Γεωπόνου του Ινστιτούτου Φυλλοβόλων Δένδρων

χει πάρει το απολυτήριο του λυκείου ή ακόμη κάποιο πανεπιστημιακό πτυχίο εδώ και χρόνια, είναι ικανός, χωρίς καμμία επιμόρφωση και εξειδίκευση να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις τομέων παραγωγής με καθημερινές αλλαγές τόσο στο σύστημα παραγωγής, όσο και στο σύστημα εμπορίας.

Αυτό είναι μια μεγάλη αυταπάτη από την οποία πρέπει να απαλλαγούμε σιμώς. Τομείς σαν την εμπορία των οπωροκηπευτικών (νωπών και κονσερβοποιημένων) χρειάζονται ειδικούς επιστήμονες, που να επιμορφώνονται συνέχεια. Χωρίς αυτούς δεν θα μπορέσουμε να κάνουμε τίποτα.

6. Προτάσεις

1) Μέριμνα για εξειδίκευση επιστημόνων σε διάφορα επίπεδα, MASTER, DOCTORAT, τόσο από πλευράς συνεταιριστικών οργανώσεων όσο και από μέρους του κράτους.

Νομίζουμε ότι είναι η πιο αναγκαία και η πιο άμεση ενέργεια για την επίλυση του προβλήματος.

2) Άμεση έρευνα της αγοράς (έσωτερικής και εξωτερικής) τόσο για τα επιτραπέζια ροδάκινα όσο και για τις κονσέρβες, είναι η άλλη άμεση ενέργεια που πρέπει να γίνει.

3) Αν η έρευνα της αγοράς αποδείξει ότι χρειάζονται αλλαγές, αυτές να γίνουν χωρίς κανένα διασταγμό.

4) Για την εσωτερική αγορά θα μπορούσε να γίνει ένα τομεακό πρόγραμμα ανάπτυξης, της αγοράς των νωπών οπωροκηπευτικών ως εξής: α) Να γίνουν τμήματα νωπών οπωροκηπευτικών στα καταστήματα ειδών διατροφής των συνεταιριστικών οργανώσεων. 6) Να οργανωθεί ένα σύστημα διασύνδεσης μεταξύ τους. γ) Να αγορασθούν τα απαραίτητα αυτοκίνητα ψυγεία για την διακίνηση των οπωροκηπευτικών ειδών της χώρας. δ) Να ιδρυθεί ειδικός φορέας διασύνδεσης των συνεταιριστικών οργανώσεων. Το όλο πρόγραμμα, αφού μελετηθεί καλά και κριθεί εφαρμόσιμο, να ενταχθεί τόσο στον κανονισμό 355 όσο και στον 1262 αναπτυξιακό νόμο, για να ελαχιστοποιηθεί η επιβάρυνση των συνεταιριστικών οργανώσεων.

5) Να λειτουργήσουν μόνιμες επιτροπές νομαρχιακές (επίπεδο νομού) και διανομαρχιακές (επίπεδο διαμερίσματος). Οι επιτροπές μπορεί να ενταχθούν στις υπηρεσίες προγραμματισμού της Νομαρχίας.

Στη χώρα μας επικρατεί γενικά η γνώμη, ότι τα εδάφη μας είναι πλούσια σε Κ και ότι μια λίπανση με Κ δεν χρειάζεται συνήθως. Έτσι, πολλοί στηριζόμενοι, γενικά, στη γεωλογική προέλευση των εδαφών μας και το ξηροθερμικό χαρακτήρα του κλίματός μας καθώς και στο γεγονός ότι πολλά από τα γεωργικά εδάφη της χώρας μας είναι πρόσφατα αλλούδια, που δεν έχουν υποστεί πρόσφατα έκπλυση Κ, όπως επίσης και σε ορισμένα πειραματικά δεδομένα, υποστηρίζουν ότι τα εδάφη μας δεν χρειάζονται λίπανση με Κ. Αντίθετα πολλοί γεωργοί επιμένουν να χρησιμοποιούν τα καλιούχα λιπάσματα, γιατί διαπιστώνουν ευεργετικά αποτελέσματα στην ποσότητα και στην ποιότητα των γεωργικών προϊόντων που παράγονται. Για πολλά χρόνια, οι μικρές αποδόσεις που παίρναμε, υπό τις ξηροθερμικές συνθήκες της χώρας μας, δεν εξαντλούσαν τις αρκετά μεγάλες παρακαταθήκες σε Κ των εδαφών μας, με αποτέλεσμα να μη χρειάζεται καλιούχος λίπανση. Αυτό, όμως, δεν είναι σωστό να υποστηρίζεται σήμερα, που με την εντατική καλλιέργεια και τις αρδεύσεις παίρνουμε όλο και μεγαλύτερες αποδόσεις και οι ανάγκες αντίστοιχα σε Κ των καλλιεργειών είναι πολύ μεγαλύτερες απ' ό,τι ήταν πριν έστω μερικά χρόνια. Θα πρέπει συνεπώς, να έχουμε υπόψη μας, ότι οι ανάγκες σε Κ των καλλιεργειών μας, ανάλογα με το βαθμό εντατικοποίησης της γεωργίας μας, θα αυξάνονται συνεχώς και θα πρέπει να θεωρηθεί βέβαιο ότι σύντομα θα δημιουργηθούν στα εδάφη μας συνθήκες ανεπάρκειας Κ.

Στα περισσότερα εδάφη της χώρας μας, εξαίρεση τα ελαφρά αμώδη εδάφη και τα τυρφώδη — οργανικά εδάφη, καθώς και τα εδάφη που έχουν εντατικά καλλιεργηθεί ή έχουν εκπλυθεί και διαβρωθεί πολύ

(που είναι φτωχά, συνήθως, σε Κ και θα πρέπει συνεπώς να λιπαίνονται με Κ), υπάρχει αρκετό Κ. Γι' αυτά δεν παρίσταται συνήθως ανάγκη λίπανσης με Κ, όταν καλλιεργούνται με φυτά που έχουν μέτριες ή κανονικές απαιτήσεις σε Κ, όπως είναι οι πιο πολλές ετήσιες καλλιέργειες (σιτάρι - βαμβάκι). Ωστόσο μερικά φυτά, που χαρακτηρίζονται σαν «καλιόφιλα», όπως ο καπνός, η πατάτα, η τομάτα και άλλα πολλά κηπευτικά είδη με βολβούς, κονδύλους και ριζώματα, ταμποστάνικα, τα τεύτλα, το αμπέλι, έχουν πολύ μεγάλες απαιτήσεις σε Κ, ώστε καλό θα είναι η καλιούχος λίπανση να μη παραλείπεται για τις καλλιέργειες αυτές.

Όταν αρχίσουμε να καλλιεργούμε τα χωράφια μας εντατικά, πολλές φορές δεν παίρνουμε κατά τα πρώτα χρόνια, μεγαλύτερες αποδόσεις από την προσθήκη του καλιούχου λιπάσματος. Αυτό συμβαίνει, ιδιαίτερα στα χωράφια των πιο ξηρών περιοχών, όπου πολύ λίγο Κ χάνεται με έκπλυση. Οι παρακαταθήκες Κ, που έχουν συσσωρευθεί στα ανώτερα στρώματα των χωράφιών, είναι συχνά αρκετές για να καλύψουν τις ανάγκες των καλλιεργειών κατά τα πρώτα χρόνια της εντατικής καλλιέργειας. Πάντως, μόλις οι παρακαταθήκες αυτές του Κ, εξαντληθούν, κάτω από τις νέες συνθήκες των υψηλών απαιτήσεων των καλλιεργειών σε Κ, τότε θα πρέπει να αναμένονται μεγαλύτερες αποδόσεις από την καλιούχο λίπανση. Γι' αυτό τα αποτελέσματα των πειραμάτων λίπανσης στον αγρό που κρατούν μόνο ένα χρόνο, δεν μπορούν να μας δώσουν επαρκή στοιχεία και είναι δυνατό, πολλές φορές, να μας οδηγήσουν σε λανθασμένα και επιζήμια αποτελέσματα.

Πολλά εδάφη έχουν αρκετό Κ, αλλά η θερμοκρασία και η υγρασία του εδάφους επηρεάζουν σημαντικά,

το πόσο Κ τελικά θα βρίσκεται στη διάθεση του ριζικού συστήματος των φυτών, κατά την περίοδο ανάπτυξής τους και πόσο γρήγορα τα αναπτυσσόμενα φυτά, θα μπορούν να προσλάβουν Κ τότε που το χρειάζονται περισσότερο. Παρατηρήθηκε πως λίπανση με Κ είναι πιο αποτελεσματική στις κακές χρονιές παρά στις καλές.

Μια μικρή περίσσεια Κ στο έδαφος είναι ωφέλιμη και συνιστάται, γιατί ενισχύει τα μέσα προστασίας και άμυνας των φυτών, απέναντι σε κακές καιρικές συνθήκες και σε διάφορες ασθένειες και η ποσότητα του Κ που δεν χρησιμοποιείται, παραμένει στα πιο πολλά εδάφη για την επόμενη καλλιέργεια. Αντίθετα, μια μεγάλη περίσσεια Κ στο έδαφος συντελεί πολλές φορές στο να συνηθίσουν τα φυτά να το παίρνουν σε μεγάλες ποσότητες, απ' ό,τι το χρειάζονται και συνεπώς σε αντοικονομική χρήση του. Επίσης η μεγάλη περίσσεια του Κ στο έδαφος ανταγωνίζεται άλλα θρεπτικά στοιχεία και κυρίως το ασβέστιο και το μαγνήσιο, που μπορεί να δημιουργήσει τεχνητή έλλειψη των στοιχείων αυτών στα φυτά.

Το Κ έχει άμεση σχέση με το Ν και η αποτελεσματικότητά του ενός εξαρτάται από την ποσότητα του άλλου και αποτυχία μας στο να αντισταθμίσουμε ισορροπία με Κ τις χορηγούμενες όλο και πιο μεγάλες δόσεις Ν, μπορεί να δημιουργήσει πολλά προβλήματα στα φυτά. Γι' αυτό, όσο μεγαλύτερες δόσεις Ν προστίθενται στο έδαφος, τόσο και πιο πολύ Κ θα πρέπει να προσθέσουμε, όταν συμβαίνει να μην υπάρχει αρκετό στο έδαφος. Το πόσο Κ θα πρέπει να προσθέσουμε στα εδάφη μας, ώστε να εξισορροπήσουμε το Ν και τα φυτά μας να τσαφούν έτσι ισορροπία, εξαρτάται από την ποσότητα αζώτου που προσθέτουμε, από τις απαιτήσεις του κά-

θε φυτού, ανάλογα με την απόδοσή του, σε Κ καθώς και απ ότην ποσότητα Κ που υπάρχει στο έδαφος.

Οι διάφορες καλλιέργειες αντιδρούν κατά διαφορετικό τρόπο στα Κ—ούχα λιπάσματα. Π.χ. τα ζαχαρότευτλα, το ζαχαροκάλαμο, η πατάτα και η τομάτα έχουν πολύ μεγάλες απαιτήσεις σε Κ, ενώ το βαμβάκι και το σιτάρι προσλαμβάνουν πολύ μικρότερες ποσότητες Κ. Οι απαιτήσεις των διαφόρων καλλιεργειών σε Κ, εξαρτώνται μεταξύ άλλων και από το μήκος της βλαστικής περιόδου. Τομάτες και ζαχαρότευτλα π.χ. προσλαμβάνουν την ίδια ποσότητα Κ όπως και το ζαχαροκάλαμο ανά μονάδα επιφάνειας έτος. Η περίοδος ανάπτυξης όμως των δυο προηγούμενων καλλιεργειών είναι περίπου 130 μέρες, ενώ για το ζαχαροκάλαμο αυτή μπορεί να κρατήσει ολόκληρο το χρόνο.

Οι απαιτήσεις εξαρτώνται επίσης από το στάδιο ανάπτυξης. Οι πατάτες π.χ. προσλαμβάνουν το 50% του ολικού Κ κατά το πρώτο 1/3 της περιόδου ανάπτυξης. Τα σιτηρά χρειάζονται ιδιαίτερα το Κ κατά τη διάρκεια της βλαστικής ανάπτυξης τους, ενώ προσθήκη Κ κατά το στάδιο της αναπαραγωγής ελάχιστα επηρεάζει την απόδοση του καρπού. Ένας άλλος σπουδαίος παράγοντας που επηρεάζει τις απαιτήσεις για Κ, είναι ο τύπος και το μέγεθος του ριζικού συστήματος. Η επίδραση αυτή οφείλεται καθαρά από το συναγωνισμό που υπάρχει μεταξύ ψυχανθών και αγροστών για την πρόσληψη Κ. Όταν τα έτη αυτά αναπτύσσονται μαζί, η πρόσληψη Κ είναι σημαντικά μεγαλύτερη από τα αγροστώδη και κάτω από συνθήκες με χαμηλό επίπεδο Κ, είναι δυνατό να εξαφανιστούν τα ψυχανθή από τον λειμών. Γενικά, τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της ρίζας (μήκος ρίζας, αριθμός τριχιδίων ρίζας) και το ιδιαίτερο (ατομικό) δυναμικό πρόσληψης των διαφόρων ειδών, είναι σπουδαίοι παράγοντες, που επηρε-

άζουν το συναγωνισμό μεταξύ των φυτικών ειδών για Κ.

Ορισμένες καλλιέργειες είναι ευαίσθητες στις μεγάλες συγκεντρώσεις ιόντων Cl. Σ' αυτά τα χλωριόφοβα είδη περιλαμβάνονται: καπνός, ορισμένα οπωροφόρα δένδρα, βαμβάκι, πατάτες, τομάτες, αγγούρια, φράουλα και κρεμμύδι. Πάρα πολλά πειράματα που έγιναν με σκοπό να συγκριθεί η επίδραση του K_2SC_4 και KCL έδειξαν ότι οι καλλιέργειες που λιπάνθηκαν με K_2SO_4 πάντοτε είχαν μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε ξηρά ύλη, ήταν λιγότερο ευαίσθητες στις ασθένειες, το δε συγκομιζόμενο προϊόν ήταν πιο ανθεκτικό στις δάβες κατά την μεταφορά. Για τις πατάτες, η χρήση του K_2SO_4 αντί του KCl συντελεί γενικά στη μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε άμυλο. Βρέθηκε, χαρακτηριστικά, ότι το Cl επηρεάζει τη μεταφορά των προϊόντων της φωτοσύνθεσης από τα ανώτερα τμήματα του φυτού στους κονδύλους. Το Cl ευνοεί μια σχετικά ψηλότερη συσσώρευση Κ στα στελέχη, ενώ το SO_4 στους κονδύλους. Επίσης η ποιότητα καύσης των φύλλων καπνού χειροτερεύει σημαντικά, όταν τα φύλλα του καπνού προσλαμβάνουν μεγάλες ποσότητες Cl. Ορισμένες νατριόφιλες καλλιέργειες δίνουν μεγαλύτερες αποδόσεις όταν έχουν στη διάθεσή τους επαρκείς ποσότητες Na, ενώ άλλες επωφελοούνται από την λίπανση με Na μόνο όταν περιλαμβάνουν πολύ λίγο Κ. Τα ζαχαρότευτλα αντιδρούν στην λίπανση με Na ακόμα και όταν έχουν αρκετό Κ. Σε πειράματα ζαχαρότευτλων στη Βρετανία, η προσθήκη 60 KG στρέμμα NaCl χωρίς KCl έδωσε επιπλέον 46 KG στρέμμα ζάχαρη, ενώ η προσθήκη Κ (15 Kg στρέμμα) χωρίς Na έδωσε μόνο κατά 28 KG στρέμμα.

Τα καλιούχα λιπάσματα διασκορπίζονται συνήθως στο έδαφος στα πεταχτά και μόνο για εδάφη με λίγο διαθέσιμο Κ ή με μεγάλη δεσμευτική ικανότητα, συνιστάται

η κατά ζώνες τοποθέτηση του λιπάσματος. Έτσι, η δεσμευτική ικανότητα, ενός περιορισμένου εδαφικού όγκου μπορεί να κορεστεί και μιά περίσσεια ιόντων Κ να είναι διαθέσιμη για πρόσληψη από τα φυτά. Επίσης στα εδάφη με μεγάλη δεσμευτική ικανότητα συνιστάται η προσθήκη λιπάσματος λίγο πριν από τη σπορά και επίσης αργότερα στην επιφάνεια για να ελαττώσουμε το χρόνο επαφής μεταξύ καλιούχου λιπάσματος και ορυκτών που δεσμεύουν το Κ. Όσο μεγαλύτερος είναι ο χρόνος επαφής, τόσο πιο πολύ Κ δεσμεύεται. Στα βαριά εδάφη, η προς τα κάτω μετακίνηση του Κ είναι περιορισμένη. Αυτό μπορεί να επηρεάσει τον εφοδιασμό με Κ ορισμένων καλλιεργειών. Βρέθηκε π.χ. το αμπέλι να υποφέρει από έλλειψη Κ αν και τα ανώτερα στρώματα εδάφους ήταν πλούσια σε διαθέσιμο Κ. Αντίθετα, τα βαθύτερα στρώματα του εδάφους (40—60 εκατ.) από τα οποία οι ρίζες των φυτών προσλαμβάνουν τα θρεπτικά τους ήταν πτωχά σε Κ. Για τέτοιες καλλιέργειες συνιστάται η σε βάθος τοποθέτηση του λιπάσματος.

Μεγάλες απώλειες Κ με έκπλυση λαμβάνουν χώρα μόνο σε αμώδη εδάφη, οργανικά εδάφη που έχουν σαν κύριο ορυκτό της αργίλου τον καολίνη. Στα εδάφη αυτά θα πρέπει να προστεθεί το Κ λίγο πριν από τη σπορά ή την φύτευση, για να αποφευχθούν έτσι μεγάλες απώλειες Κ κατά τις βροχερές εποχές, για ορισμένες δε καλλιέργειες και συνθήκες που ευνοούν ιδιαίτερα την έκπλυση, συνιστάται ακόμα και η κατά δόσεις προσθήκη λιπάσματος. Επίσης κάτω από τις συνθήκες αυτές η χρήση του μεταφωσφορικού καλίου, που διαλύεται βραδέως στο νερό είναι πιο αποτελεσματική.

Τα Κ—ούχα λιπάσματα είναι συχνά πολύ αποτελεσματικά. Το με γαλύτερο μέρος της Κ—ούχου λίπανσης μπορεί να ανακτηθεί από 2—3 διαδοχικές καλλιέργειες. Αυτό

γίνεται διότι ούτε εύκολα χάνεται το K από το έδαφος όπως το N, ούτε ακινητοποιείται στο βαθμό που ακινητοποιείται ο P με αντιδράσεις με τα συστατικά του εδάφους. Αλλά τα K—ούχα λιπάσματα μπορεί να μην είναι αποτελεσματικά διότι:

1.— Χάνονται με έκπλυση από τα πολύ ελαφρά εδάφη και από τα βαρύτερα, όταν λείπουν μηχανισμοί για δέσμευση K.

2.— Οι καλλιέργειες προσλαμβάνουν περισσότερο K (πολυτελής κατανάλωση) από ό,τι χρειάζεται για να πάρουμε μία μεγάλη απόδοση. Η θεραπεία για την πολυτελή πρόσληψη είναι να προσθέσουμε μικρές δόσεις, συχνά παρά μεγάλες και αραιά.

Για μια ορισμένη καλλιέργεια η ποσότητα καλίουχου λιπώσματος που πρέπει να προστεθεί στο έδαφος εξαρτάται: από τις ανάγκες της καλλιέργειας σε K, την ποσότητα του K που υπάρχει στο έδαφος και από το πόσο αποτελεσματικά η καλλιέργεια χρησιμοποιεί το K του εδάφους και του λιπώσματος. Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του καλίουχου λιπώσματος είναι μεταξύ άλλων:

1.— Η αντίδραση του προστιθέμενου λιπώσματος με το έδαφος.

2.— Η ταχύτητα μεταφοράς του K στο έδαφος.

3.— Οι απώλειες K από το έδαφος με έκπλυση και διάβρωση, και

4.— Οι ιδιότητες του εδάφους όπως ο αερισμός, που επηρεάζει το ρυθμό πρόσληψης των ιόντων K από τις ρίζες των φυτών.

Η εκλογή της ορθής λιπαντικής τακτικής για ένα ορισμένο αγρό, περιπλέκεται συχνά από τις διαφορετικές ποσότητες K που απελευθερώνονται από τα διάφορα εδάφη, από τις διαφορές στην αντίδραση των καλλιεργειών — ποικιλιών στην K—ούχα λίπανση και από τις διά-

φορες ποσότητες K που απομακρύνονται με τα διάφορα συστήματα γεωργίας.

Στην εικόνα 1 δείχνεται ο τρόπος υπολογισμού του καλίουχου λιπώσματος με βάση την καμπύλη απόδοσης εναλλακτικού K, που κατασκευάζουμε από τα αποτελέσματα κατάλληλων πειραμάτων βαθμολόγησης του εναλλακτικού K των εδαφών.

Για να υπολογιστεί το K—ούχο λίπασμα που πρέπει να προστεθεί σ' ένα έδαφος, απαιτούνται τρεις παράμετροι:

1.— Το επαρκές επίπεδο K ($K_{εε}$) που απαιτείται για να πάρουμε τη μέγιστη απόδοση.

2.— Το επίπεδο K του εδάφους που υπάρχει σ' ένα έδαφος ($K_{ε}$).

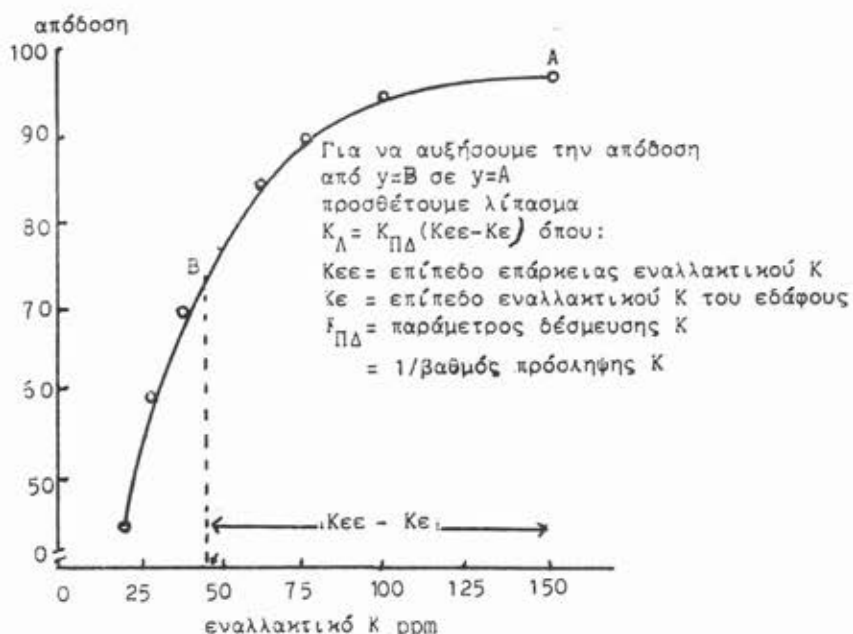
3.— Η παράμετρος δέσμευσης.

Η ποσότητα K—ούχου λιπώσματος που απαιτείται για να αυξήσει το επίπεδο του εναλλακτικού K των εδαφών, εξαρτάται από τον δείκτη δέσμευσης K— την ποσότητα K που απαιτείται για την αύξηση του

εναλλακτικού K των εδαφών κατά μία μονάδα (1 mg K_2O) 100g εδάφους.

Σε σχετικά πειράματα δέσμευσης K σε αντιπροσωπευτικά εδάφη της χώρας μας, οι τιμές του δείκτη δέσμευσης K των εδαφών κυμαίνονταν από 1,7 — 4,2 mg K_2O) 100 g με μέση τιμή 2,7 που ισοδυναμεί με 5,5 Kg K_2O) στρέμμα.

Από μια ευρύτερη θεώρηση το μόνιμο ελλειμματικό ισοζύγιο των εδαφών μας πρέπει να δούμε στην μακροπρόθεσμη προοπτική του. Το ερώτημα που λογικά τίθεται είναι: κατά πόσο θα πρέπει ή όχι να εξακολουθήσουμε να μειώνουμε τα αποθέματα του K των εδαφών μας; Μπορούμε να δεχθούμε ότι τα εδάφη μας θα απελευθερώνουν επ' αόριστο αρκετό K, ώστε να καλύπτουν τις απαιτήσεις των καλλιεργειών, ή θα πρέπει - για να διατηρήσουμε την παραγωγική δυναμικότητα των εδαφών - να προσθέτουμε με τα λιπάσματα, το K που οι καλλιέργειες απομακρύνουν από τα εδάφη;

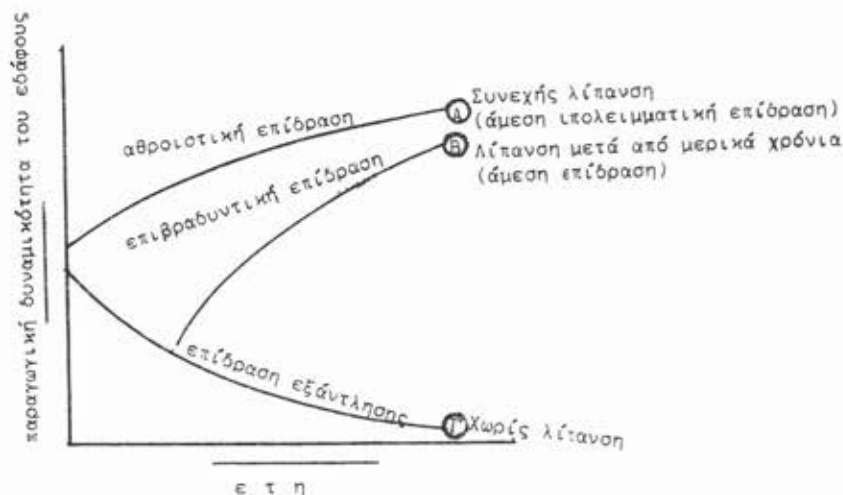
Εκ. 1. Υπολογισμός K — ούχου λιπώσματος με την καμπύλη απόδοσης K.

Στην εικόνα 2 δείχνεται σχηματικά, η επίδραση διαφόρων πρακτικών λίπανσης στην παραγωγική δυναμικότητα των εδαφών. Το μεγαλύτερο δυναμικό απόδοσης (Α) επιτυγχάνεται με τη συνεχή λίπανση, που οφείλεται στην αθροιστική επίδραση (άμεση + υπολειμματική). Με την λίπανση μετά από μερικά χρόνια το δυναμικό απόδοσης

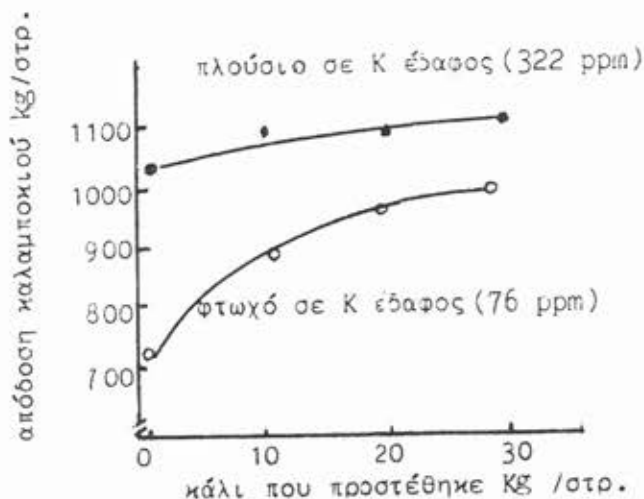
των εδαφών είναι, γενικά, μικρότερο (Β) (επιβραδυντική επίδραση) και για να επανακτήσουν τα εδάφη το προηγούμενο επίπεδο παραγωγικότητάς τους, χρειάζεται συνεχής λίπανση για αρκετά χρόνια. Όταν η λίπανση παραλείπεται παντελώς, το δυναμικό απόδοσης των εδαφών βαθμιαία μειώνεται (Γ) (επίδραση εξάντλησης).

Στο ερώτημα που τίθεται συχνά στην πράξη: εάν κάτω από ολόενα και μεγαλύτερους ρυθμούς εντατικοποίησης της γεωργίας μας θα εξακολουθήσουν να επαρκούν για τις ανάγκες σε Κ των καλλιεργειών τα αποθέματα Κ των εδαφών μας. Η απάντηση είναι αρνητική. Από πειράματα του ΙΕΘ (δομή 1) δρέθηκε ότι: Τα αποθέματα Κ μπορεί να είναι μεγάλα, αλλά ο χαμηλός ρυθμός με τον οποίον τα αποθέματα Κ των εδαφών γίνονται τελικά διαθέσιμα για τα φυτά, δρα τελικά περιοριστικά στην ανάπτυξη — απόδοσή τους και οδηγεί, συχνά, σε μία μειωμένη γονιμότητα των εδαφών.

Η εμπειρία μας πάνω στην υπολειμματική δράση των Κ—ούχων λιπασμάτων είναι ελάχιστη. Τη μόνη πληροφορία που έχουμε προέσχεται από τα αποτελέσματα προσφάτων πειραμάτων καλιούχου λίπανσης που παρίσταται στην Εικ. 3. Στην υψηλότερη δόση των 30 Kg) στρέμ. τα πειραματικά τεμάχια με το υψηλότερο επίπεδο εναλλακτικού Κ (Β), απέδωσαν 11,5% περισσότερο καλαμπόκι, απ' ό,τι τα πειραματικά τεμάχια με το χαμηλότερο επίπεδο εναλλακτικού Κ (Α).

Εικ. 2. Επίδραση διαφόρων πρακτικών λίπανσης στην παραγωγική δυναμικότητα των εδαφών.

Εικ. 3. Επίδραση του Κ του εδάφους και του Κ που προστέθηκε στην απόδοση καλαμποκιού.

ΔΕΝΤΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Παγκόσμια παραγωγή μήλων

Η παγκόσμια παραγωγή μήλων υπολογίζεται σε 41. εκατομ. τόννους. Το μήλο στην παγκόσμια παραγωγή νωπών προϊόντων κατέχει την τρίτη θέση. Την πρώτη θέση κατέχουν τα εσπεριδοειδή και την δεύτερη οι μπανάνες. Το μήλο παράγεται σχεδόν σ' όλες τις χώρες του κόσμου που βρίσκονται στο βόρειο και νότιο ημισφαίριο. Είναι ένας

7 εκατ. τόννους.

Όπως φαίνεται και στον σχετικό πίνακα, στην Ευρώπη υπάρχουν πολλές χώρες που η μηλοπαραγωγή ξεπερνά το ένα εκατομμύριο τόννους. (Γαλλία, Δυτ. Γερμανία, Ισπανία, Ιταλία, Ουγγαρία και Πολωνία).

— Στη Νότιο Αμερική από το 1982 έως το 1988 παρατηρείται μια σταθερή αύξηση, από τους 1.398 χιλιάδες τόννους έφθασε στους 2.195. Πρέπει να τονισθεί ότι αυτές οι χώρες παράγουν μήλα καλής ποιότητας και πραγματοποιούν αξιόλογες εξαγωγές στη Βόρεια Ευρώπη (Γερμανία, Μεγ. Βρετανία κλπ.).

Η ποικιλία μήλων που έρχεται πρώτη στον κόσμο είναι η GOLDEN DELICIOUS (Γκόλντεν Ντελίτσιους). Στο νότιο ημισφαίριο κυριαρχεί η GRANNY SMITH (Γκράννη Σμίθ). Η ομάδα RED DELICIOUS (Ρεντ Ντελίτσιους) καλλιεργείται σε μεγάλη έκταση. Στις ΗΠΑ, την πρώτη θέση κατέχει η ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, με τους κόκκινους κλώνους της. Στη χώρα μας καλλιεργούνται σε μεγάλη αναλογία οι κόκκινοι κλώνοι της Ρεντ Ντελίτσιους και ακολουθούν σε μικρότερο ποσοστό οι ποικιλίες Γκόλντεν Ντελίτσι-

ους και Γκράννη Σμίθ.

— Στις χώρες της ΕΟΚ, νέες αξιόλογες ποικιλίες μηλιάς εμφανίζονται στο προσκήνιο οι οποίες διαδραματίζουν κάποιο ρόλο. Πρόκειται για τις ποικιλίες JONAGOLD (Τζόναγκολντ) και ELSTAR (Ελσταρ).

— Οι παραγόμενες ποσότητες μήλων στις διάφορες χώρες, όπως αναφέρονται στον πίνακα δεν αντιπροσωπεύουν μήλα πρώτης κατηγορίας, αλλά το σύνολο των μήλων κάθε κατηγορίας. Αυτή η διευκρίνιση είναι απαραίτητη για να ερμηνευθεί το φαινόμενο πώς μία παραγωγός χώρα (παραδείγμα Δυτ. Γερμανία) κάνει εισαγωγές. Η Δυτική Γερμανία εισάγει μήλα από την Γαλλία, Ιταλία, Ουγγαρία κλπ. (βόρειο ημισφαίριο) και από την Αυστραλία, Αργεντινή, Χιλή κλπ. (νότιο ημισφαίριο).

— Στην Ελλάδα παράλληλα με τις παραδοσιακές ποικιλίες καλλιεργούνται και καινούργιες ποικιλίες οι οποίες έδωσαν καλά αποτελέσματα όπως είναι η Μουτσού, η Τζόναγκολντ, η Σμούθι (κλώνος της Γκόλντεν Ντελίτσιους) που δεν πιάνει σοκुरιά), Κουερίνα (ανθεκτική στο φουζικλάδι), Όζαρκ Γκόλντεν κ.ά.

Του
Οδ. Π. Ντινόπουλου

καρπός που διακινείται παντού, όχι μονάχα ανάμεσα σε γειτονικές χώρες, αλλά και από χώρες παραγωγής που απέχουν από τον τόπο κατανάλωσης πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα. Παραδείγμα: Μήλα Αργεντινής, Χιλής, Αυστραλίας, Νέας Ζηλανδίας στις αγορές της Βόρειας Ευρώπης (Δυτ. Γερμανία, Μ. Βρετανία κλπ.).

— Πρώτη μηλοπαραγωγός χώρα του κόσμου είναι η Σοβιετική Ένωση. Δεύτερη η Κίνα και τρίτη οι ΗΠΑ. Η Ευρώπη στο σύνολό της (βλέπε σχετικό πίνακα) παράγει περίπου 15 εκατ. τόννους. Οι χώρες της ΕΟΚ 8 εκατ. τόννους κατά μέσο όρο, και οι χώρες της Ανατ. Ευρώπης, εκτός Σοβ. Ένωσης, περίπου

2. Ποικιλία μηλιάς Τζόναγκολντ και οι κλώνοι της

2.1. Εισαγωγή

Με την ποικιλία Τζόναγκολντ, η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ασχολήθηκε πολλές φορές. Πρόκειται για μία νέα ποικιλία με πολλά προτερήματα. Γι' αυτό ενδείκνυται να καταλάβει μια θέση στην μηλοκαλλιέργεια. Βλέπε σχετικά άρθρα. 1) Σαζακλίδη Ηλία και Ντινόπουλου Οδ. 1982 «Μουτσού και Τζόναγκολντ δύο αξιόλο-

γες νέες ποικιλίες μηλιάς». Τεύχος 20—21, σελ. 144. 2) Ντινόπουλου Οδ. 1985. Το Βέλγιο, εμείς και το μήλο Τζόναγκολντ, Τεύχος 32ο, σελ. 100. 3) Συνάπογλου Κ. και Συνάπογλου Γιάννης του Κ. 1985. Πρίμα και Τζόναγκολντ - νέες ποικιλίες μηλιάς, Τεύχος 32ον, σελ. 136. 4) Λιόλιος Γρηγ. 1989. Τζόναγκολντ ένα εξαιρετικό μήλο, Τεύ-

χος 48, σελ. 121.

2.2. Καταγωγή - Χαρακτηριστικά καρπού.

Κατάγεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες (Σταθμός Ερευνητικός της NEW YORK - GENEVA). Είναι τριπλοειδής ποικιλία. Ακατάλληλη για επικονιάστρια ποικιλία. (Δεν κάνει για πατέρας). Ανθίζει λίγο

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΗΛΩΝ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΤΟΝΝΟΥΣ

ΧΩΡΑ	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
1. ΑΦΡΙΚΗ	560	630	622	527	606	561	621
Ν. Αφρική	460	423	484	371	440	392	446
Αλγερία	23	24	39	42	44	46	46
* Άλλες χώρες	77	183	99	114	122	123	129
2. ΒΟΡ. ΑΜΕΡΙΚΗ	4.520	4.495	4.678	4.564	4.441	5.733	4.998
Η.Π.Α.	3.681	3.718	3.779	3.593	3.598	4.782	4.037
Καναδάς	478	468	434	479	388	490	419
Μεξικό	356	302	459	486	448	454	535
* Άλλες χώρες	5	7	6	6	7	7	7
3. ΝΟΤ. ΑΜΕΡΙΚΗ	1.398	1.396	1.610	1.367	1.606	2.128	2.195
Αργεντινή	804	817	922	594	594	1.078	990
Βραζιλία	105	97	128	100	356	334	424
Χιλή	345	365	410	530	515	580	630
* Άλλες χώρες	144	117	150	143	141	136	151
4. ΑΣΙΑ	8.004	9.579	9.578	10.188	9.913	10.569	11.285
Ιαπωνία	924	1.040	812	910	986	998	1.041
Ινδίες	899	920	986	1.000	930	813	900
Κίνα	2.441	3.551	2.955	3.629	3.353	4.281	4.268
Τουρκία	1.600	1.750	1.900	1.900	1.865	1.680	1.954
* Άλλες χώρες	2.140	2.318	2.925	2.749	2.779	2.797	3.122
5. ΕΥΡΩΠΗ	18.517	14.112	15.759	13.804	16.872	12.546	15.386
Αυστρία	429	327	353	293	369	264	268
Βουλγαρία	426	440	526	336	543	339	314
Γαλλία	3.016	1.950	2.960	2.349	2.739	2.424	2.357
Αν. Γερμανία	780	500	549	797	722	516	697
Δυτ. Γερμανία	2.637	1.313	1.799	1.410	2.180	1.080	2.467
Γιουγκοσλαβία	746	589	584	368	637	423	516
Ελβετία	530	260	384	278	393	205	540
ΕΛΛΑΔΑ	257	327	305	267	312	303	295
Ισπανία	892	1.047	1.028	1.070	817	1.043	852
Ιταλία	2.603	2.035	2.210	2.014	2.020	2.236	2.326
Μεγ. Βρετανία	373	340	347	300	303	289	241
Ολλανδία	470	360	388	308	400	335	398
Ουγγαρία	1.279	1.100	1.088	954	1.253	1.064	900
Πολωνία	2.126	1.715	1.564	1.343	1.920	504	1.393
Ρουμανία	745	778	708	748	1.201	716	800
Τσεχοσλοβακία	504	350	378	379	468	308	468
* Άλλες χώρες	704	581	588	590	595	477	552
6. ΩΚΕΑΝΙΑ	522	543	513	622	632	678	676
Αυστραλία	294	305	267	352	288	325	291
Ν. Ζηλανδία	228	238	246	270	344	353	385
7. ΣΟΒ. ΕΝΩΣΗ	7.400	7.200	7.100	7.000	7.700	5.496	5.700
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	40.921	37.855	39.860	38.072	41.770	37.711	40.860
ΠΗΓΗ FAO							

πριν από την Γκόλντεν Ντελίτσιους. Προήλθε από την διασταύρωση των ποικιλιών Γκόλντεν Ντελίτσιους (μητέρα) και Τζόναθαν (πατέρας). Ως επικονιάστρια ποικιλία μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, Γκράνι Σμιθ, Μελρόζε, Ρεν ντε Ρενέτ κλπ.

Ο καρπός είναι μεγάλος, έως πολύ μεγάλος. Χρωματίζεται σε μεγάλο τμήμα της επιφάνειας. Τα τελευταία χρόνια εμφανίσθηκαν πολλοί κλώνοι (MUTATION), που έχουν καρπούς των οποίων η επιδερμίδα καλύπτεται σχεδόν ολόκληρη από κόκκινο επίχρωμα.

Η σάρκα είναι κιτρινωπή, χυμώδης, αρκετά γλυκειά, ξυνή και αρωματική.

2.3 Συγκομιδή.

Ο χρόνος συγκομιδής τοποθετείται λίγες μέρες πριν από την ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους. Συνιστάται η συγκομιδή να πραγματοποιείται σε δύο τουλάχιστον «χέρια». Είναι ποικιλία παραγωγική. Ξεπερνάει ακόμα και την Γκόλντεν Ντελίτσιους. Στις περιπτώσεις που θα συγκομισθεί, κάπως άγουρη, τα γευστικά χαρακτηριστικά της, μοιάζουν μ' εκείνα της Γκράνι Σμιθ. Αν παραμείνει ο καρπός περισσότερο καιρό στο δένδρο χρωματίζεται πιο κόκκινος. Στην περίπτωση αυτή, χάνει από την διατηρησιμότητα στους ψυκτικούς θαλάμους.

2.4 Χαρακτηριστικά δέν-

τρου - Κλάδεμα - Λίπανση.

Είναι μια ποικιλία που διαμορφώνεται εύκολα σε διάφορα σχήματα. (Ελεύθερος θάμνος, σχήμα ελάτης, ελεύθερη παλμετα κλπ.). Πλαγιόκλαδο. Καρποφορεί σε μόνιμα καρποφόρα όργανα και σε ετήσιους βλαστούς. Αυτό είναι ένα πλεονέκτημα. Επομένως επιβάλλεται ιδιαίτερη προσοχή στο κλάδεμα και προπαντός στην αφαίρεση των ετήσιων βλαστών. Η Τζόναγκολντ είναι ζωνηρή ποικιλία και αντιδρά έντονα στο αυστηρό κλάδεμα, με την εμφάνιση πολλών λαιμάργων, προπαντός στα πρώτα έτη της ηλικίας της.

Το δέντρο εισέρχεται ενωρίς στην ανθοφορία. Δημιουργεί έγκαιρα καρποφόρα όργανα.

— Συγκριτικά με τις άλλες ποικιλίες, επιθυμεί λιγότερη αζωτούχο λίπανση. Η υπερβολική λίπανση συντελεί στην δημιουργία βλαστών μεγάλου μήκους, κάτι το ανεπιθύμητο. Διαπιστώθηκε, ότι τις χρονιές που τα δέντρα δεν λιπάνθηκαν με άζωτο, οι καρποί απόκτησαν κόκκινο ζωνηρό χρώμα και διατηρήθηκαν στο ψυγείο ως τα μέσα Μαΐου.

2.5 Κλώνοι της Τζόναγκολντ.

1. DE COSTER (Ντε Κόστερ). Καταγωγή Βέλγιο. Ένας κλώνος με επίχρωμα κόκκινο ζωνηρό. Ωριμάζει κάπως πρώιμα.

2. JOMURED (Ζόμυρεντ). Καταγωγή Βέλγιο. Έχει ένα σταθερό ζωνηρό κόκκινο χρώμα.

3. JONAGOLD 2291 (Τζοναγκολντ 2291). Καταγωγή Βέλγιο. Είναι ολίγο πιο ζωνηρός κλώνος από τους κλώνους Τζόναγκολντ 2361 και Τζόναγκολντ 2381 (= NICOBEL).

4. JONAGOLD 2361 (Τζόναγκολντ 2361). Καταγωγή Βέλγιο. Καλός χρωματισμός.

5. JONAGORED (Τζοναγκορεντ). Καταγωγή, παραγωγός JOS MATTEHNS (Βέλγιο). Κλώνος σταθερός, χρωματιστός κόκκινος σκούρος.

6. JONICA (Ζονικά). Καταγωγή CHNEIDEF BROS. Κλώνος με επίχρωμα καρπού, κόκκινο - ροζέ ζωνηρό).

7. KING JONAGOLD (Κινγκ Τζόναγκολντ). Περισσότερο χρωματιστός από τον κλώνο NICOBEL. Ίσως αργεί κάπως στον χρωματισμό και την ωρίμανση.

8. NEW JONAGOLD. (Νιού Τζόναγκολντ). Καταγωγή Ιαπωνία.

9. NICOBEL (Νίκομπελ). Καταγωγή Βέλγιο.

10. WIMUTE (Γιουμίτα). Αξιολογήθηκε από τους κλώνους 2361.

— Οι περισσότεροι κλώνοι επισημάνθηκαν και αξιολογήθηκαν στο Βέλγιο. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι η ποικιλία Τζόναγκολντ καλλιεργείται σε μεγάλη έκταση στη χώρα αυτή.

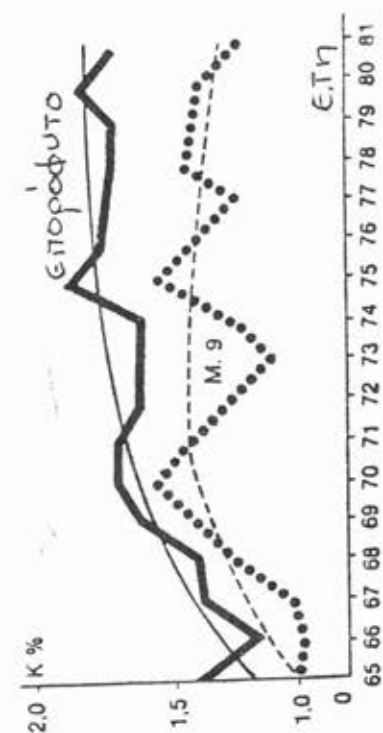
3. Φυλλοδιαγνωστική

Με την φυλλοδιαγνωστική αποκτούμε χρήσιμες πληροφορίες γύρω από την θρεπτική κατάσταση των φυτών. Κάμνοντας ανάλυση των φύλλων, διαπιστώνει κανείς διαφορές από έτος σε έτος, για το ίδιο είδος και για την ίδια περιοχή. Η σύνθεση των ανοργάνων στοιχείων ενός φύλλου εξαρτάται από το κλίμα της χρονιάς (σχέση ξηρασίας και: κάλι) του τύπου του εδάφους,

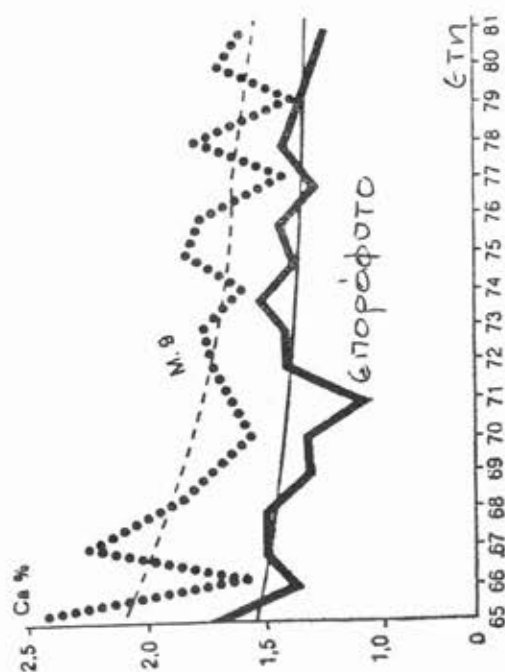
την σχέση υποκειμένου και ποικιλίας (παράδειγμα: Η ποικιλία Γκόλντεν απορροφά καλύτερα το Κάλι, όταν είναι μολυσμένη, επί σποροφύτου παρά επί του Μ9). (Βλέπε σχήμα 3). Σε σχετικό πείραμα περιόδου (1965 - 1981) στο εξωτερικό της ποικιλίας μηλιάς Γκόλντεν Ντελίτσιους επί δύο υποκειμένων Μ9 και σποροφύτου δρέθηκαν τα εξής:

α. Το μέσο βάρος του φύλλου της Γκόλντεν επί υποκειμένου Μ9 είναι μεγαλύτερο από το μέσο βάρος επί υποκειμένου σποροφύτου.

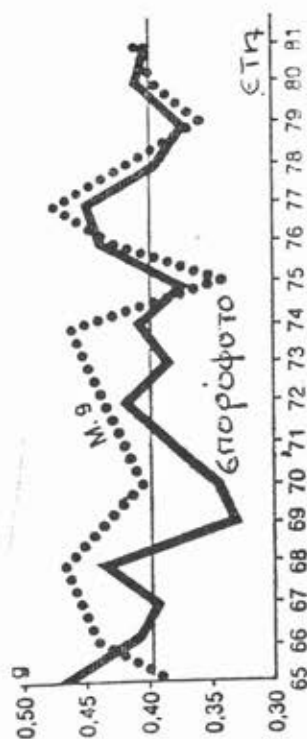
β. Η περιεκτικότητα του φύλλου σε άζωτο στα πρώτα χρόνια του πειράματος ήταν μεγαλύτερη επί υποκειμένου σποροφύτου. Τα φύλλα το έτος 1971 εμφάνιζαν την μικρότερη περιεκτικότητα επί σποροφύτου. Από το 1972 έως το 1981 η

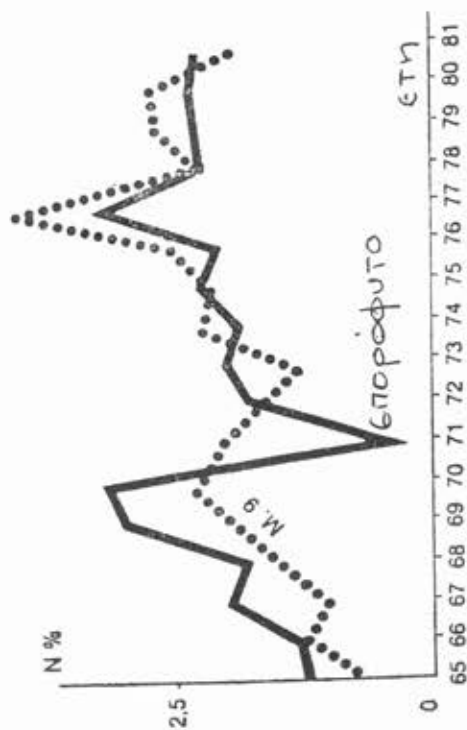
Σχήμα 3. Περιεκτικότητα του φύλλου σε Κάλι (Κ) ανάλογα με τα έτη και τα υποκείμενα.

Σχήμα 4. Περιεκτικότητα του φύλλου σε ασβέστιο (Ca) ανάλογα με τα έτη και τα υποκείμενα.

Σχήμα 1. Το βάρος ενός φύλλου σε γραμμάρια (g) ανάλογα με τα έτη και τα υποκείμενα (ποικιλία Γκόλντεν Ντελίτσιας).

Σχήμα 2. Περιεκτικότητα του φύλλου σε άζωτο (N) ανάλογα με τα έτη και τα υποκείμενα.

ΓΑΪΔΟΥΡΟΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ

Μάιος 1932, εδίδετο θεατρική παράσταση του Γυμνασίου πρὸς ἐνίσχυσι του σχολικοῦ ταμείου, με το θεατρικὸ ἔργο του Καγιά η «Σκλάβας». Το ἔργο πλαισιώναν αι μαθήτριάι Κουκούλου Γρηγορία, Βαλταδώρου Ευδοξία, Γιαμαλλή Ελένη και ἀπὸ τοὺς μαθητὰς, ὁ Σεφερτζῆς Πέτρος, Αλέξανδρος Τσοῦκας, και ἀρκετοὶ κομπάρσοι. Τὴν παράστασιν πλαισίωσε και ἓνας γαῖδαρος (ὄνομα και πράγμα) ὁ ὁποῖος με τον ἀνέλπιστο αυτοσχεδιασμό του, ἔκλεψε τὴν παράστασιν και ἔγινε ὁ ἥρωας τῆς δραδυάς. Ἀπέδωσε δὲ τόσο καλὰ το ρόλο του, ποὺ δικαίως ἀπέσπασε τον τίτλο του σούπερ πρωταγωνιστοῦ. Ὁ ρόλος του ἦτο νὰ παρουσιάσῃ στὴ σκηνὴ και νὰ αποδοθῇ στὸν ιδιοτήτη του, ἐπειδὴ εἶχε συλληφθῇ νὰ δοσκάῃ παρανόμως σε ξένη περιουσία, και τοῦτο διότι ὁ ιδιοκτήτης του τον εἶχε ἐγκαταλείψει και ἐρωτὸ τροποῦσε με τὴ Σκλάβαν. Ὁλα πῆγαν πολὺ καλὰ κατὰ τὴν γενικὴ πρόβαν, και ἡ παρουσία του ποὺ ἦτο και κάτι το πρωτότυπον, ἐνεκρίθη με εὐθουσιασμό ὑπὸ του καθηγητικοῦ συλλόγου, και του προέδρου τῆς σχολικῆς ἐφορίας (Φιλ. Ἀρνὴ) που τὴν παρηκολούθησαν και ἀπεφάνθησαν το καλῶς ἔχει. Ἡ ἡμέρα τῆς παραστάσεως ἦλθε και ἡ αἴθουσα «Νυμφαῖον» ἦτο ἀσφυκτικῶς γεμάτη. Το ἔργο προχωροῦσε ὁμαλὰ μέχρι τὴ στιγμὴ που ἦλθε ἡ σειρά το γαῖδαρου νὰ ἐμφανισθῇ στὴ σκηνὴ και νὰ πλουτίσῃ τα σκηνικὰ με τὴν παρουσία του. Ὁδηγούμενος λοιπὸν ὑπὸ του αγροφύλακος και αἰφνιδιάζοντας τοὺς θεατὰς, διότι ἡ παρουσία του ἐκρατήθη μυστικῇ, κατέλαβε το κέντρο τῆς σκηνῆς. Ἐνὼ δὲ ὁ αγροφύλακος (σεναρίον Αλ. Τσοῦκας) λογομαχοῦσε με τον ιδιοκτήτη του γιὰ τὴν παράβασιν του ζωντανοῦ, ὁ γαῖδαρος ἐγκατέλειπε το ρόλο του κομπάρσου, και αυτοσχεδιάζοντας ἀνέλαβε τον ρόλο του πρωταγωνιστοῦ.

Πρὸς τοῦτο ἀνοίξε τα πιασινὰ του πόδια, σῆκωσε τὴν κεφαλὰ του, τέντωσε τὰς αὐτὰρες του σὰν νὰ εἶχε κραίεις, ἔκλεισε το στόμα του και σούφρωσε τὰ χεῖλη του, ὥστε νὰ φαίνονται τὰ κατὰλευκα δόντια του, και ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνῃ τὰς ἐρωτικὰς του διὰχύσεις με δυνατὰ και παρατεταμένα γκαρίσματα, που προκάλεσαν ταυθόρμητα, δυνατὰ και ἀκράτητα γέλια των θεατῶν. Μάταια προσπαθοῦσε ὁ αγροφύλακος νὰ τον κατεβάσῃ ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἐνὼ αὐτὸς εἰς πείσμα του αγροφύλακος δὲν το κουνούσε οὔτε ρούτι, εἶχε δὲ στηλωθῇ στα μπροστινὰ πόδια, τόσο γερά που παρ' ὅλον που ἔτρεξαν σε βοήθεια και ἄλλοι μαθηταὶ ἐστάθη ἀδύνατος ἡ μετακίνησίς του, προφανῶς δὲν εἶχε τελειώσει το ρόλο του διότι αι κραίεις του ἔπαιρναν σήματα ἐρωτικῆς ἐξάρσεως, και του ἐκέντριζαν τὰ μερακλωμένα φιλοκάρδια του (Μάιος γαρ). Και ἐνὼ ἡ διεκλυστίνα μετὰ αγροφύλακος και γαῖδαρου συνεχίζετο, οἱ θεατὰς ἀντελήφθησαν, ὅτι το συμπαθὲς τετράποδο εἶχε μετατραπῇ σε πεντάποδο παρὰ κάτι. Το θῆμα αὐτὸ ἐπιδότησε ἀκόμη περισσὸτερον τὴν ἤδη ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα, και νὰ δημιουργηθῇ ἓνα πραγματικὸ πανδαιμόνιον. Αὐτὸ ἦτο το ἀπρόσμενον, και το ωραιότερον σημείον τῆς παραστάσεως (κατὰ τὴν ὁμολογίαν των θεατῶν) που αὐτὸ σχεδιάζοντας ὁ γαῖδαρος, μετέτρεψε το σενάριο και ἔκλεψε πραγματικὰ τὴν παράστασιν. Ἡ αὐλαία ἔπεσε, τὰ φῶτα τῆς ράμπας ἐσθυσαν ἀλλὰ ἡ μνημὴ τῆς παραστάσεως δὲν ἐσθυσεν.

Βρισκόμαστε στη χρονιά 1932 το Μᾶη μῆνα τότε που κόντευε νὰ τελειώσει ἡ Σχολικὴ χρονιά και οἱ τελειόφοιτοι μαζί με τὴν πέμπτη ἤθελαν νὰ κάνουν ἐκδρομὴ στὴν Ἀθῆνα. Ἐτσι ετοίμασαν ἓνα θεατρικὸ ἔργο με σκηνοθέτη τον καθηγητὴ Παναγιωτόπουλο. Τοὺς κύριους ρόλους ἀπὸ το θεατρικὸ ἔργο του «Καγιά η

Σκλάβαν» ἀνέλαβαν σαν αγροφύλακος ὁ Αλέκος Τσιούκας, ὁ Πέτρος Σεφερτζῆς σαν ἀγαπητικὸς τῆς σκλάβας, Κουκούλου Γρηγορία ἡ σκλάβαν, Ευδοξία Βαλταδώρου (Μπουτσιούλου) σαν γυναίκα του αγροφύλακα κ.λ. και ἀπὸ τοὺς κομπάρσους ὁ Αλέκος Οικονόμου και ἄλλοι χόρεβαν «σαν πας Μαλάμου γιὰ νερό». Τον κύριον ὁμως ρόλον ἀνέλαβε ὁ Γαῖδαρος του Αλέκου Τσιούκα που εἶχε ἐξασηκθῇ στο ἀνέβασμα τῆς σκάλας. Μιὰ νύχτα ξύπνισαν στο σπῆτι μετὰ τα μεσάνυχτα ἀπὸ γέλια στο ἀνώγι. Ὁ πατέρας και θεῖος του που ἦρθαν πιωμένοι στα κῆφια εἶχαν ἀνεδάσει το Γαῖδαρον στο σαλόνι ἐπάνω.

Τὶς πρόδες παρακολουθοῦσε ὁ καθηγητὴς Τσιώλας που συνέστησε νὰ ἀνέβει και νὰ κατέβει ὁ γαῖδαρος τα 4—5 σκαλοπάτια τῆς σκηνῆς του Δημοτικοῦ Θεάτρου που βρίσκονταν ἐκεῖ που εἶναι τώρα ἡ Στρατιωτικὴ Λέσχη κοντὰ στὸ Ἡρώο. Γιὰ το ἀνέβασμα του γαῖδαρου στὴ σκηνὴ ἐρωτήθηκε και συμφώνησε και ὁ σκηνοθέτης καθηγητὴς Παναγιωτόπουλος.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

Ἡ ἐκδρομὴ ἐγίνε και οἱ μαθητὰς κοιμήθηκαν στη Μαρσάλιον διδασκαλικὴ Ἀκαδημία. Πῆγαν και γύρισαν ατμοπλοικῶς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη.

Μετὰ τὴν παράστασιν ὁ πρόεδρος γονέων και κηδεμόνων, Φίλιππος Ἀρνὴς τοὺς συνεχάρη και τοὺς εἶπε: Τάχα δὲν μπορούσε νὰ βρεθῇ γαῖδαρος ἀντὶ γαῖδαρος; Ὁ δὲ γυμνασιάρχης Μαστορίδης μόλις εἶδε το γεγονός του γαῖδαρου στη σκηνὴ φώναξε ἐξαλλος: «Κλείστε γρήγορα τὴ σκηνὴ κατεβάστε τὴν αὐλαία!!

Τὴν ἐπομένη μέρα οἱ Μουγκρῆς Ἀγγελος, Κόκκινος Γεώργιος, ὁ δικηγόρος Σώτος και μερικοὶ ἄλλοι θαμῶνες τῆς παλαιᾶς Ὀμόνοιας του Ζαφειράκη Γουργουλιᾶτου παρουσιάσθηκαν στο γυμνασιάρχην Μαστορίδην

και του είπαν ότι αναλαμβάνουν να πουλήσουν ή να πληρώσουν όλα τα εισιτήρια αρκεί να ξαναπαιχθεί το έργο και να ανεβεί και πάλι ο γαΐδαρος στη σκηνή. Η ιδέα όμως αυτή απουκρούστηκε από το γυμνασιάρχη.

Ο γαΐδαρος ήρθε στο θέατρο πριν αρχίσει η παράσταση και μπήκε στο πίσω μέρος της σκηνής από την κεντρική πόρτα του Θεάτρου.

ΑΛΕΚΟΣ ΤΣΙΟΥΚΑΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 169

ράγει μία σειρά κρασιών υψηλής ποιότητας και κατέχει την πρώτη θέση στην ελληνική αγορά, αποτελώντας παράλληλα έναν σημαντικό οικονομικό πόρο της Νάουσας.

21. Κλωστήρια Κώστας Δούδος Α.Ε.

Η βιομηχανική δραστηριότητα της οικογένειας Δούδου, ξεκινά από τη Νάουσα με την εκμετάλλευση των εργαστηρίων της ΓΦΕΝ μεταπολεμικά.

Από το 1971 η εταιρεία μεταφέρει τις βιομηχανικές της δραστηριότητες στη Θεσ/νίκη. Ο Κώστας Δούδος και τα παιδιά του δεν έχασαν ποτέ την γενέτειρά τους την οποία τίμησαν κατά καιρούς με πολλές δωρεές που έκαναν σε ιδρύματα και συλλόγους που εδρεύουν στην Νάουσα όπως το Γηροκομείο, τον Άγιο Μηνά, τη Φιλαρμονική, το Ειδικό Σχολείο κλπ.

Το

περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

να μπει

σε κάθε Ναουσαϊκό σπίτι

Κάθε συνδρομητής

να γράφει

ένα καινούργιο

συνδρομητή

Συνέχεια από τη σελίδα 178

περιεκτικότητα των φύλλων σε άζωτο σταθεροποιείται με ποσοστά επί της ξηρής ουσίας μεγαλύτερης στο υποκείμενο M9 από το σπορόφυτο (βλέπε σχήμα 2).

γ. Η περιεκτικότητα των φύλλων (ξηρά ουσία) σε φωσφόρο κυμαίνεται στα 0,18 και 0,14% επί της ξηρής ουσίας. Με μία απόκλιση 20%.

δ. Η περιεκτικότητα σε Κάλι των φύλλων (ξηρά ουσία) σ' όλα τα έτη είναι μεγαλύτερη στο σπορόφυτο από το M9 (βλέπε σχ. 3). Οι διαφορές που παρατηρούνται από έτος σε έτος οφείλονται στην ξηρασία και της ποσότητας των καρπών. Η περιεκτικότητα σε Κάλι κυμαίνεται στο σπορόφυτο 1,7%, στο δε M9 1,35% με μία απόκλιση 24%.

ε) Στο ασβέστιο παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των δύο υποκειμένων. Μεγαλύτερη στο υποκείμενο M9 (βλέπε σχήμα 4). Για το σπορόφυτο από 1,30 έως 1,40, για το M9 από 1,60 έως 1,80 με μία απόκλιση 17%.

στ) Η περιεκτικότητα στο μαγνήσιο διαφέρει σημαντικά στα δύο υποκείμενα. Μεγαλύτερη στο υποκείμενο M9 0,33% και μικρότερη στο σπορόφυτο 0,26%. Η απόκλιση υπολογίζεται στο 21%.

1. Σύσταση επιτροπής ελέγχου ποιότητας οίνων Νάουσας.

Την Δευτέρα 12 του μηνός Νοέμβρη και στις 12 το μεσημέρι στο γραφείο του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής ελέγχου που δημιουργήθηκε μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου.

Στην Επιτροπή ήταν παρόντες:

- Λύσανδρος Γυμνόπουλος, Ελεγκτής Γεωπόνος.
- Σωκράτης Κονιόρδος Χημικός Οινολόγος Α.Α.Ο.Σ. Νάουσα.
- Γιώργος Αργυράκης Χημικός Οινολόγος Ετ. Μπουτάρη.
- Δημήτριος Μαρκοδίτης Οινολόγος Πήγασος.
- Χαρούλα Σπινθηροπούλου Γεωπόνος Διεπαγγελματικού Συνδέσμου.
- Νίκος Φούντης Αμπελουργός
- Ο Παύλος Αργυρόπουλος χημικός οινολόγος της Ετ. Τσάνταλη.

Στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής τούτίστηκε ο ιδιαίτερος ρόλος που καλείται να έχει η επιτροπή στον έλεγχο του τελικού προϊόντος στην διασφάλιση της ποιότητάς του, στον έλεγχο των εγκαταστάσεων οиноποιίας και αν τελικά, το κρασί, πληροί τις προϋποθέσεις για να φέρει την ένδειξη της ονομασίας προέλευσης «ΝΑΟΥΣΑ».

Η επιτροπή ενημερώθηκε από τα μέλη της για τις πρακτικές που εφαρμόζονται στις χώρες Γαλλία, Γερμανία και τον ρόλο που παίζει η επιτροπή ελέγχου στους Διεπαγγελματικούς Συνδέσμους.

Την πρώτη χρονιά η επιτροπή θα έχει συμβουλευτικό κυρίως χαρακτήρα, με πρόθεση ο ρόλος της στα επόμενα χρόνια ότι δεν θα είναι μόνο συμβουλευτικός, αλλά και απαγορευτικός, στο να εμφανίζονται κρασιά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ποιότητας του κρα-

ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΑ ΝΕΑ

ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΟΙΝΟΥ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
Ν·Α·Ο·Υ·Σ·Α

σιού ονομασίας προέλευσης «ΝΑΟΥΣΑ».

Η πρώτη επίσκεψη στα οиноποιία της ζώνης Ο.Π.Α.Π. ΝΑΟΥΣΑ θα πραγματοποιηθεί την Τρίτη στις 11—12—1990 και κατά τον έλεγχο θα παρθούν αντιπροσωπευτικά δείγματα της φετινής χρονιάς, τα οποία θα δοκιμαστούν σε δημόσια εκδήλωση του Συνδέσμου.

Η οργανοληπτική αυτή δοκιμή θα έχει σαν αποτέλεσμα να ανακοινωθεί μια συνολική άποψη για την σοδειά του 1990 από άποψη ποιότητας.

Η λειτουργία της επιτροπής ελέγχου θα καλύψει το κενό που υπήρχε στην μεθόδευση ενός τρόπου ελέγχου των εγκαταστάσεων των οиноποιών της ζώνης Ο.Π.Α.Π. ΝΑΟΥΣΑ καθώς και την διασφάλιση ότι το τελικό προϊόν που θα κυκλοφορήσει στην αγορά θα φέρει επάξια την ένδειξη Ονομασία Προέλευσης «ΝΑΟΥΣΑ».

ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟ
Π. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

2. Αποτελέσματα ελέγχου οίνων Νάουσας.

Την Τρίτη 11 Δεκέμβρη η επιτροπή ελέγχου του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου που συστάθηκε μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οκτώβρη του 1990 από τους: Λύσανδρο Γυμνόπουλο, ελεγκτή Γεωπόνο, Σωκράτη Κονιόρδο, χημικό — οινολόγου ΒΑΕΝΙ, Γιάννη Βογιατζή, χημικό — οινολόγο ΕΤ «ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ», Παύλο Αργυρόπουλο, χημικό — οينو-

λόγο ΕΤ «ΤΣΑΝΤΑΛΗΣ», Δημήτριο Μαρκοδίτη, οινολόγο ΕΤ «ΠΗΓΑΣΟΣ», Νίκο Φούντη, αμπελουργό, Χαρούλα Σπινθηροπούλου, γεωπόνο Διεπαγγελματικού Συνδέσμου, έκανε την πρώτη της επίσκεψη στα οиноποιία της περιοχής. Από την επίσκεψη αυτή διαπιστώθηκε τεχνική πληρότητα εγκαταστάσεων στα 4 από τα 6 οиноποιία της ζώνης, ενώ στα υπόλοιπα 2 έγιναν συστάσεις για βελτίωση.

Από τον δειγματοληπτικό έλεγχο και την οινογευστική δοκιμή που ακολούθησε διαπιστώθηκε ότι:

Τα κρασιά «Νάουσα» παρουσιάζουν ιδιαίτερα βαθύ και έντονο χρώμα. Είναι ένα από τα στοιχεία που διαφοροποιούν την χρονιά του 1990 η οποία παρουσιάζεται με ήπιο χειμώνα, υψηλές θερμοκρασίες, αυξημένη ηλιοφάνεια και αρκετά μεγάλη ξηρασία. Η ξηρασία αυτή επέδρασε αρνητικά στην ποσότητα παραγωγής σ' όλο τον ελλαδικό χώρο, ενώ εδώ ορισμένες βροχοπτώσεις τον Αύγουστο και το επιλεκτικό πότισμα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο, δίνοντας την ευκαιρία στους παραγωγούς να εκμεταλλευτούν τα θετικά στοιχεία της χρονιάς.

Ένα άλλο στοιχείο που διαφοροποιεί την χρονιά από αρκετές προηγούμενες (1987—1989) είναι οι σχετικά υψηλοί αλκοολικοί βαθμοί. Τα κρασιά φέτος είναι «γενναιόδωρα».

Το σώμα των κρασιών είναι πλούσιο. Από τη νεαρή τους ακόμα ηλικία εμφανίζονται γεμάτα, στερεά και ρωμαλέα. Αυτός ο πλούτος των κρασιών τα καθιστά ιδιαίτερα κατάλληλα για παλαίωση. Αν στα παρπάνω προσθέσουμε και το τυπικό «μπουκέτο» που θα αποκτηθεί με την παλαίωση σε βαρέλι, έχουμε το «Νάουσα '90» με εντυπωσιακό χαρακτήρα και ταυτότητα.

Έτσι μπορούμε να πούμε ότι η χρονιά του 1990 θεωρείται για τα κρασιά «Νάουσα» «πολύ καλή» ως «εξαιρετική».

Π. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τελετή απονομής βεβαιώσεων - Δεξίωση

Διεπαγγελματικού Συνδέσμου Οίνου ονομασίας προέλευσης «Νάουσα».

Στις 21 - 12 - 1990, ημέρα Παρασκευή στις 7 μ.μ. πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο «Βέρμιο», στον Άγιο Νικόλαο Ναούσης εκδήλωση του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου Οίνων Ονομασίας Προέλευσης Νάουσα.

Στη διάρκεια της εκδήλωσης απονεμήθηκαν οι βεβαιώσεις παρακολούθησης στους αμπελουργούς και στα στελέχη των οινοποιητικών διομηχανιών από την Νομάρχη Ημαθίας κ. Παρτσαφυλλίδου, τον πρόεδρο του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου κ. Ιωάννη Μπουτάρη, τον κ. Πασσίδη Διευθυντή της Διεύθυνσης Γεωργίας Ημαθίας, τον κ. Τσατλακίδη υπεύθυνο αμπελουργίας Ν. Ημαθίας και τον κ. Α. Γυμνόπουλο, ελεγκτή γεωπόνου του Γραφείου Γεωργικής Ανάπτυξης Ναούσης.

Στη συνέχεια ακολούθησε ομιλία του προέδρου του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου κ. Ιωάννη Μπου-

Μετά την απονομή της σχετικής βεβαιώσεως παρακολούθησε ειδικών μαθημάτων αμπελουργίας στους αμπελουργούς από την Νομάρχη κ. Φανή Παρτσαφυλλίδου, ο πρόεδρος του διεπαγγελματικού κ. Γιάννης Μπουντάρης, συγχαίρει τους αμπελουργούς. Δίπλα του διακρίνεται ο διευθυντής του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου κ. Παν. Γεωργιάδης.

τάρη και χαιρετίστηκε το καινούργιο κρασί του Α.Α.Ο.Σ. VAENI το NAOYSA RESERVE.

Ο οινολόγος της Εταιρίας Μπου-

τάρη Δρ. Ιωάννης Βογιατζής και μέλος της Επιτροπής Ελέγχου του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της πρώτης επίσκεψης στα οινοποιεία της περιοχής και μια πρώτη άποψη για τα κρασιά του 1990 Ο.Π.Α.Ν. Νάουσα.

Στη συνέχεια αποδόθηκαν βεβαιώσεις στους εισηγητές στελέχη των οινοποιητικών διομηχανιών από τον Αντιπρόεδρο του Δ/κού Συμβουλίου του Συνδέσμου αμπελουργό Αναστάσιο Παπαδόπουλο και τον πρόεδρο του Α.Α.Ο.Σ. VAENI κ. Γεώργιο Φουντή.

Στη συνέχεια ακολούθησε δεξίωση όπου οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν όλα τα κρασιά Νάουσα καθώς και το κρασί Νάουσα του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου Οίνων Ο.Π.Α.Π. Νάουσα.

Για τον Τύπο
Ο Διευθυντής
του Διεπαγγελματικού
Π. Γεωργιάδης

Πρώτη σειρά από αριστερά προς τα δεξιά: 1) Παντελής Οικονομίδης (Δασάρχης), 2) Λύσανδρος Γυμνόπουλος γεωπόνος, 3) Μιλτιάδης Πασιόδης Δ/ντής Δ/νσεως Γεωργίας, 4) Φανή Παρτσαφυλλίδου νομάρχης, 5) Αστέριος Σιμώνης Δ/ντής Ινστιτούτου Εδαφολογίας, 6) Σοφία Μπλαδενοπούλου χημικός Ιν. Εδ., 7) Αθανάσιος Σπυρόπουλος γεωπόνος Ιν. Εδαφολογίας, 8) Παπαστάμκου (σύζυγος υφυπουργού Γ. Παπαστάμκου.

σκορπίζης εις τούς πτωχοὺς τὰ ἀγαθὰ σου θὰ πτωχύνῃς. Ὅχι. Διότι «ὅπως τὸ σιτάρι, ὅταν σπείρεται εἰς τὴν γῆν, φέρνει κέρδος εἰς τὸν γεωργὸν ποὺ τὸ σπέρνει» ἐτσι καὶ ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖον δίδεις εἰς τὸν πεινασμένον, θα σοῦ ἀποδώσῃ πολλὴν ὠφέλειαν ἐν συνεχείᾳ.

— Ἄλλὰ τὸ μέγα καὶ ἀσύγκριτον κοινωνικὸν καὶ φιланθρωπικὸν ἔργον τοῦ Σταύρου παρακολουθοῦμεν τὸ ἔτος 1936—40. Τὸ ἔργον ἀρχίζει πανηγυρικῶς μετὰ τὴν ἰδρυσιν νοσοκομειακοῦ συγκροτήματος, διὰ τὴν περιτοίησιν καὶ θεραπείαι τῶν ἀρρώστων ἀπὸ ἰατροὺς ἐμπειροῦς καὶ μορφωμένους.

— Μὲ τὴν σειρὰν, ἄλλο ἓνα λαμπρὸν, ὑπέροχον διόροφον συγκροτήμα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὑψώθηκε εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τῆς πόλεως, μετὰ πλῆθος αἰθουσῶν, εἰς μίαν ἐκ τῶν ὁποίων εὐρισκόμεθα ἐμεῖς σήμερον. Ἐξαίρετον δείγμα πολιτισμοῦ καὶ ὑπέροχος καρπὸς τοῦ Εὐαγγελίου ὑπῆρξεν ἡ ἀνέγερσις τοῦ ὡς ἄνω κτηρίου τὴν 12ην Ἀπριλίου 1953.

— Ὁ δραστήριος Σταῦρος συνέβαλεν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἀλλαγὴν φιλανθρωπικῶν καὶ εὐαγῶν ἰδρυμάτων, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα νὸ παρέχεται κάθε εἶδους ἐξυπηρέτησις εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Ἡ πίστις αὐτῆ ἔθεσε εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου του καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν του καὶ πολλῶν ἐκ τῶν πλουσιῶν τῆς Ναούσης καὶ τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ του.

— Μιὰ τέτοια ἐντατικὴ, ἀδιάκοπος, πολὺπλευρος, γεμάτη ἀπὸ εὐθύνες, μέσα σὲ ἀντιδράσεις καὶ δυσκολίες ἐργασίας, ἦτο ἐπόμενο νὰ κάμψῃ καὶ νὰ συντρίψῃ καὶ τὸν ἰσχυρότερο καὶ ἀνθεκτικώτερο ὄργανισμὸν.

— Γαλήνιος, εἰρηνικός - ὅπως ὅλοι ὅσοι κάνουν πέρα γιὰ πέρα τὸ καθήκον τους, - στις 30 Ιουνίου 1960, σὲ ἡλικία 82 χρονῶν, παρέδωσε τὸ πνεῦμα του.

Ἡ ψυχὴ του φτερούγισε στὸν

Κυρίῳ τῆς καὶ Θεῷ τῆς, ποὺ μετὰ τὴν θέρμη καὶ ἀγάπην ὕμνησε στὴν πορεία τῆς πρόσκαιρης ἐπίγειας ζωῆς τῆς.

— Τὸ ὄνομά του, ποὺ στάθηκε σεπτὸ ὅσο ζοῦσε, ἀξιῶθηκε μεγαλύτερης τιμῆς μετὰ τὸν θάνατόν του. Μὲ ὁδηγοὺς τοὺς ἀγγέλους πηγαίνει κοντὰ εἰς Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον διὰ τῆς δράσεώς του, ἐδόξασεν ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ σῶμα ἐτάφη εἰς τὸν οἰκογενειακὸν τάφον τῶν Πατέρων του, ἐντὸς τοῦ Ἰου Νεκροταφείου Ἀθηνῶν.

— Ἐτσι ἐτελείωσεν τὴν ζωὴν του ὁ Σταῦρος Λαναράς. Καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν φωτεινῶν πνευμάτων μετετέθη ἡ φωτεινὴ ψυχὴ. Ἡ ψυχὴ ποὺ στάθηκε πάντα θαρραλέα, χάρις εἰς τὴν προστατευτικὴν σκιάν ἐνὸς ἰσχυροῦ, ἐκείνου ποὺ εἶπε: «Ἴδου ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμί πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σας».

— Δὲν τὸν ἐκλαυσαν μόνον οἱ δικοὶ του. Τὸν ἐκλαυσεν καὶ ἡ Ναούσα. Διότι ὁ Σταῦρος δὲν ἦτο μίᾳ συνηθισμένη μορφῇ, ἡ μίᾳ συνηθισμένη ψυχῇ. Ἦτο μεγάλος εὐεργέτης διὰ τὸν τόπον του, ὡς κηρύττει σήμερον ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων. Καὶ ἡ ὀνομασία μεγάλος εὐεργέτης τοῦ ταιριάζει ὅσο εἰς ὁλίγους.

— Τὸ μέγα καὶ ἀσύγκριτον κοινωνικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἔργον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἔλυσε κατὰ τρόπον τὸσον ἐπιτυχὴ τὸ περίφημον κοινωνικὸν πρόβλημα στὴν γενέτειράν του, ἦτο τὸ κληροδότημα ποὺ ἄφησε ὁ ἀείμνηστος ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΑΝΑΡΑΣ.

— Μὲ τὴν πράξιν του αὐτὴ τὸ νὰ διαθέτῃ κατ' ἔτος ὑποτροφίας ἐξ 8.000 δραχμῶν μηνιαίως, εἰς τέσσαρας Ναουσαίους ἀρρενας φοιτητὰς οἱ ὁποῖοι ἀρίστευσαν κατὰ τὴν ἀποφοίτησιν τῶν ἐκ τοῦ Λαππείου Γυμνασίου Ναούσης, τοποθετεῖται αὐτὸς εἰς τὸ δάθρον τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι συνέβαλον τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

— Τὸ μέχρι σήμερον δαπανηθέν ποσὸν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀ-

νέρχεται εἰς 922.000 δραχμὰς καὶ συνεχίζει διαρκῶς νὰ αὐξάνῃ ἀκαταπαύστως.

— Δίδαγμα καὶ τοῦτο πολῦτιμον ὅταν ὁ κόσμος διακρίνῃ πραγματικὴν ἀνιδιοτέλειαν καὶ ἐμπρακτον πρὸς τοὺς νέους ἀγάπην.

— Ἐκεῖνος ποὺ προσέφερεν θεᾶρεστον ἔργον. Ἐκεῖνος ποὺ ξύπνησε μέσα στὴν συνείδησιν τῶν Ναουσαίων τὸ χρέος πρὸς τὴν πρόσδον. Ἐκεῖνος ποὺ ἀνοίξε τίς πόρτες στὸν πολιτισμὸ καὶ ποὺ ἔδωσε διὰ τοῦ κληροδοτήματος τῶν ὑποτροφῶν τὸ παράδειγμα τοῦ φωτίζειν καὶ ἐμπνέειν εἰς τοὺς αἰῶνας ἡτο ὁ Σταῦρος Λαναράς.

— Αὐτὴ ὑπῆρξε, ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφία ἡ μορφή του.

— Ἀς ἀποκαλυφθῶμεν, λοιπὸν, εὐλαβεῖς θαυμασταί πρὸς τὸ ὑπέροχον τοῦτο δημιουργημὰ καὶ ἄς στρέψωμεν εὐγνώμονες τὴν μνήμην μας πρὸς αὐτόν.

— Ἀς τιμῇσωμεν κατὰ χρέος, τὸ ὡραῖον τοῦτο ἔργον.

— Ἀς τιμῇσωμεν ἐπαξίως τὸ ἐκλεκτὸν τέκνον τῆς Ναούσης, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ἀσάλευτον ἐπιμονὴν του κατάρθρωσεν νὰ ἐνσαρκώσῃ μίαν φωτεινὴν ιδέαν.

— Ἀς ἀποδώσωμεν εἰς αὐτόν φόρον εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς, διότι «τιμὴ ἀξίζει, λέγει ὁ Γκαίτε, εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἐπιδιώκει μὲ πείσμα τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων του καὶ εἰς τὸ τέλος ἡ θῆλῃσίς του θρισμδεύει».

Ἡ μικρὴ αὐτὴ διαλέξις ἄς εἶναι σὰν μνημόσυνο στὸν μεγάλον αὐτόν εὐεργέτην ΣΤΑΥΡΟ ΛΑΝΑΡΑ.

Ἀντώνιος Τασιάνας
30—1—1972